

**Møte torsdag den 27. november kl. 10**

President: Inge Lønning

Dagsorden (nr. 23):

1. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om Den kulturelle skulesekken (Innst. S. nr. 50 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 38 (2002-2003))
2. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Karin S. Woldseth og Ulf Erik Knudsen om ordning for utleie av kunst- og kulturgjenstander (Innst. S. nr. 32 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:98 (2002-2003))
3. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om ressursituasjonen i grunnopplæringen m.m. (Innst. S. nr. 45 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 33 (2002-2003))
4. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om familien – forpliktende samliv og foreldreskap (Innst. S. nr. 53 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 29 (2002-2003))
5. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 47/2003 av 16. mai 2003 om innlemming i EØS-avtala av direktiv 2002/65/EF om fjernsal av finansielle tenester til forbrukarar (Innst. S. nr. 29 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 79 (2002-2003))
6. Referat

**Presidenten:** Fra Sosialistisk Venstrepartis stortingsgruppe foreligger søknad om sykepermisjon for representanten Ingvild Vaggen *Malvik* fra og med 27. november og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Jørund *Leknes*, innkalles for å møte i permisjonstiden.
3. Jørund *Leknes* innvelges i Lagtinget for den tid han møter for representanten Ingvild Vaggen *Malvik*.

**Presidenten:** Jørund *Leknes* er til stede og vil ta sete.

S a k n r . 1

*Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om Den kulturelle skulesekken* (Innst. S. nr. 50 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 38 (2002-2003))

**Presidenten:** Etter ønske fra familie, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Sosia-

listisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter og Kystpartiet 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen, innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

**Torny Pedersen (A)** (ordfører for saken): Først vil jeg skryte litt av medlemmene i komiteen.

Etter at de første merknadene fra meg var lagt fram, var det en stor vilje til at vi sammen skulle legge et godt arbeidsgrunnlag gjennom meldingen om Den kulturelle skulesekken for skolene i kommunene, fylkeskommunen og også staten. Derfor er det ikke mange punkter vi er uenige om, så jeg takker komiteen for et godt samarbeidsklima og et etter min mening godt resultat av et så viktig nasjonalt prosjekt som Den kulturelle skulesekken er blitt for alle grunnskolene i landet.

Den kulturelle skulesekken er egentlig ikke ny. Blant annet har Møre og Romsdal fylkeskommune og ikke minst Sandefjord og Vestfold fylkeskommune siden midten på 1990-tallet jobbet med prosjekter som etter hvert ble en kulturell skulesekk for alle grunnskolene i disse fylkene. Dette var så positivt at tidligere kulturminister Ellen Horn mente dette måtte bli en nasjonal satsing for å bevisstgjøre barn om alle verdiene som ligger i kulturopplevelser.

Denne kultursatsingen for barn kom inn i kulturbudsjettet for 2001 og ble godt mottatt. Senere vedtok et flertall i Stortinget, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, SV og Senterpartiet, å endre tippenekkelen. Det betyr at overskuddet fra Norsk Tipping deles likt mellom idrettsformål og kulturformål, og forskningsmidlene fases ut. Av de midlene som går til kulturformål, fordeles to tredjedeler av Stortinget og én tredjedel av Kongen, og av de midlene som fordeles av Kongen, går 40 pst. til Den kulturelle skulesekken. Jeg kommer tilbake til økonomien i dette senere.

Dette er et kulturløft for hele nasjonen, ikke minst for barna. Og hvor er det vi møter alle barna? Jo, det er i skolen, og derfor sier komiteen at man primært skal bruke skoletiden til å gjennomføre Den kulturelle skulesekken.

I Reform 97 slås det fast at opplæring i skolen skal bidra til å danne en sammenheng i barns og unges utvikling. Den kulturelle skulesekken passer godt til dette, men den skal være et utvidet tilbud, utover den ordinære gjennomføringen av læreplanen.

Meldingen om Den kulturelle skulesekken er god og har et godt innhold. Denne rosen var til statsråden.

Hovedbudskapet i meldingen er at alle grunnskolebarn skal få et profesjonelt kulturtilbud. Som komiteen sier, skal Den kulturelle skulesekken medvirke til at alle elever i grunnskolen skal få tilgang til, gjøre seg kjent med og få et positivt forhold til kunst- og kulturopplevel-

ser av alle slag. Den største utfordringen er at elevene ikke bare blir passive tilskuere, men har mulighet til å delta i både for- og etterarbeid. Elevene skal få utfolde seg i kulturens verden gjennom ulike tilbud og aktiviteter.

Komiteen presiserer at Den kulturelle skolesekken skal ha en lokal forankring, og viser til nødvendigheten av et godt samarbeid mellom skole og kulturskole, lokale kunstnere, musikere, museum og ikke minst bibliotekene. Det er viktig at elevene gjennom ti års skolegang har fått innføring i og opplevd de fleste av kunst- og kulturartene. Jeg vil tro at dette vil være med på å stimulere til en forståelse av kultur hos det enkelte barn som det vil ta med seg inn i voksen alder. Kanskje kan det også stimulere til en enda større interesse for musikk- og kulturskolene, men da må vi få bort køene der og få skikkelige økonomiske rammer for kulturskolene.

Komiteen er enig om at det fortsatt er viktig at skolene får besøk av Rikskonsertene. Dessverre står det enda 46 kommuner på venteliste for å få besøk av disse konsertene. Her er et av de få punktene der komiteen er uenig, og det går på økonomien til Rikskonsertene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet mener Rikskonsertene må finansieres gjennom de årlige statsbudsjetter, og derfor har vi i Arbeiderpartiet lagt inn 3 mill. kr på vårt alternative budsjett for 2004. Flertallet i komiteen, Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, mener derimot at pengene skal komme fra den sentrale delen av midlene til Den kulturelle skolesekken, men de midlene mener mindretallet skal gå til nyskapende prosjekt og ikke til driftsmidler.

Når det gjelder turnevirksomhet, mener komiteen det er viktig at departementet tar en gjennomgang av hele virksomheten som både regionale og nasjonale institusjoner gjennomfører, for om mulig å få koordinert dette med Den kulturelle skolesekken.

Komiteen mener også at festivaler med statsstøtte bør inngå i samarbeidet. Med så mange penger og så mange aktører er det nødvendig med en koordinering.

Jeg er veldig glad for det statsråden skriver i meldingen om satsing på film, og komiteen ønsker at denne satsingen skal gå over flere år.

I meldingen beskrives flere ulike modeller for hvordan arbeidet med Den kulturelle skolesekken kan bli organisert, og jeg tror det er viktig at kommunene får utvikle sine egne modeller. Men når dette er gjort, er det viktig at modellen får en lokal forankring. Med det mener jeg politisk forankring, og dette sier komiteen ganske mye om i innstillingen.

Alle er klar over at alt dette stiller store krav til skolen og lærerne, og at noen lærere føler dette som en ekstra belastning. Men med en del kompetanseheving og et godt samarbeid må det være interessant å få være med på å utforme og videreføre det kulturelle mangfoldet vi har i Norge.

Vi skal ikke glemme det flerkulturelle Norge, og vi skal ikke glemme at vi også har funksjonshemmede barn som i likhet med alle andre barn skal ha like muligheter gjennom Den kulturelle skolesekken.

Komiteen er enig med statsråden i at ABM-utvikling skal være sekretariat for Den kulturelle skolesekken, og at både Norsk kulturråd og ABM-utvikling fordeler de sentrale midlene etter prosjektsøknader. Når man hører at det var kommet inn nærmere 2 000 søknader fra hele landet da søknadsfristen var ute i slutten av september 2003, skjønner man hvor populært dette egentlig er, og det vitner også om en stor kulturell virksomhet for barn over hele landet.

For komiteen har det vært svært viktig at pengene skal gå til elevene og ikke til administrering i de ulike ledd.

Jeg er utrolig glad for at forslaget fra Arbeiderpartiet om at den prosentvise fordelingen på 60 pst. til lokal fordeling og 40 pst. til det sentrale ledd skal endres fra 2004 og 2005.

Av de 180 mill. kr som forventes fra overskuddet fra tippemidlene i 2005, vil det sentrale leddet få 36 mill. kr, som er 20 pst., mens det lokale leddet får 144 mill. kr til fordeling, som er 80 pst. Dette skal gå uavkortet til kommunene, der barna er.

Vi har med dette gjort det som var intensjonene med Den kulturelle skolesekken, og det blir spennende å følge dette nasjonale kulturprosjektet fram til evalueringen i 2006.

Innstillingen har også vært forelagt kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, som ikke hadde noen merknader til utkastet.

**Olemic Thommessen (H):** Når det gjelder formidling av kunstopplevelser til skoleelever, er norgeskartet svært sammensatt. Noen fylker og kommuner har nedlagt store ressurser i dette, mens andre knapt makter å benytte seg av de tilbudene som blir lagt i fanget på dem. Det at vi nå får Den kulturelle skolesekken, er derfor svært gledelig. Denne ordningen vil bety en dramatisk opptrapping av kulturtilbudene til norske elever og vil være en ordning som når alle. Skolesekken skal være obligatorisk, ikke bare for elevene, men i overført forstand også for den enkelte skole og den enkelte lærer. Den kulturelle skolesekken representerer således en spennende utfordring for hele skoleverket, og den representerer selvsagt en meget stor utfordring for kulturlivet, som nå må leve- re.

Den kulturelle skolesekken er som nasjonalt prosjekt en ny ordning. Når den nå skal settes ut i livet landet over, kreves det stor fleksibilitet, med rom for lokale løsninger, samtidig som man har klart uttrykte mål å arbeide mot.

I diskusjonene om administrative ordninger og om hvem som skal levere hva, må vi holde fast på det overordnede perspektivet. Det viktigste her er etter Høyres mening at vi sikrer høy kvalitet på tilbudene, at pengene faktisk tilkommer elevene i form av kunstopplevelser, dvs. at vi ikke administrerer bort pengene på veien, og at tilbudene når alle elever, uavhengig av geografi eller hvem som er skoleeier.

Hvilke administrative grep som på sikt gir de beste løsningene, er det ingen gitt å forutse. Høyre støtter derfor at det legges opp til en evaluering av skolesekken al-

lerede i 2006. Skolene vil da ha prøvd ut mulighetene et par år, noe kompetanse vil være bygd opp, og vi vil se et klarere bilde av av hvem og gjennom hvilke kanaler de beste tilbudene gis. Mye taler for at vi allerede da vil se hvordan skolesekken best kan være et velfungerende system der veien mellom elev og kunstner er svært kort. Målet er at norske skoler selv kan ta bestillerrollen og vise innsikt og kreativitet i arbeidet med å finne frem til forestillinger og prosjekter som passer nettopp for dem. Noen steder vil regionale, turnébaserte tilbud være riktig og nødvendig, mens mange skoler andre steder vil velge enkeltvis ut fra faglig tilnærming, interesser, lokal tilknytning eller kanskje også ut fra elevenes kulturelle bakgrunn.

Når Den kulturelle skolesekken nå skal settes ut i livet i fullt monn, er fylkeskommunene gitt hovedansvaret for å sørge for at gode tilbud er tilgjengelige for skolene. Høyre er svært tilfreds med at det er tverrpolitisk enighet om at dette arbeidet skal være fylkeskommunenes bidrag til ordningen, og at de derfor ikke skal kunne belaste skolesekkens midler for utgifter til administrasjon.

Mange kulturinstitusjoner og organisasjoner har meldt sin interesse for å gi tilbud gjennom Den kulturelle skolesekken. Rikskonsertene og Norsk Scenekunstbruk er eksempler på dette. Sett med Høyres øyne er det viktig at vi nå bygger på eksisterende kunnskap og kapasitet, enten tilbudene kanaliseres gjennom fylkeskommunene eller andre eksisterende virksomheter. Det viktige er ikke hvem som tilbyr, eller på hvilken måte, men hva som tilbys, og at det tilbys. Godt samvirke mellom det arbeidet fylkeskommunene skal gjøre, og de nasjonale aktørene innenfor kulturlivet, eksempelvis de tre såkalte R-ene, er derfor viktig. Her har departementet en viktig og krevende jobb å gjøre.

Fremskrittspartiet ønsker en ordning der midlene allerede nå kanaliseres direkte til kommunene og den enkelte skole. Høyre tror dette i store deler av landet er litt for tidlig, og at en slik løsning nå lett vil gå ut over kvaliteten på det som tilbys. Men som sagt, variasjonene er store. Der det ligger til rette for det, bør det være rom for fleksible løsninger, slik at departementet også kan kanalisere midler direkte til tilbud i kommunene. Dette er særlig aktuelt i de store bykommunene som allerede har arbeidet mye med kulturtilbud til sine elever. Forslaget til vedtak under II åpner for dette. Regjeringspartiene vil i tråd med ønsket om å støtte de lokale tiltakene gå for dette forslaget.

Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet har brukt mye energi på å legge begrensninger på hvordan skolesekkens såkalte sentrale midler kan brukes. Særlig har det vært lagt vekt på at skolesekkmidlene ikke må brukes på institusjoner som Rikskonsertene eller Norsk Scenekunstbruk. Hovedbegrunnelsen for dette har vært at de mener skoletilbudene fra disse institusjonene skal finansieres over de ordinære bevilgningene på statsbudsjettet. Høyre merker seg at man på denne måten ønsker å signalisere at kulturbevilgningene må økes. Det vil jo fortsatt være mulig ved de senere årlige budsjettbehandlingene. Jeg merket meg representanten Torny Pedersens opplysning om

at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett i år har satt av 3 mill. kr til dette formål. Nå er det altså slik at det ikke er 3 mill. kr som trengs, men 18 mill. kr. Slik sett beviser vel bare dette at de nevnte opposisjonspartiene heller ikke har til hensikt å fylle opp det etterslepet som Rikskonsertene har, til en veldig god ordning i forhold til det vi nå diskuterer.

Ved denne korsvei er det derfor grunn til å reise spørsmål om man her blir så opptatt av den politiske markeringen at man mister det vesentlige av syne, nemlig hvordan vi nå bringer frem et kvalitativt godt tilbud til elevene. Skolesekken betyr en meget sterk opptrapping av tilbudet, og det er på kort sikt ingen selvfølge at fylkeskommunene makter å få frem mange nok og ikke minst gode nok tilbud. Særlig er ønsket om høy kvalitet et viktig hensyn å ta. En dårlig start vil lett få som følge at den kvalitative listen legges for lavt over tid. Det vil ingen være tjent med, og det vil ikke være å følge de intensjoner de nevnte partier har snakket så mye om i forhold til skolesekken.

Institusjoner som Norsk Senekunstbruk, Norsk Forfattersentrum og Rikskonsertene representerer landets fremste kompetanse på sine felt, og de har apparat og nettverk for hurtig å mobilisere et stort antall tilbud av beste kvalitet. En satsing også på disse institusjonene vil være effektiv bruk av midlene til beste for elevene. Det å lage den beste skolesekken handler om å ta de beste kreftene i bruk. Her må alle ressurser gis rom til å dra på samme lag. Rikskonsertene har gjennom år bygd opp stor kompetanse på skolekonserter. Høyre mener det er en selvfølge at dette tas i bruk, og er svært tilfreds med at regjeringspartiene har fått støtte fra Fremskrittspartiet til å åpne for dette.

Den kulturelle skolesekken gir også gode muligheter for at man i kommunene kan bygge bedre broer mellom kulturliv og skole. Kulturskolene kan tenkes inn i nye roller, lokale kulturformidlere kan styrke sine bånd til skolene, slik man nå vellykket har gjort det på museumsområdet. Mulighetene er mange, men hele tiden må man holde kravet til kvalitet og profesjonalitet på plass.

Skolesekken betyr et stort løft for skolene og et minst like stort løft for kulturlivet. Nå er det bare å satse på de beste kreftene og ønske lykke til.

**Karin S. Woldseth (FrP):** Det er kanskje ikke forventet at det var Fremskrittspartiet som skulle stå her og prise Den kulturelle skolesekken og dens innhold. Men når man inngår avtaler for å oppnå noe selv, kan det ofte resultere i at man må gi litt. Den kulturelle skolesekken var nok en slik gi litt-sak for oss, men vi lever godt med det. Resultatene av denne avtalen betyr jo at barna i grunnskolen lærer kunst og kultur å kjenne. Og for Fremskrittspartiet er det viktig at ressursene rettes inn mot barn og unge. Derfor slutter vi oss til de overordnede målsettingene for Den kulturelle skolesekken.

Jeg vil i likhet med de foregående talerne få lov til å berømme komiteen for den enigheten og samstemmigheten om de overordnede målene som vi faktisk har. Til tross for dette kan man lese i avisene i dag at noen synes

at kulturkomiteen gjør et svært så dårlig arbeid og er lite reflekterte, noe som jeg på det sterkeste vil avvise. Jeg synes komiteen i dette kulturelle skulesekkarbeidet nettopp har vist at vi er reflekterte, og at vi er opptatt av at barn og unge skal få mest mulig av disse pengene.

Det som derimot bekymrer oss noe, er hvis Regjeringen skal fortsette å bruke penger fra tippeoverskuddet til ulike formål som ellers naturlig hører hjemme i statsbudsjettet. Det gir ingen sikkerhet for at midlene til Den kulturelle skulesekken vil bli som forventet, når både regionale kulturbygg og midler til frivillige lag og organisasjoner i stadig økende grad skal innenfor rammen til tippeoverskuddet. Dette bekymrer oss, dels fordi det betyr at en avtale ikke er en avtale lenger enn til en av partene bryter den, men ikke minst fordi ressurser som skulle gått til barn og unge, nå ser ut til å gå en lang omvei og slett ikke treffer de ulike lag og organisasjoner slik vi hadde tenkt. Derfor er det svært viktig at mest mulig av de tildelte midlene kommer skolebarna til gode og gir dem gode kulturopplevelser. Fremskrittspartiet ønsker seg en finansieringsordning der hvert barn får tildelt sin kultursekk. Tar man 180 mill. kr og deler på 600 000 skolebarn, skulle dette utgjøre ca. 300 kr pr. barn pr. år. Det blir faktisk mye kultur for de pengene!

Videre kunne vi i Fremskrittspartiet tenke oss at den enkelte skole i samarbeid med FAU disponerte pengene til beste for sine elever, og gav barna anledning til å bli kjent med sin lokale kultur. Vi er derfor meget skeptiske til at fylkeskommunen skal ha ansvaret for disse midlene, og at den enkelte skole skal søke på ulike prosjekter, for det første fordi vi er redde for at fylkeskommunene vil ansette en rekke mennesker som skal administrere ordningen – og vi vet for så vidt at det allerede foregår – og for det andre fordi vi er redde for at midlene blir ulikt fordelt mellom kommunene. Fremskrittspartiet er ikke fornøyd med at 40 pst. av midlene skal fordeles fra sentralt hold; det betyr at det også her kreves offentlig ansatte til å administrere ordningen. Men vi er klar over at ordningen trenger å sette seg litt ute i Kommune-Norge. Derfor støtter vi Arbeiderpartiets forslag om en gradvis nedtrapping av den sentrale potten, slik at i 2004 går 70 pst. til lokale tiltak og i 2005 80 pst. Det er derfor også svært viktig å understreke at midlene skal gå uavkortet til kommunene – og da mener jeg uavkortet – slik at ikke noen fylkeskommuner blåser opp administrasjonene sine for å forvalte og videreformidle midlene til Den kulturelle skulesekken.

Kulturtilbudet til barna kan bli kjempespennende og en utfordring for det lokale kulturliv. Samtidig er det viktig å sørge for en viss kvalitet i tilbudet. Derfor har vi lagt noen føringer på innholdet, selv om det i størst mulig grad bør være opp til den enkelte skole å velge hva Den kulturelle skulesekken skal bestå av.

Siden det fremdeles er stor usikkerhet rundt om i landet om hvor mye og hva disse midlene skal brukes til, kreves det at man foretar en evaluering av Den kulturelle skulesekken når den har fungert noen år. Dette for å se om man trenger en korrigerende med sikte på forvaltning av midlene, men også for å vurdere om man har truffet

målgruppen, og om barn i grunnskolen faktisk har fått utnyttet dette tilbudet på best mulig måte.

Det er snakk om mye kulturpenger til barn og unge, og uansett hva vi stortingspolitikere gjør, vil det helt sikkert komme kritikk for måten vi har valgt å fordele midlene på. Antakelig vil det sentrale byråkratiet mislike at vi lar mer av potten gå til kommunene, og enda mer sannsynlig vil fylkeskommunale byråkrater rynke på nesen over at midlene skal gå uavkortet til kommunene. Men da er det viktig å huske på én ting: Tippenøkkelen hadde hatt en helt annen fordeling hvis ikke avtalen mellom Arbeiderpartiet, SV, Senterpartiet og oss hadde kommet i stand, og langt færre barn hadde da fått glede av og kunnskap om den norske kulturen og mangfoldet innenfor kulturlivet.

Vi ønsker Den kulturelle skulesekken lykke til.

**Magnar Lund Bergo (SV):** Noen ganger kjennes det ekstra godt og meningsfylt å være stortingsrepresentant. Arbeidet med Den kulturelle skulesekken har frambrakt slike følelser – fra spede forsøk og ideer rundt om tidlig på 1990-tallet til forsøksprosjekter over kulturbudsjettet i løpet av noen år.

Det som tidligere var forsøksposter på mellom 10 og 20 mill. kr på statsbudsjettet, kunne gjennom endring av den såkalte tippenøkkelen la seg realisere i full bredde – ikke bare som utvidede forsøk i noen kommuner eller fylker, men som en allmenn ordning for alle unger i alle kommuner i samtlige fylker i Norge. Forankringen til Den kulturelle skulesekken er lokal, det skal ikke være en sterk statlig styring. Sentralt er det viktig at det sikres at midlene får jevn geografisk fordeling. Målet er at ordningen skal omfatte alle grunnskolelever i landet, det betyr 610 000 elever fordelt på over 3 000 skoler.

Familie-, kultur- og administrasjonskomiteen er en komite som reiser mye og treffer mange kulturarbeidere rundt omkring. Kommentarene rundt om er entydige: Den kulturelle skulesekken blir vurdert som det viktigste kulturpolitiske initiativ som er tatt på mange, mange år. Ideene er der, erfaringer er høstet, pengene er på plass. Da er vel alt såre vel? Vel, jeg er redd det ikke er så enkelt. Utfordringene er mange og store.

180–200 millioner er mange kulturkroner i en spleispott mellom fylke og kommuner – brukt på riktig måte.

På den andre siden: Det er ikke vanskelig å bruke et par hundre statlige millioner til i og for seg de samme formål, men på andre ting, slik at resultatet for hver enkelt unge vil bli noe helt annet og ikke i nærheten av det i alle fall vi i SV har som grunnidé for Den kulturelle skulesekken. Det er nok å nevne sulteførede riksinstitusjoner eller pressede kommuner. De vil mer enn gjerne ha det meste av den kulturelle pengesekken, som vi kan kalle det i denne sammenhengen, til å dekke sine behov. Da kan 180–200 mill. kr få raske ben å gå på, og jeg er redd resultatet ikke vil være særlig synlig for den enkelte unge rundt om.

Så litt om fordelingen. Vi har hele tiden ønsket at en størst mulig del skal gå ut til fylkene og kommunene. Vi er fornøyd med at flertallet i komiteen på sikt legger seg

på en 80 – 20-fordeling, som skal, som det står, gå uavkortet til kommunene. Så står det at departementet kommer tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan dette best kan sikres. Det har vært usikkerhet rundt formuleringene, om hvordan de egentlig skal forstås. Slik jeg forstår det, må det ses i sammenheng med det vi ser andre steder i innstillingen, nemlig at pengene skal disponeres av fylkeskulturavdelingen. Det er ikke fylkeskommunen som skal ha pengene, de skal gå til kommunene, men de skal administreres av fylkeskommunen. Og fylkeskommunens bidrag skal nettopp være å finansiere administrasjonen av pengene. Dette er nødvendig for at fylkeskommunene skal koordinere møtet med profesjonelle.

Det er viktig for meg å presisere at det for SV også er viktig å sørge for at kommunene rustes opp til å gjøre sine oppgaver best mulig for både barn og unge og andre innbyggere. I den sammenheng er det nok å vise til SVs alternative budsjett, der vi også etter forliket vil gi 2,4 milliarder kr mer i frie midler til kommunene. Det betyr muligheter for å opprettholde kulturskoler og sikre andre allmenne kulturtilbud i kommunen, slik at pengene til Den kulturelle skolesekken blir reddet.

Hva så med riksinstitusjonene – skal de seile sin egen sjø? På ingen måte. Men for oss er det viktig at de får skikkelige rammer å jobbe under via det ordinære budsjettet. Det viser vi også i praksis i våre prioriteringer på SVs alternative kulturbudsjett. Det har vi ønsket i flere år. Jeg er helt enig i det Thommessen sier. Når Rikskonsertene sier 18 mill. kr, er det reelle behovet 30 mill. kr hvis Rikskonsertene skal fylle sin funksjon i Den kulturelle skolesekken. Vi skal bidra til det hvis det forslaget kommer på bordet.

Når vi har vært tilbakeholdne med bruk av midler fra Den kulturelle skolesekken til R-ene, er det nettopp fordi vi er redde for at dette skal bli en sedvane. Hvis pengene først blir brukt på den måten, vil det fortsette. Vi mener at budsjettet til Den kulturelle skolesekken ikke er så stort at det kan romme det.

Thommessen nevnte også de tre R-ene. Selv mener jeg at utviklingen på Riksteatret de siste år ikke tilsier at de ser seg selv som en sentral aktør i Den kulturelle skolesekken. Da vil jeg heller framheve Norsk Scenekunstbruk, som kanskje bør være den aktøren. Hvorvidt Riksteatret ønsker å endre på sine ideer og sin praksis og komme med tilbud som kan være reelle for Den kulturelle skolesekken, får vi heller komme tilbake til.

Hva så med mottakerapparatet rundt om? Her spriker det mye, fra rene mønsterbruk som Møre og Romsdal, Hedmark og Vestfold, som har masse erfaring og infrastruktur på plass, til fylker og kommuner som ikke har noen erfaring, ei heller idé om hva Den kulturelle skolesekken skal være. Dette er kanskje den største utfordringen i arbeidet framover: å sørge for at erfaringene som er samlet gjennom mer enn ti år, blir formidlet til alle nye aktører. Samtidig må det i en periode framover være muligheter for lokal vinkling og mangfold i utprøving av kultursekken. Den store utfordringen er samtidig å sørge for utvikling og kompetanse og sikre kvalitet i alle ledd.

Det er bedt om en omfattende evaluering av Den kulturelle skolesekken i 2006. Da er det viktig å vurdere i hvilken grad ting som kompetanse og kvalitet er utviklet og ivaretatt.

Hva så med arrangørkompetanse? Dette er et nøkkel-ledd for et vellykket arrangement, uansett hvilken type vi snakker om. Her er mangelen stor. Hvem ser vi for oss skal fylle disse rollene? Skal det være lærere, skal det være profesjonelle arrangører, eller skal det være lokale miljøer med slik kompetanse – eller kanskje alle disse? Dette er i dag langt på vei et selvlært håndverk med få profesjonelle, men det kan kanskje bli en større profesjon. Behovet vil være der. Det vil da være viktig å utdanne folk til dette. Jeg vet at det har vært tatt initiativ i Drammen til en studieretning som heter «DIKT», og jeg vet at også Høgskulen i Volda jobber med slike ideer. Det er viktig at dette blir kommunisert fra sentraladministrasjonen for Den kulturelle skolesekken til disse miljøene for å sikre samarbeidet framover.

Så til problemet med gode nok produksjoner og nok produksjoner. På musikkfeltet er behovet for profesjonelle produksjoner rimelig på plass, ikke minst takket være Rikskonsertene. Her er det mer snakk om mer av det samme, og det vil vi bidra til.

Det vil årlig være 35–40 mill. kr i den sentrale potten til å drifte sentraladministrasjonen og stimulere til flere og nye produksjoner. Når vi ved årets budsjett og den videre innarbeiding av Den kulturelle skolesekken er skeptiske til å åpne for bruk av skolesekkpenger til sentrale institusjoner i større omfang, har det sin forklaring i den fighten som har vært mellom forslagsstillerne, departementet og regjeringspartiene om innretningen når det gjelder både fordeling av penger og hvem som skal ha kontroll over disse lokalt. Muligens er dette skinnuenighet, men vi frykter for at f.eks. en bevilgning til Rikskonsertene vil fortsette å belaste budsjettet til Den kulturelle skolesekken. Det ønsker vi da, som tidligere sagt, ikke.

På andre felt står det ikke så bra til, f.eks. innen scenekunst. Både når det gjelder dans og teater må det tas et større løft for å få flere gode produksjoner til å fylle etter-spørselen i forbindelse med Den kulturelle skolesekken. En del av sentrale midler bør nå settes av til dette, samtidig som Norsk Scenekunstbruk må rustes kraftig opp og bli en naturlig koordinator for disse miljøene. I dag får Norsk Scenekunstbruk 2,5 mill. kr, og her burde sentrale midler brukes for å skape flere produksjoner. Og hvis Thommessen har forstått meg slik at jeg ikke ønsker å bruke sentrale midler til det, så er det feil. Det ønsker jeg absolutt. Jeg mener at her bør vi legge opp til å ta et kollektivt løft, og jeg mener at Norsk Scenekunstbruk kanskje bør tilføres mellom 15 mill. kr og 25 mill. kr de neste fire årene for å få sine kunstproduksjoner opp og stå.

Videre mener vi i SV at Den kulturelle skolesekken snarest bør omfatte barnehager og videregående skoler, ikke på bekostning av, men som tillegg til, tilbudene i grunnskolen.

Hva så med det flerkulturelle perspektiv i Den kulturelle skolesekken? I meldingen står det om suksessmål for kulturelt mangfold:

«Den kulturelle skulesekken skal omfatte kunst- og kulturuttrykk med røter i eit mangfald av kulturar og frå ulike tidsperiodar.»

Et annet sted står det:

«Islamsk tradisjon og utsmykking, jødisk kultur og forteljing og den internasjonale kulturen som pregar den katolske kyrkja, er aspekt som òg bør speglast i Den kulturelle skulesekken.»

I de evalueringer, oversikter og erfaringer jeg har sett rundt omkring, synes jeg at dette er perspektiver som er lite ivarettatt. Det tar jeg også selvkritikk på, vi i komiteen har ikke fulgt opp dette med egne merknader og egne initiativ. Dette er ikke viet stor oppmerksomhet fra andre enn faktisk departementet, og jeg roser departementet for det som er tatt inn i meldingen, og mener at vi skal legge vekt på å følge opp det. Her må det tas et tak.

Vi går spennende kulturtider i møte. Jeg gleder meg allerede til evalueringen i 2006.

**Ola T. Lånke (KrF):** Den kulturelle skulesekken representerer uten tvil et av de aller viktigste og mest spennende kulturelle satsingsprosjekter i dette tiåret. Når vi legger sammen skulesekk-satsingen, byggingen av ny nasjonalopera, markeringen av tusenårsskiftet og gjennomføringen av ABM-reformen, kan vi tillate oss å snakke om et historisk kulturløft for nasjonen ved sekelskiftet.

Den kulturelle skulesekken er i første rekke en satsing på framtiden, en satsing på den nye generasjonen. Det er en satsing på å gi alle elever i grunnskolen ikke bare kunnskaper i språk, matte og fysikk, som vi jo vet er viktig, men også en kulturell kompetanse, en åndelig ballast og en livskapital. En oppvekst der møtet med kunst og kultur føyer seg inn som en naturlig del av det pulserende dagligliv, tror vi vil bidra til å utvide de unges evne til kontakt med virkeligheten og til bedre å kunne møte de mange utfordringene de stilles overfor i livet.

Men ingenting kommer av seg selv. Også kunst og kultur har sine koder som en må lære å kjenne. Det er sagt at nordmenn er født med ski på beina. Det stemmer selvsagt ikke. Men det som er sant, er at de fleste i Norge har et forhold til skisport eller fotball. Dette ble utviklet gjennom opplevelse, lek, spill og læring fra vi var barn. Gradvis ble vi ført inn i et kodesystem av spilleregler, historiske fakta om vinnere og rekorder, kjennskap til utøvere, osv. Dette la grunnlaget for at vi senere i livet også kunne glede oss over idrettsopplevelsen. Slik er det også med vårt forhold til kunsten. Vi trenger å lære å kjenne kodene. Vi trenger å oppleve kunsten på nært hold over tid, og lære mer om den.

Vi våger å tro at satsingen på Den kulturelle skulesekken vil gjøre noe med hele folket, at den vil stimulere interessen både for å drive kulturell egenaktivitet og for å oppsøke kulturelle tilbud over hele skalaen av uttrykk. I en tid da folk stadig bruker mindre av sin inntekt på det daglige brød og mer på opplevelser, er det viktig også å fylle tiden med substans.

Takket være endringen av tippenøkkelen ble det mulig å realisere opptrappingen av Den kulturelle skulesekken raskere enn det ellers ville ha vært. Den uenighet

som måtte ha vært omkring prosessen i forbindelse med dette, er nå lagt bak. Nå står et samlet storting bak. Det som startet som et lokalt tiltak, er blitt til en nasjonal storsatsing.

Det er enighet om at Den kulturelle skulesekken skal ha en sterk lokal forankring, og at utforming av den skal skje lokalt i den enkelte kommune ut fra lokale forutsetninger og i samspill med det regionale apparat, koordinert gjennom den enkelte fylkeskommune. I denne sammenheng må det spilles på de faglige ressurser som er til rådighet på de ulike nivåer. Mange kommuner har f.eks. bygd ned sin kulturfaglige kompetanse, kulturskolene kan i mange kommuner være de som sitter med den beste kompetansen. Andre steder kan det kanskje trekkes veksler på de etablerte kulturelle institusjoner.

Det er et stort utviklingspotensial i formidling av musikk, visuell kunst, scenekunst, litteratur og bibliotek, kulturarv og kulturminne og film til barn og unge. Mange aktører kan i framtiden i større grad medvirke til å fylle dette med innhold. Dette vil ikke minst kreve tilrettelegging av formidlingskompetanse, tilrettelegging for turnévirksomhet, osv. Det er derfor viktig at det i tiden som kommer, også blir satt av ressurser til å utruste de aktører som kan tenkes å medvirke til å fylle skulesekkene med kvalitativt godt innhold, dvs. profesjonelle enkeltkunstnere, orkestre, ensembler og grupper, så vel nasjonalt som regionalt og lokalt.

Stortinget vedtar i dag en fordelingsordning som anviser hvor stor andel av skulesekkmidlene som årlig skal gå direkte til lokale tiltak, og hvor stor andel som skal forvaltes sentralt i tiden framover. Overordnet dette må være at alle midlene skal innrettes slik at de gir mest mulig igjen i form av kulturell opplevelse og ballast for alle de 600 000 skuleelevene rundt i landet.

Utgangspunktet for de tilbud som skal tilrettelegges, må være den enkelte skoles egen bestilling. Og det blir en stor utfordring for de ulike forvaltningsnivåene å kunne stille tilstrekkelig ressurser til rådighet for å kunne imøtekomme disse bestillingene. Det er derfor viktig at det stilles administrative ressurser til rådighet på alle nivåer, uavhengig av skulesekkmidlene.

Det sier seg selv at Stortinget ikke kan løse alle de problemstillinger som vil dukke opp i tiden som kommer. På et felt hvor det er så stort engasjement, vil det lett oppstå konflikter i ulike retninger. Det vil derfor stilles betydelige krav til styringsgruppen og sekretariatet som skal lede arbeidet nasjonalt, men også til de fylkeskommunale og kommunale aktører og deres samarbeidspartnere om både å kunne utvise fleksibilitet og å kunne skjære igjennom for å sikre prosjektets videre framdrift, for å sikre at Den kulturelle skulesekken kan få den betydning den er tenkt å ha for den enkelte elevs kulturelle modning gjennom livet.

**Eli Sollied Øveraas (Sp):** Stortingets vedtak om endring av fordelinga av speleoverskotet våren 2002 var svært gledeleg. Ein formidabel auke til idrettsføremål og andre kulturføremål innan ulike genrar og uttrykksformer, med både amatørar og profesjonelle, var eit histo-

risk lyft som Senterpartiet syntest var svært gledeleg. Vi er også einige i at det er rett at midlane til forskning skal gå over det ordinære statsbudsjettet, og ikkje av speleoverskotet frå Norsk Tipping.

Med den auka tilførselen av midlar til Den kulturelle skulesekken som denne endringa medførte, var det nødvendig med ei stortingsmelding. Og først vil eg gi uttrykk for at det var ei svært god melding statsråden la fram. Senterpartiet støttar hovudlinjene fullt ut. At det i så stor grad vert lagt vekt på at pengane skal gå til aktivitet, er bra, likeins at det i så stor grad vert lagt vekt på at Den kulturelle skulesekken skal ha lokal forankring.

Den kulturelle skulesekken har utvikla seg særskilt ulikt. Då handlingsplanen for styrking av dei estetiske faga – betre kjend som Broen og den blå hesten – i 1996 var klar, var entusiasmen stor, og mange gjorde seg klare til å ta utfordringa med å styrkje kulturtilbodet til grunnskulen. Men manglande økonomi stoppa mange planar. Likevel er det mange som har kome langt, og i innstillinga vert det spesielt peika på Møre og Romsdal og Sandefjord, som nesten kan karakteriserast som pionerar på dette området. For meg vil det vere naturleg å kommentere litt frå Møre og Romsdal.

I 1993 vart Ung Kultur-manifest vedtatt. Det var forløparen til dagens ordning, Kulturnista. Frå skuleåret 2003–2004 er alle skulane i Møre og Romsdal med. Fylket har etablert ein eigen seksjon som har utvikling av Den kulturelle skulesekken som sitt hovudarbeidsområde. Kulturnista er ei abonnementsordning som skal sikre elevane årlege opplevingar gjennom teater, dans, visuell kunst, litteratur og musikk. Årleg vert det såkalla Kulturtorget arrangert. Der er det eit utruleg spekter av ulike spennande tilbod. Kommunane kjem så med sine ønskelister om kva tilbod dei ønskjer til sine elevar. Det er interessant å merke seg at Møre og Romsdal fylkeskommune har løyvd 1 mill. kr for å utvide Den kulturelle skulesekken til den vidaregåande skulen. Det er òg interessant å merke seg at kommunane i fylket har bede om at barnehagane snarast kan få eit tilbod som liknar Kulturnista.

Utviklinga av Den kulturelle skulesekken går ei spennande tid i møte. Målsetjinga om at alle barn skal få tilgang til kunst- og kulturopplevingar og moglegheit for deltaking, har aldri vore sterkare til stades enn no. For Senterpartiet er det viktig å understreke at det såkalla etablerte miljøet ikkje må vere til hinder for at andre organisasjonar, kunstnarar og kulturarbeidarar også kan bidra og vere ein viktig del av tilbodet til Den kulturelle skulesekken.

Det er viktig å minne om at då endringa vart vedteken, vart det understreka at denne nysatsinga ikkje skulle gå ut over etablerte postar på statsbudsjettet, men kome som ei reell satsing. Under debatten vart det understreka av fleirtalet at så ikkje måtte skje. Dessverre har det skjedd. Kapittel og postar i kulturbudsjettet i 2003 og i forslaget for 2004 har fått til dels store kutt, noko som medfører at det som var Stortingets intensjon, har vorte monaleg svekt.

I så måte viser eg til merknaden frå Høgre, Kristeleg Folkeparti og Framstegspartiet i innstillinga, der det vert vist til det etterslepet Rikskonsertane har i høve til skulekonsertar. Det er etter mi meining eit eksempel på det som *ikkje* skulle gjerast. Rikskonsertane bør ha tilstrekkeleg med midlar for å møte behova ute blant skuleelevane i Kommune-Noreg. Dersom vi får fleire slike forslag, risikerer vi at den ekstrasatsinga vi førespeglar brukarane, kan verte atskilleg lågare.

Eg merka meg at representanten Thommessen i sitt innlegg la ekstra vekt på Rikskonsertane si betydning. Eg er einig i at dei har stor betydning, men vil også minne om at det er svært mange kunst- og kulturorganisasjonar i det ganske land som har verdifulle bidrag til det som skal til for å fylle Den kulturelle skulesekken. Dei er òg avhengige av stabile og føreseielege løyvingar frå Stortinget for å halde opp den standarden og den kompetansen som dei har.

**Eva M. Nielsen (A):** Den ryggsekken vi diskuterer i dag, vil på sikt gi neste generasjon en ny og ekstra dimensjon i forhold til begrepet kunst og kultur. Jeg tror det utvidede kulturbegrepet med denne satsingen virkelig vil bli utvidet. Bare det at alle norske skolebarn skal få profesjonell hjelp til å orientere seg i et vidt kulturlandskap, og skal få hjelp til å bli utøvere på mange spennende kulturområder, er et viktig løft i norsk skole. For første gang slår Stortinget fast at alle norske barn skal få bli både kulturkonsumenter og utøvere innenfor grunnskolenes ramme.

Fra Arbeiderpartiets side er vi opptatt av at dagens kulturskoler skal være en av bærebjelkene i denne satsingen. Kulturskolens verdier skal legges opp i kulturskulesekken. Arbeiderpartiet ønsker at kulturskolen skal være tilrettelegger og samarbeidspartner i de prosjekt som Den kulturelle skulesekken skal bestå av. Arbeiderpartiet mener at et samlet storting gjennom dagens satsing har et felles ansvar for at kulturskolene har nødvendig økonomi, finansiell rygggrad til å være en pådriver for at alle – jeg gjentar alle – norske skolebarn skal få kulturopplevelser i sin skolehverdag.

I dag står det en lang kø, en lang rekke av skolebarn, foran døra til kulturskolen. Tusenvis av norske unger slipper ikke inn. Her er ventelister, her er et ønske om å få delta, men pengene mangler. Dette gjør Stortinget noe med i dag, og det er jeg veldig glad for.

Familie-, kultur- og administrasjonskomiteen har nå til behandling stortingsmeldingen Ei blot til Lyst. Kulturskolene har endelig blitt synlig i det politiske landskapet.

Det er to forhold som jeg har lyst til å ta opp, to forhold som ikke har fått stort fokus i debatten, for det første skulesekken sine unike muligheter til å skape vinnere, til å skape andre vinnere – på andre områder – enn dem som er enere i basisfagene. Jeg tror Den kulturelle skulesekken vil kunne gi en stor elevgruppe nye arenaer til å hevde seg på. Jeg tror en ny gruppe elever vil finne sin nisje i skolestua der de kan vise talent, selv om det ikke er i

matte, norsk eller engelsk. Dette handler virkelig om å høyne kvaliteten i norsk skole.

Det andre forholdet jeg vil peke på, er den enkelte skoles mulighet til å skape gode allianser med museumssektoren og kulturminnevernet. For meg er dette et område hvor barn kan gis nye muligheter til å bli kjent med sin lokale kulturarv, både i små lokalsamfunn og i større byer. Dette fordrer at vi tør satse på museumspedagoger, som på en profesjonell og pedagogisk god måte kan lage opplegg for de ulike alderstrinnene.

Den kulturelle skolesekken gir skolene en unik mulighet til å lære barn deres nære og fjerne historie. Slik kunnskap er med på å gi barn trygghet om egen identitet og kjennskap til sine røtter i det området de vokser opp i. På museumsfeltet er det en utfordring å øke formidlingskompetansen. Det er også en utfordring å skape samarbeidsrelasjoner til kulturminnevernet og lokale organisasjoner som driver innenfor kulturminneområdet. Arbeiderpartiet er opptatt av at norske barn skal være stolte av sin lokale historie og kjenne sine røtter.

Avslutningsvis vil jeg uttrykke et ønske om at satsingen på Den kulturelle skolesekken vil fjerne køene foran kulturskoledøra og være med på å gi norske unger nye verdier og en mer spennende skolehverdag. I mange år har politikerne kranglet om pris, mens ungene har vært opptatt av hvor lenge de må stå i kø. La oss nå slippe ungene til!

**Jan Olav Olsen (H):** Samtidig med behandlingen av St. meld. nr. 38 for 2002-2003, ligger St. meld. nr. 39 for 2002-2003, Ei blot til Lyst til behandling i kirke- og utdanningskomiteen. Det er viktig og nødvendig å se disse meldingene i sammenheng.

Det er all grunn til å hilse satsingen på Den kulturelle skolesekken velkommen. Meldingen er et sterkt signal om en vektlegging av kunst- og kulturformidling i skolen som savner sidestykke. Man kan mene mye om den vedtatte omleggingen av tippenekkelen, men det er vel neppe noen uenighet om at Den kulturelle skolesekken er et både viktig og verdig støtteobjekt når man først har valgt, og vedtatt, å fjerne forskningen som støtteverdig objekt gjennom tippemidlene.

Kulturkomiteen er tydelig på viktigheten og riktigheten av betydningen av kultur for den enkelte, og er også tydelig på at grunnlaget for personlig utvikling og livskvalitet også på dette området legges i grunnskoletida. Som på så mange områder kan det gode grunnlaget legges gjennom opplevelser og erfaringer fra skoletida. Skal vi lykkes i å legge det gode grunnlaget, må flere faktorer nødvendigvis trekke sammen, og trekke i samme retning.

Opplæringsloven sier at skolen skal være med på å gjøre elevene til gagns mennesker. Innlemming av kunstneriske og kulturelle uttrykk og opplevelser og egenaktivitet, slik det kommer til uttrykk gjennom læreplanens generelle mål og de spesifikke mål som ligger der for de estetiske fag, gjennom Den kulturelle skolesekken og gjennom kulturskolen, er utrolig viktige elementer i denne sammenhengen. Disse faktorene har forskjellig status og innhold i skolehverdagen, men det kan faktisk gå rik-

tig galt hvis man ikke også ser sammenfallende mål og oppgaver. I beste fall vil et manglende samarbeid føre til dobbeltarbeid og dårlig utnyttelse av ressursene, i verste fall kan manglende samarbeid bety at man forskusler mulighetene til å oppnå virkelig gode resultater i formidlingen av kunst og kultur.

Jeg er glad for innstillingens klare presisering av deltakerperspektivet og at Den kulturelle skolesekken skal legge til rette for at elevene får anledning til selv å utfolde seg. Det å ha den gode kunstopplevelse er en stor verdi i seg selv. Kan den inspirere til egen aktivitet, får vi en ny dimensjon. Denne aktivitet kan ikke minst finne sted i de kommunale kulturskolene.

Kulturskolene besitter mye kompetanse både på kultur generelt og på formidling av kultur til barn og unge spesielt – formidling ikke minst i forhold til inspirasjon og utvikling av barns talenter og ferdigheter. Den kobling opp mot kulturskolene som komiteens flertall gir uttrykk for i sine merknader, er viktig. Jeg vil spesielt nevne flertallets merknad om at Den kulturelle skolesekken kan bety en fornyet rolle for de kommunale kulturskolene, og det nevnes at kulturskolene mange steder fungerer som et kulturfaglig nav for skolene i en kommune.

Kulturskolene er av enorm betydning i mange kommuner, særlig gjelder dette i små og middels store kommuner i distriktene. Det arbeidet som gjøres, er imponerende og har hatt stor betydning for kunstforståing, kunstspreddning, utvikling av evner og anlegg hos enkeltmennesker og for det kulturelle liv i kommunene som helhet. Det er også i disse typer kommuner at deltakelsen i kulturskolene er størst. I Ulvik i Hardanger er over 96 pst. av elevene i grunnskolen også elever i kulturskolen – et ganske utrolig tall. Det er derfor av stor betydning ikke bare for kulturskolene, men for kulturlivet generelt, i mange kommuner at det knyttes forbindelser mellom kulturskolene og Den kulturelle skolesekken.

Jeg har for øvrig merket meg at Fremskrittspartiet ikke er med i denne merknaden. Det henger for så vidt godt sammen med partiets alternative budsjett, der bevilgningene til utviklingsarbeid innenfor Kulturskolerådet er redusert med 7 mill. kr, og det gjenstår nå etter deres forslag 63 000 kr. Det er grunn til å merke seg Fremskrittspartiets manglende forståelse og interesse for kulturskolene.

Det er gledelig at komiteen i sin innstilling så klart åpner for lokalt mangfold og lokale løsninger når det gjelder både innhold og organisering. Jeg vil også understreke viktigheten av kompetanse hos skolen og hos læreren på dette området. Ikke minst er faktisk bestillerkompetanse viktig. Manglende generell kompetanse kan bli en barriere som hindrer vellykket gjennomføring. Komiteens påpeking av dette er viktig, men manglende bestillerkompetanse hos skolen kan i tillegg skape nye barrierer ved at de riktige bestillinger ikke foretas.

Det er beklagelig at det i innstillingen er markert uenighet om finansieringen av Rikskonsertenes skolekonsertordninger. Disse konsertene har vist seg som et effektivt instrument for kunstformidling til skolene. Det skal selvsagt være et prinsipp at midlene i Den kulturelle



skulesekken ikke skal være en sovepute som uten vidare skal komme til erstatning for ordinære budsjettmidler. Det er likevel viktig å unngå at det beste blir det godes fiende, og det er vanskelig å se at en utvidelse av skolekonsertordningen skal måtte utstå inntil det en gang i en forhåpentligvis lykkelig framtid måtte være mulig å dekke hele etterspørselen over de ordinære budsjetter.

**Statsråd Valgerd Svarstad Haugland:** Etter den endra tippenøkkelen skal halvparten av spelemidlane gå til kulturføremål. Av dette skal ein nærare definert del gå til Den kulturelle skulesekken. Mange ser dette som det viktigaste nye kulturpolitiske tiltaket på mange år. Prosjektet krev samarbeid mellom kultur og skule, noko som utfordrar til nytenking om samspel og nye møteplassar. Det er ikkje eit ordinært kulturprosjekt og heller ikkje eit ordinært skuleprosjekt. Dette er ei nyskaping der begge perspektiva skal byggjast inn. Målgruppa er det ingen tvil om. Det er elevane i grunnskulen.

Desse kulturmidlane skal ikkje avløysa andre, ordinære løyvingar på kulturfeltet, men koma i tillegg. Like lite skal dei avløysa midlar i skulebudsjettet. Komiteen seier at

«det er viktig at Den kulturelle skulesekken i sin helhet innebærer et utvidet kulturtilbud utover den ordinære gjennomføringen av læreplanen».

I utkast til vedtak rår komiteen Stortinget til å be Regjeringa sørgja for at mest mogleg av dei tilviste midlane kjem borna til gode gjennom kulturopplevingar. Dette er viktig. Men eg vil leggja til: Det er òg sjølvsagt. Målet bør vera at 100 pst. av spelemidlane skal gå til tiltak i kommunane. Det er der skuleborna er. Dei administrative kostnadene på statleg, fylkeskommunalt og kommunalt nivå må dekkjast opp frå andre kjelder.

Vi er einige om at tiltaka i størst mogleg grad skal ha eit lokalt ankerfeste. Kommunane, skuleeigarane, blir dermed ein heilt ufråvikeleg medspelar i arbeidet med å gjennomføra dette prosjektet. Fleirtalet strekar samstundes under at fylkeskommunane skal ha ei viktig administrativ rolle i arbeidet. Eit avgjerande vilkår for at denne forvaltingsmodellen skal bli vellukka, er eit godt samarbeid mellom kommunane og fylkeskommunane.

Dei rapportane vi vil få i løpet av dei næraste månadene om gjennomføringa av tiltaket i inneverande skuleår, vil gi eit betre empirisk grunnlag for å seia noko meir sikkert om kva som er dei mest tenlege forvaltingsmodellane, og kva som eventuelt bør leggjast om.

Ingen vil vera tent med å binda seg fast til éin bestemt forvaltingsmodell. Det bør vera opning for å leggja inn meir ressursar der suksessen er stor, og å gjera raske og pragmatiske endringar i situasjonar der ein samarbeidsrelasjon ikkje fungerer fullgodt.

I nokre fylke finst det alt eit vel fungerande samarbeid mellom fleire kommunar om delar av kulturfeltet. Eit viktig døme i denne samanhengen er regionale museum, som driv aktiv lokal formidling av kulturarven for skuleklassar i alle kommunane i vedkomande region eller distrikt.

Vi må ikkje binda oss så fast i ei tenking om dei generelle forvaltingsnivåa, kommune, fylke og stat, at det blir uråd å gjennomføra element av skulesekken ved hjelp av kvalifiserte samarbeids- og formidlingsverky, som alt er organiserte, og som dermed kan aktiviserast i skulesekk-samanheng utan nemnande administrative ekstrakostnader. Det må altså, som komiteen òg gir uttrykk for, vera rom for lokale og regionale løysingar. Det overordna og styrande må vera kva som er dei beste løysingane for å nå dei vel 600 000 grunnskuleborna med eit breitt spektrum av kunst- og kulturytringar.

På musikkområdet vil den mest kostnadseffektive måten å nå ut til alle skuleborna på vera å gjera skulekonserttilbodet frå Rikskonsertane landsdekkjande. Eg er glad for at komiteen opnar for å nytta dette statlege verkyet til å følgja opp dette viktige skulesekk-elementet.

Eg er litt forundra over representanten frå SV, Magnar Lund Bergo, og haldninga til SV. I valkampen var eg i ein kulturdebatt med Lund Bergo. Då han vart utfordra direkte om Rikskonsertane, sa han at han var villig til å vurdera standpunktet sitt i forhold til midlar. No gjer han altså ikkje det. Men det var jo i valkampen det vart sagt.

Eg legg til grunn at vi på alle område bør kunna vurdera både statlege, nasjonale, regionale og lokale institusjonar, frie grupper og einskildpersonar som medverkande i gjennomføringa av Den kulturelle skulesekken. Det avgjerande må vera at dei spelemidlane som blir tilførte for å setja noko i verk, ikkje skal avløysa andre midlar, men heilt ut skal nyttast til å gjennomføra det konkrete tiltaket for skuleborna.

Når det gjeld fordeling av midlane for skuleåret 2004–2005, vil både fylkeskommunane og andre måtte få førebels informasjon før påske neste år, med ei endeleg stadfesting i mai etter at årsoppgjeret i Norsk Tipping er avslutta. Erfaringane frå skuleåret 2003–2004 vil det deretter vera naturleg å summera opp i budsjettproposisjonen for 2005. Eg vil òg streka under at vi sjølvsagt kjem tilbake i 2006 med den evalueringa som Stortinget ber om.

**Presidenten:** Det blir replikkordskifte.

**Eirin Faldet (A):** Den kulturelle skulesekken er lik som Arbeiderpartiets barn. Vi er veldig stolte av det barnet vårt.

Nå kan kultur nå enda flere og mange skulebarn som i dag kanskje bare får inntrykk fra diverse fjernsynskanaler og dårlige videokassetter. Nå kan alle få mulighet ikke bare til egen aktivitet, men også til profesjonell kunstnerisk opplevelse.

I mange kommuner er det faktisk bibliotekene som er den viktigste møteplassen og kulturformidleren. Jeg vil bare be statsråden være snill og bekrefte at hun vil kjempe for at det fortsatt skal være bibliotek i alle kommuner.

Så er det slik at i dagens VG har vi fått en såkalt ekspertuttalelse. Ja, eksperten om det! Vi ønsker faktisk at barna selv skal bli eksperter med tiden. Derfor er Den kulturelle skulesekken så utrolig viktig.

**Statsråd Valgerd Svarstad Haugland:** Eg har ikkje fått lese den omtalte artikkelen i VG enno. Men det skal eg gjera. Eg skjønar han har gått inn på komiteen når han blir kommentert av såpass mange av dykk.

Eg vil hella litt malurt i begeret i forhold til at Den kulturelle skulesekken er Arbeidarpartiets barn. Eg vil påstå at Venstre var dei fyrste som gjekk ut og sa at Den kulturelle skulesekken var ei god sak. Det gjorde dei bl.a. som føregangspolitikarar i Møre og Romsdal. Sandefjord er òg ein kommune som gjorde veldig mykje på feltet, før vi sentralt greip fatt i det. Det var Arbeidarpartiet som gjennomførte det fyrste gong gjennom budsjettforslag. Det skal de ha. Men eg trur vi bør gi ein del av æra til Venstre i denne saka. Eg vil iallfall gjera det.

Biblioteka er ein viktig møteplass. Vi handsama for ikkje lenge sidan biblioteklova. Der står det fast at det skal vera bibliotek i alle kommunar. Vi har opna for unntak dersom bibliotektilbodet skulle bli betre, nemleg slik som dei har fått det til i Tønsberg- og Nøtterøy-regionen, som sikkert representanten kjenner godt til. Dersom ein skal få innfridd unntak om å ha bibliotek i kvar kommune, må grunngivinga vera at bibliotektilbodet blir betre, for dette er ein kjempeviktig kulturpolitisk møtestad, som kommunane må ha.

**Presidenten:** Presidenten vil bemerke at i den utstrekning det er farskap og ikke morskap man diskuterer, har det alltid vært beheftet med en viss usikkerhet!

**Karin S. Woldseth (FrP):** Den diskusjonen kan vi ta i en senere sak i dag.

Først vil jeg si at jeg hører at man skryter av Arbeiderpartiet, og man skryter av Venstre. Hadde det ikke vært for Dokument nr. 8-forslaget til Fremskrittspartiet, hadde Den kulturelle skulesekken aldri fått så mye penger som den får i dag. I tillegg til det har vi to saker på kartet i dag som begge to er initiert av Fremskrittspartiet, og det til tross for at vi ikke har noen kulturpolitikk, som våre politiske motstandere vil hevde.

Så til Den kulturelle skulesekken. Vi står foran noen spennende år med høy kulturell aktivitet over hele landet. Det er flott at vi er samstemte, men det er snakk om mye penger, veldig mye penger. Jeg kunne tenke meg å spørre statsråden hvordan hun har tenkt å sikre at kommunene faktisk bruker pengene etter intensjonen, og hvordan hun fortløpende har tenkt å gjøre det?

**Statsråd Valgerd Svarstad Haugland:** Eg vil understreka at eg synest Framstegspartiet har gjort ein veldig god jobb i denne saka. Vi er ikkje einige om alt, men vi er einige om ein del ting. Eg har ikkje vore ein person som har sagt at Framstegspartiet ikkje har nokon kulturpolitikk i det heile. Der er det heller ikkje alt vi er einige i, og vi synest nok at de kuttar litt for mykje i kulturbudsjettet. Men de har dykkar prioriteringar, og eit fleirtal på Stortinget har andre prioriteringar.

Eg seier at det er snakk om veldig mykje pengar. Ja, det er mykje pengar i høve til kva Den kulturelle skulesekken var i utgangspunktet, men 180 mill. kr fordelt på

600 000 born er ikkje meir enn det som trengst i høve til å gi dei eit godt tilbod. Vi vil gi tilbakemelding til Stortinget om korleis skulesekkmidlane på best mogleg måte kan gå uavkorta til tiltak i kommunane. Det kan vi ikkje gjera før i budsjettproposisjonen til neste år. Då ser vi kva som skjer. For oss er det viktig at desse midlane ikkje skal gå til administrasjon, dei skal gå til kulturtiltak. Det trur eg faktisk at våre lokalpolitikarar òg vil, for det er ikkje berre vi på Stortinget som er opptekne av gode kulturtilbod til skuleelevane våre, det er sanneleg våre lokale politikarar òg. Dermed meiner eg at vi har våre vaktbikkjer rundt omkring i kommunane som ynskjer det same som oss. Difor er eg optimistisk på vegner av skulesekken.

**Presidenten:** Presidenten vil minne om at direkte tiltale bare skal forekomme til presidenten.

**Magnar Lund Bergo (SV):** Fremskrittspartiets veier er uforutsigbare.

Statsråden sa tidligere at Lund Bergo hadde lovt å stille opp for Rikskonsertene i valgkampen. Det har faktisk ikke blitt nødvendig, for igjen er det Fremskrittspartiet som sørger for at Rikskonsertene får sine 18 mill. kr av den kulturelle skulesekkpotten. Ja, jeg sa at vi skulle stille opp, fordi vi mener at Rikskonsertene er en helt grunnleggende nøkkel for å få den kulturelle skulesekkordningen på plass. Men igjen, vi har vært veldig skeptiske til bruken av sentrale midler. Det har vært et dilemma for oss. Men jeg kan si at dersom Fremskrittspartiet ikke hadde vært klare allerede da vi åpnet første runde, ville vi ha stilt opp og støttet dette, men da på betingelse av at dette skulle skje over en bestemt periode. Ja, jeg har sagt det i valgkampen, og vi har ikke gått bort fra det. Jeg vet at pengene er sikret, og så derfor ingen grunn til å gjøre noe mer ut av den saken.

**Statsråd Valgerd Svarstad Haugland:** Eg må seia eg er litt undrande til at SV let Framstegspartiet gjennomføra deira eigne lovnader. Eg trur ikkje eg seier noko meir enn det.

**Presidenten:** Presidenten vil anta at det er det som i andre sammenhenger kalles skiftarbeid.

**Torny Pedersen (A):** Arbeiderpartiet mener det er svært viktig at de sentrale utviklingsmidlene til skulesekken skal gå til utviklingsprosjekt som kan ha allmenn interesse og nytte. Det er derfor viktig at pengene fra Den kulturelle skulesekken ikke kommer som erstatning for hittil ordinære bevilgninger på andre poster. I meldingen slås det heldigvis fast at de sentrale prosjektmidlene ikke skal brukes til generell driftsstøtte eller tidligere etablerte tiltak, men komme i tillegg til dette. Dette er vi i Arbeiderpartiet veldig glade for. Jeg er derfor forundret over at regjeringspartiene i komiteen ikke vil være med på å slå dette fast i innstillingen. Jeg blir veldig usikker på hva statsråden egentlig mener. Er hun fortsatt enig i sitt eget syn på bruken av de sentrale prosjektmidlene?

**Statsråd Valgerd Svarstad Haugland:** Ja, eg er det. Samtidig vil eg understreka at eg synest òg det er viktig at vi må kunna vidareutvikla ein del av dei verkemidla vi har, slik at alle born kan få glede av dei, og eitt av dei er Rikskonsertane. Eg hadde òg eigenleg ynskt meg at Riksutstillingane kunne vera eit tilbod i Den kulturelle skulesekken, for det blir nye tilbod til dei borna som ikkje har dette tilbodet i dag. Det som forundrar meg litt, er at Arbeidarpartiet så klart går ut og seier veldig mykje fint om Rikskonsertane og ynskjer å stilla opp med midlar, dei har 3 mill. kr ekstra på sitt budsjett. Dei snakkar om kor viktige Rikskonsertane er, men samtidig har eg vore kulturminister i to år, og Arbeidarpartiet har aldri fullfinansiert Rikskonsertane før. Det kunne ha vore gjort for lenge sidan dersom det hadde vore så viktig for Arbeidarpartiet å få fullfinansiert dei. No manglar vi 18 mill. kr. Eg synest dette er ein eineståande sjanse til å få til at dette tilbodet kan nå ut til alle born, difor brukar vi sjansen, og den synest eg er god.

**Magnar Lund Bergo (SV):** Statsråden finner det merkelig at vi nøyer oss med at Fremskrittspartiet sikrer flertall for Rikskonsertene – kanskje det. Jeg sa at det var et dilemma, det er et reelt dilemma.

Det som statsråden vel også har merket seg, er at Rikskonsertene har vært en prioritert post på SVs budsjetter gjennom mange år. Når det gjelder å gi Rikskonsertene fullfinansiering, har det aldri stått på SV, og det skal heller ikke gjøre det i framtiden.

**Statsråd Valgerd Svarstad Haugland:** Eg høyrer kva representanten seier, og eg skjønar jo dilemmaet. Samtidig skjønar eg ikkje kvifor ikkje SV brukar denne anledninga til både å stå for det ein sa i valkampen, i og med at det er eit fleirtal som går inn for det i innstillinga, og å sjå at dette er eit unikt høve til å gjennomføra det som SV har kjempa for i mange år, og som mange av oss har ynskt, men vi har leita etter midlane.

Kulturbudsjettet er eit budsjett som har mange uløyste oppgåver, og då må vi prøva å leita oss fram til måtar for å gi eit godt tilbod til alle born og unge. I dag er det slik at ein god del born og unge i Noreg får tilbod frå Rikskonsertane, ein del får ikkje. No har vi altså anledning til å gi det til alle, og det synest eg er bra. Eg er glad for at Regjeringa får gjennomslag for det av eit fleirtal i Stortinget, eg er kjempeglad for det, men eg hadde jo håpt at representanten Lund Bergo skulle halda det han lovde i valkampen, og at vi skulle kunna vera enda fleire som stod bak dette. Dette blir gjennomført i alle fall, så det er greitt nok, men eg klarte ikkje å dy meg for å minna representanten om kva han sa på eit møte vi var saman på i valkampen.

**Presidenten:** Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

**Olemic Thommessen (H):** Det er med glede jeg merker meg at representanten Lund Bergo på vegne av SV er

på full retrett i forhold til hva denne diskusjonen tidligere har handlet om. Det synes jeg er positivt. Det handler om at man er villig til å se på det sentrale, nemlig hva som er til glede for elevene, og ikke hva som er et surr av diskusjoner om politiske grep. Det er positivt at vi har fått inn en bit her når det gjelder fordelingen. Forskjellen i midler mellom henholdsvis 60 pst. og 70 pst. og 80 pst., som er de neste tersklene, vil handle om kommende tiltak direkte til kommunene og ikke nødvendigvis gjennom fylkeskommunene, og vi ønsker en god dialog på hvordan de kan tenkes utformet.

Når Lund Bergo sier at han ikke har noe imot at Norsk Scenekunstbruk vil få midler sentralt, vil jeg få minne om at komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet spesielt vil bemerke at

«midler fra Den kulturelle skulesekken ikke må benyttes til Rikskonsertenes turnévirsomhet, men komme fra ordinære bevilgninger. Disse medlemmer vil bemerke at Rikskonsertene må få tilstrekkelig med ordinære midler til å møte behovene i kommunene. Dette gjelder også Riksutstillingene og Norsk Scenekunstbruk slik at alle fylkene kan delta i ordningen».

Øg i særmerknader fra Sosialistisk Venstreparti understrekes det at

«institusjoner for scenekunst som mottar vesentlig statlig støtte, bør lage produksjoner som er tilpasset turneer i Den kulturelle skulesekken. Det gjelder både institusjoner med faste scener, regionteater og Riksteateret».

Ja da, det er fint, og det er vi i og for seg enig i. Men vi vet jo at i realitetenes verden er det slik at det ekstraløftet vi snakker om – for vi snakker om et ekstraløft –, det koster penger. Vi kan ikke av prinsipielle grunner, som jeg tror først og fremst er motivert av å gjerde inn statsråden og drive politikk på overflaten, avskjære oss fra å bruke de beste ressursene vi har her i landet til å lage det kulturelle innholdet. Jeg tolker Lund Bergo dit hen at SV heller ikke er der, at de faktisk vil være med på det kjøret som har sitt utspring i Arbeiderpartiet når det gjelder dette. Jeg ser frem til at vi i videre samtaler om dette skal kunne holde elevene i fokus. Når Rikskonsertene er brukt som eksempel, er det fordi de har en definerbar bit. De har et eget skolekonsertprogram som vi faktisk kan sette fingeren på. Det gjelder den ordningen. Det handler ikke om generelle tilskudd verken til den ene eller den andre.

**Eli Sollid Øveraas (Sp):** Eg er einig med alle dei som meiner at det må vere eit mål at alle skulebarna våre skal få besøk av Rikskonsertane. Men eg synest det blir for snevert at vi legg så stor vekt på ein enkelt institusjon. Vi har svært mange organisasjonar og institusjonar som har gjort ein formidabel jobb i fylka i samband med skulesekken.

Eg vil tilbake til Møre og Romsdal og nemne Kulturnista. Operaen i Kristiansund og Teateret Vårt har gjort ein formidabel jobb for å fylle den sekken med innhald, og eg trur det skjer liknande ting i andre fylke.

Prognosar viser at vi i 2005 vil få 180 mill. kr til Den kulturelle skulesekken. Når eg har framstått med litt kritikk over at 80 pst. av det skal gå til fylkeskommunane, og ikkje 60 pst., som det står i meldinga, er grunnen til det at dette skulle kome brukarane meir direkte til gode.

Eg har registrert at meldinga i dagens VG blir karakterisert som «uklar» og «lite gjennomtenkt», og at komiteen også får strykkarakter for dårleg arbeid. Eg tek den kritikken med stor ro. Eg minner om det som har blitt sagt frå dei fleste her, at kommunane har kome veldig ulikt ut, og vi må gi kommunane moglegheit til å finne sin skulesekk og sitt skulesekktilbod.

Eg ser fram til den vidare utviklinga av Den kulturelle skulesekken, og ser for meg at vi vil få gode kulturtiltak og kulturopplevingar for barn og unge. I motsetning til det som står i dagens VG, ser eg det ikkje som forkleining for ungane at dei også kan vere deltakarar og ikkje berre mottakarar i samband med den vidare utviklinga.

Så til slutt: Eg er svært glad for statsråden si presisering i brev til komiteen av 28. oktober 2003, der det er eit overordna prinsipp at skulesekken skal vere lokalt forankra i skulen og i kommunen, likeins at det i fordelingsbrevet til fylkeskommunane blir framheva at Den kulturelle skulesekken skal ha lokal forankring, og at utviklinga skal skje gjennom konsultasjonar og i samarbeid med kommunane, og sist, men ikkje minst, at kommunane får høve til å utvikle eigne initiativ og tiltak i tilknytning til Den kulturelle skulesekken. Det som statsråden seier i innlegget sitt, at vi må ha respekt for lokale og regionale løysingar, støttar eg fullt ut, og eg er veldig glad for den presiseringa som kom frå statsråden.

**Magnar Lund Bergo (SV):** Nei da, vi løper ikke fra valgloftene våre. Vi har bevilgningene på vårt primærbudsjett. Jeg har også tidligere sagt – som nå snart bør bli forstått – at dersom det ikke var klart at disse pengene var sikret til Rikskonsertene, ville vi ha bidratt til det, men vi ville stilt noen krav i tillegg.

Jeg mener at det ikke er SV som har skapt usikkerhet rundt riksinstitusjoner og bruk av skulesekkmidler. Dette har vi hatt en fight på helt siden dag én. De første forslagene som kom, gikk på at det skulle deles 50-50 til riksinstitusjoner, at det skulle deles 60-40 osv. Det vi mener, er at det som er av riksinstitusjoner, skal drives over de ordinære budsjettene. Så sier vi:

«Disse medlemmer mener derfor at institusjoner for scenekunst som mottar vesentlig statlig støtte, bør lage produksjoner som er tilpasset turneer i Den kulturelle skulesekken. Det gjelder både institusjoner med faste scener, regionteater og Riksteateret. Dette vil være å anse som en del av den ordinære driften, og skal ikke utløse ekstraordinære tilskudd. Ekstraordinære tiltak i skoleverket, ut over ordinær produksjon av scenekunst og turnévirkosomhet, kan derimot utløse tilskudd av midler fra Den kulturelle skulesekken.»

Det er det jeg sikter til. Den potten på etter hvert kanskje rundt 40 mill. kr som da ligger sentralt, og den delen som ikke går til administrasjon, må selvfølgelig brukes til å skape flere produksjoner.

**Torny Pedersen (A):** Jeg fikk egentlig ikke svar på om statsråden er enig i sin egen melding, der det slås fast at sentrale prosjektmidler ikke skal brukes til generell driftsstøtte eller fra før etablerte tiltak. Jeg ønsker bare å få et svar på om statsråden fortsatt er enig med seg selv.

Når det gjelder Rikskonsertene, kunne selvfølgelig ulike regjeringer ha gitt Rikskonsertene det løftet de trenger, over det ordinære budsjettet. Ikke minst har den sittende statsråden hatt flere sjanser til det. Særlig synes jeg at hun hadde sjansen for 2004, ettersom vi vet at Regjeringen selv beklaget det dårlige statsbudsjettet for kultur for 2003. Da synes jeg kanskje at Regjeringen selv burde tatt tak i dette, når problemet er så stort som det er, og riktig kommet med et løft til Rikskonsertene over det ordinære budsjettet allerede for 2004. Det hadde vi kommet til å støtte.

**Karin S. Woldseth (FrP):** Denne debatten tar helt av, og vi mister helt fokus. Vi lar noen få millioner til Rikskonsertene bli det store temaet. Det er altså snakk om at barn og unge over hele dette landet får 180 mill. kr i nye, friske kulturpenge, og så driver vi og henger oss opp i at Rikskonsertene får en liten del av dette for å sikre kvalitet og profesjonalitet i det som skal formidles ut.

180 mill. kr er fryktelig mye penger. Det bekymrer meg litt når representanten fra Senterpartiet snakker om at det er fylkeskommunene som skal få disse pengene. Det er ikke tilfellet. De skal gå uavkortet til kommunene. Fylkeskommunene skal selv ta kostnadene med å administrere pengene, men pengene i sin helhet – den 60-70-80-prosentsen – skal gå til kommunene.

La oss nå for all del ikke miste fokus. Den kulturelle skulesekken betyr fryktelig mye for hele det lokale kulturlivet. Jeg håper at det er svært stor deltakelse blant barna, at barn og unge ikke bare skal være passive lyttere, som vi også sier noe om i merknadsform i denne saken, men også aktive deltakere, og kanskje senere i livet også aktivt utøvende kunstnere, takket være dette bidraget gjennom Den kulturelle skulesekken.

**Presidenten:** Olemic Thommessen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

**Olemic Thommessen (H):** Jeg slutter meg til representanten Woldseth i understrekningen av at de midlene vi nå snakker om, ikke skal gå til fylkeskommunene, men direkte til kommunene. Ser man på sammenhengen mellom merknadene og vedtaket, må det være helt klart at den tolkningen som vi legger til grunn, og som må legges til grunn, er at midlene skal gå direkte til tiltak i kommunene, og at noen kanalisering via fylkeskommunen slett ikke er nødvendig. Det går ikke frem av det vedtaket som foreligger.

Ellers er jeg også enig med representanten Woldseth i at det har blitt en litt merkelig fokusering på Rikskonsertene. Rikskonsertene er ett eksempel blant svært mange på noen som leverer et godt materiale til det vi nå snakker om. Det viktige poenget er at vi skal sortere ut hva

som nå går til skolene, at vi skal ha en klar fokusering på hva som går til skolene, ikke på hvordan vi skal administrere oss.

**Presidenten:** Eli Sollied Øveraas har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

**Eli Sollied Øveraas (Sp):** Eg støttar fullt ut representanten Woldseth og representanten Thommessen når det blir hevda at det er fokusert altfor mykje på Rikskonsertane. Det er eitt eksempel av mange.

Så er det mogleg at eg kan ha blitt misoppfatta. Eg held meg til merknaden der vi er samde om at det framleis er fylkeskommunen som skal vere formidlingsledd, for å bruke det uttrykket, men Senterpartiet har vore pådrivar, ikkje minst i merknadsskriving, for at tilboda skulle kome nærast mogleg brukarane, ut i kommunane og ut til den enkelte elev. Merknaden om kulturskulane som «fungerer som et kulturfaglig nav for skolene i en kommune», synest eg også det er viktig å understreke. Alle unnateke Framstegspartiet har jo vore samde om at fylkeskommunen framleis skal administrere ordninga. Seinare skal vi jo ha ei evaluering, og så får vi kome tilbake til korleis det skal fungere då.

**Presidenten:** Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering se side 751)

## S a k n r . 2

*Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Karin S. Woldseth og Ulf Erik Knudsen om ordning for utleie av kunst- og kulturgjenstander (Innst. S. nr. 32 (2003-2004), jf. Dokument nr. 8:98 (2002-2003))*

**Presidenten:** Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

**Torny Pedersen (A)** (ordfører for saken): Jeg skal være veldig kort, så statsråden får komme seg til sengs, for jeg tror statsråden har influensa, og da skal vi ikke oppholde henne lenger enn nødvendig.

Litt til denne saken: Det ser ut som om dette for meg er dagen for å dele ut ros. Det er ikke ofte at Arbeiderpartiet skryter av medlemmene fra Fremskrittspartiet, men i denne saken må forslagsstillerne bak Dokument nr. 8:98 for 2002-2003 få skikkelig ros fra Arbeiderpartiet. Forslaget går ut på at Regjeringen skal legge fram en sak om ulike modeller for å låne og/eller leie ut kunst fra museer til privatpersoner, næringsliv og offentlige virksomheter. Å være saksordfører for denne saken ble vel mer en fornyelse enn et arbeidsstykke. Det var faktisk slik at par-

tiene kaptet om å ha de beste forslagene til merknader. Alle forslagene var av positiv karakter, og alle var enige om at dette var en god sak.

Komiteen fikk også meget positive brev, fra kulturministeren i tillegg til en gjenpart av et brev fra ABM-utvikling til kulturministeren. Av begge brevene gikk det fram at norske museer hadde lang erfaring med utlånsvirksomhet, og at noen også drev utleie. Tidligere Norsk museumsutvikling, nå ABM-utvikling, laget så tidlig som i 1999–2000 en utredning om avhending og utlån av materialer fra museenes samlinger, så det finnes allerede en god del fakta om det. Da tenkte vel alle i komiteen: Hvorfor finne opp kruttet på nytt? Komiteen ber derfor Regjeringen om å ta initiativ til at utlån og utleie kan starte uten en utredning av modeller, som bare vil forsinke innholdet i det gode forslaget. Dette er det tverrpolitiske enighet om. Så til statsråden: Ta ballen og send den videre!

Ø y v i n d H a l l e r a k e r hadde her overtatt presidentplassen.

**Karin S. Woldseth (FrP):** «Lei en Tidemand og Gudde», tenkte kanskje tabloidredaktørene da de hørte om Fremskrittspartiets forslag om en utleieordning for kunst- og kulturgjenstander. Det er vel ingen som tror at «Brudeferden i Hardanger» blir leid ut til private. Men forhåpentligvis får flott kunst støvet børstet av seg og blir hengt opp i private resepsjoner, institusjoner og hjem.

Det er med stor glede jeg står her i dag. Faktisk er jeg litt stolt også over å følge med på at Stortinget enstemmig kommer til å slutte seg til forslaget fra Fremskrittspartiet om en ordning for utleie av kunst- og kulturgjenstander. Det betyr at man faktisk også tar vår kulturpolitikk på alvor.

Forslaget om utleie av kunst- og kulturgjenstander er et forsøk på å slå flere fluer i én smekk. De offentlige samlingene har store mengder kunst som ligger magasineret. Det koster penger, men kommer ingen til gode. Med en utleieordning vil flere kunne få glede av kunsten som ellers ikke vises, samlingene kan få inntekter, og magasin kapasiteten kan brukes bedre. Det spennende her er at folk kan få glede av kunst som ellers ikke er tilgjengelig. Det må jo være gledelig for alle.

Utleieordningen er kanskje ikke så viktig isolert sett, men den er et eksempel på tiltak som kan gi mer glede av kunst og samtidig øke inntektene til samlingene. Det at Stortingets samlede kulturkomite går inn for ordningen, ser Fremskrittspartiet som et signal. Det betyr forhåpentligvis at også andre partier ser at kulturlivet må orientere seg om de kommersielle muligheter som ligger der rett under nesen vår.

I deler av kulturlivet har det lenge vært tabu å tenke kommersielt. Det er kanskje ikke så rart, når vi vet at mange kunst- og kulturinstitusjoner må innrette sin virksomhet ikke etter publikum, men etter offentlige budsjetter. Dagens vedtak er kanskje et lite skritt på veien til en kultursektor som retter seg mer mot publikum. Kanskje

er dagens vedtak også et signal om at Stortinget ser behovet for en mer publikumsrettet kultursektor.

Heldigvis finnes det ildsjeler som jobber med en sterkere kobling mellom kulturliv og næringsliv. Forhåpentligvis kan også Stortinget legge forholdene til rette for at offentlige kulturinstitusjoner og det offentlig støttede kulturliv kan rette sin virksomhet mer mot næringsliv og publikum.

Fremskrittspartiet mener at kommersiell utnyttelse av kunst og kultur kan gi folk mer glede, og det får også positive budsjettmessige konsekvenser.

Kanskje de tabloidredaktørene som tenkte seg overskrifter om Tidemand og Gude, en dag i framtiden leier inn god kunst til sine redaksjonslokaler. Det er jo ikke alle som er så privilegerte som oss her på Løvebakken, som de offentlige samlinger gjerne låner ut flott kunst til.

**Ola T. Lånke (KrF):** Det er nesten rørende å høre representanten Woldseth ivre for å gjøre kulturskattene mer tilgjengelige for folk. Det er i sannhet et ønske og en oppfordring vi alle burde dele, og som vi også deler.

Når jeg likevel tar ordet, henger det sammen med at jeg er redd for at det kan skje noe som representanten Woldseth i den forrige debatten understreket ikke måtte skje, nemlig at vi fikk feil fokus.

La meg først si at vi er hundre prosent enige i at det er viktig at det som ligger skjult i museenes magasiner og ulike lokaler, blir tilgjengeliggjort. Jeg har selv vært med på vandringer i disse og sett de enormt verdifulle kulturgjenstandene som ligger der. Vi skulle vel alle ønske at de ble mer tilgjengelige for alle. Jeg tror også at det fordrer atskillig kreativitet hos dem som jobber innenfor museumssektoren, å kunne gjøre disse enda mer tilgjengelige for folk flest.

Nå har vi også fått understreket, og det er jo riktig, at utlån og til dels utleie i utstrakt grad allerede foregår. Men vi vet jo også – og det er blitt understreket gjennom de brevene som vi har fått fra departementet – at slike utlån og slik utleie medfører konsekvenser. Det er kostbart, det kan være risikabelt, og det skaper i noen grad også problemer i forhold til opphavsrettslige spørsmål.

Nå er det også slik at museene i dag har enorme utfordringer. De står overfor større utfordringer enn de har ressurser til. Det er vel egentlig det som er mitt hovedpoeng, og også grunnen til at jeg tar ordet til denne saken, at søkelyset ikke forblir rettet mot det som nå er tatt opp i denne saken, men rettes mot det som egentlig er museenes utfordringer i tiden som kommer. Jeg har også lyst til å henlede oppmerksomheten på noe som står i det brevet som er kommet fra ABM-utvikling til komiteen, som er tatt inn som vedlegg 2 i innstillingen. Jeg har lyst til å sitere derfra. Det handler om den moderne informasjonsteknologien og hva den kan brukes til, ikke minst i den sammenheng som dette forslaget tar opp. Det står der:

«Men med moderne informasjonsteknologi vil felles bruk og tilgang til museers samlinger være vesentlig enklere enn før. I flere tilfeller kan det derfor være viktigere at museene satser på å åpne tilgang til «magasinert» materiale gjennom elektroniske kunnskaps-

banker, framfor å flytte store samlinger mellom ulike magasin.»

Så langt brevet fra ABM-utvikling. Dette synes jeg det er viktig å trekke inn i denne diskusjonen og minne om de muligheter som ligger foran. Derfor må søkelyset være rettet mot hvordan museene i tiden som kommer, kan utnytte sitt potensial. Vi har nettopp diskutert Den kulturelle skolesekken. Også i den sammenheng er museene nøkkelinstitusjoner for å kunne formidle kulturarven til nye generasjoner. Dette handler om bruken av ressurser. I den sammenheng må ressursene nå settes inn på å videreføre den museumsreformen som jo er et ledd i hele ABM-reformen, for både å gjøre museene mer tilgjengelige og å gjøre samlingene mer attraktive, slik at de også kan bli mer effektive i sin forvaltning av denne kulturarven. Der mener jeg fokus bør ligge: på å gjøre disse til enda bedre kunnskaps- og opplevelsesbaser for publikum, for folk flest, for de unge og ikke minst dem som nå skal få del i dette gjennom Den kulturelle skolesekken.

Stikkordene er foruten dokumentasjon og bevaring økt tilgjengelighet og tilrettelagt formidling. Det Stortinget og departementet derfor må konsentrere seg om nå, er å videreføre ABM-reformen og sørge for at den får de økonomiske ressurser den trenger i årene som kommer, for virkelig å bli det den var tenkt å være. Og så får vi også sørge for at forslaget fra Fremskrittspartiet blir ivaretatt slik intensjonen har vært, på beste måte i lys av det.

**Olemic Thommessen (H):** Arbeiderpartiet er flink til å dele ut roser. Det har vi sett ofte, men det er sjelden vi blir vitne til at de virkelig tar med seg hele gartneriet, slik som denne gangen. Det illustrerer vel kanskje at det i hovedsaken her, nemlig det som handler om tilgjengelighet for folk, er bred enighet.

Jeg slutter meg til det innlegget som representanten Lånke hadde, og understreker hans poeng med hensyn til hvor fokus må ligge. Det er tilgjengelighet og museenes utfordringer i forhold til det som er det sentrale.

Når det gjelder mulighetene for at dette skal representere store inntekter for museene, forteller all erfaring oss at vi bør ha svært nøkterne forventninger. Dette bør således ikke bli noe viktig poeng i fremtidige budsjettdebatter eller diskusjoner om hvordan museene skal finansieres.

ABM-utvikling har gjort et godt arbeid når de har gått inn i disse problemstillingene. De har pekt på en rekke viktige forhold som man må ta hensyn til i forhold til sikkerhet, ivaretakelse og vern om de store verdiene vi snakker om. Her vil behovene være forskjellige fra museum til museum. Det er et riktig utgangspunkt at vi understreker hva som må være de prinsipielle tilnærmingene, istedenfor at vi skal begynne å utarbeide overordnede modeller eller formelle retningslinjer for hvordan dette skal gjøres.

Departementet får en oppfordring om å understreke viktigheten av tilgjengeligheten, at våre institusjoner skal åpne seg og ha et aktivt forhold til sine omgivelser. Så får hver institusjon finne ut hvordan dette beste kan gjøres for dem.

**Presidenten:** Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2 (Votering, se side 751)

### S a k n r . 3

*Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om ressursituasjonen i grunnsopplæringen m.m. (Innst. S. nr. 45 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 33 (2002-2003))*

**Presidenten:** Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver gruppe, og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen, innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

**Rolf Reikvam (SV)** (komiteens leder og ordfører for saken): Innstillingen er i store trekk tredelt. Det er regjeringspartiene, som slutter seg til Regjeringens beskrivelse og konklusjoner, så er det Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, som har sine egne merknader, og til slutt Fremskrittspartiet, som har en rad med forslag som dekker det meste av det utdanningspolitiske området. De ulike fraksjonene vil begrunne og forklare sine merknader og forslag selv.

Det er flertall for ett forslag. Et flertall viser til elevtallsutviklingen i den videregående skole de nærmeste årene. Flere fylkeskommuner vil de nærmeste to til tre årene få en sterk vekst i elevtallet, en vekst på opp til 30 pst. i en del fylkeskommuner. Flertallet ber Regjeringen vurdere om inntektssystemet, slik det er i dag, fanger opp denne veksten på en god nok måte. Vi ber Regjeringen komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett etter å ha foretatt en vurdering. Vi ser ikke at det automatisk skal bli endringer i inntektssystemet, men at man i hvert fall ser på muligheten for å støtte fylkeskommuner som er i den situasjon at de får en ekstra sterk vekst i elevtallet.

Hvis en ser på perioden 1997–2002, tyder tallene på at ressursituasjonen i stor grad har vært stabil. Vi mener at vi kan se en tendens til at det helt fra de siste årene – og vi antar også for 2003, om vi hadde hatt tallene – har vært en nedgang i ressursituasjonen. Dette rammer spesielt delingstimetallet, det antallet timer skolene har til disposisjon for å danne mindre grupper for å gi hjelp til enkeltelever, timer til spesialundervisning osv. De begynner å bli rammet på en måte som vi ikke har sett tidligere, og det bekymrer oss. Men jeg vil også gi ros til kommunene. Kommunene har så langt skjermet skolesektoren og utdanningssektoren. Når vi ser på utviklingen i en tid med nedgang i ressurstilgangen for kommu-

nene, tyder alt på at de har prøvd å skjerme skolen, og det skal de ha ros for.

Det bildet som denne meldingen tegner, må suppleres med andre bilder. Vi har evalueringen av Læreplan 97. Den viste at vi ikke lyktes med kanskje det aller viktigste, nemlig tilrettelagt opplæring, det å gi et opplærings tilbud som er tilpasset den enkelte elev. Det er klart at en situasjon med små ressurser, med begrensede muligheter til å foreta deling av gruppen og klassene, vil ramme muligheten som skolen har til å legge til rette for individuelt tilpasset opplæring. Bildet må utfylles med de internasjonale komparative studiene, som viser at norske elever gjør det gjennomsnittlig i de fleste fag. På noen områder er vi på topp, men ellers er vi gjennomsnittlige. Det må også suppleres med det bildet som foreldre og pressgrupper tegner av skolen i dag. Av og til får en en følelse av at de tegner et bilde av en skole i forfall. De tegner et bilde av at bygningsmassen er dårlig. De tegner et bilde av at det er dårlig med undervisningsmaterieell, og de tegner et bilde der elevene ikke får den opplæringen de burde fått. Vi har sett konsekvensene av dette, med streiker, med aksjoner osv. Så det bildet som meldingen tegner, må suppleres med de andre bildene som vi også får oversendt oss.

Vi i SV mener at det er behov for å legge inn økonomiske minstestandarder for skolen. Vi har stor tillit til kommunene. Men så lenge vi på Stortinget vedtar rammene for øvrig, setter opp læringsmålene osv., mener vi at vi også må kunne si litt om hva slags økonomiske ressurser som skal til for at skolene skal kunne nå disse målene, altså at vi må inn med minstestandarder. Vi foreslår at det skal være en norm. Vi har et eget forslag om at det skal være en norm for minstestandarder, der det inngår ulike variabler. Vi beklager at vi ikke får flertall for dette. Vi har beveget oss fra å lovfeste minstestandarder til at vi nå skal ha en veiledende norm. Heller ikke det får vi støtte for, og det beklager jeg. Det tror jeg faktisk hadde vært viktig.

Vi sier også noe om voksnes rettigheter. Vi ber departementet se på hvorledes fylkeskommunene og kommunene klarer å oppfylle retten de voksne har til grunnsko-leopplæring og til videregående opplæring. Det er viktig at departementet følger opp, og at de kommer tilbake til oss med informasjon om hvorledes de vurderer den situasjonen.

Jeg tar opp SVs mindretallsforslag, som er inntatt i innstillingen.

**Presidenten:** Representanten Rolf Reikvam har tatt opp det forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

**Eva M. Nielsen (A):** Ja, det er riktig som representanten Reikvam sier, at kommunene har prøvd å skjerme skolen i en vanskelig økonomisk situasjon. Men vi har alle allerede fått bekymringsmeldinger fra foreldre som sier at rådmenn i en presset økonomisk budsjettssituasjon prøver å øke klassetallet, at man bl.a. på ungdomsskole-trinnet har gått opp i over 30 elever pr. klasse.

SV var med på å fjerne klassesdelingsregelen. Arbeiderpartiet var imot å fjerne den, nettopp på grunn av at vi fryktet at det kunne handle om et sparetiltak, at den kunne bli brukt på en slik måte at man egentlig svekket skolen istedenfor å gjøre den bedre.

Mitt spørsmål til SV og representanten Reikvam blir følgende: Tror Reikvam fortsatt at å fjerne klassesdelings-tallet vil være med og øke kvaliteten i skolen? Og føler SV seg fortsatt trygg på at å fjerne klassesdelingsregelen vil gi oss en bedre skole, når vi ser hvordan kommunenes økonomi er?

**Rolf Reikvam (SV):** Det kan jeg svare et ubetinget ja på. Jeg er helt overbevist om at større lokal frihet, større frihet for den enkelte skole til å organisere læringsarbeidet, til å organisere klassen og til å organisere gruppene vil bedre undervisningen. Det vil bedre opplæringen. Jeg er helt overbevist om dette, og vi er nødt til å ta det innover oss.

Vi er nødt til å tenke nytt i forhold til hvordan vi organiserer læringsarbeidet. Den gamle, tradisjonelle måten å tenke klasse på – med 30 elever osv. – er en gammel formidlingspedagogikk som ikke duger i dag. Det å endre og bryte ned klassesdelingstallet, eller fjerne klassesdelingstallet, er nettopp for å stimulere til å tenke organisering på andre måter, organisere læringsarbeidet i grupper, i klasse/enkeltindivid, selvstendig arbeid osv. Derfor var det viktig.

Vi fikk jo samtidig med at denne fjerningen ikke skulle kunne brukes til et innsparingstiltak, men at kommunene skal finansiere skolene som om klassesdelingstallet fortsatt er der. Jeg er helt overbevist om at dette var riktig. Det var klokt, og det var framtidsrettet.

**Søren Fredrik Voie (H):** Sosialistisk Venstreparti framstår som et meget bekymret parti. Ifølge merknadene som de selv har skrevet, har de stor bekymring for skolestrukturen. De er meget bekymret for den økonomiske handlefriheten i kommunen, og de vil uttrykke meget stor bekymring for stigende arbeidsløshet blant lærere.

Nå er det ikke påvist noen klar sammenheng verken mellom økonomi og skolebygg eller mellom økonomi og skolerestultater. Er ikke SV bekymret for at opptil 20 pst. av våre elever går ut av grunnskolen uten å kunne lese og skrive? Og hvilke tiltak vil SV eventuelt sette i verk for å bedre den situasjonen?

**Rolf Reikvam (SV):** Det er klart at vi er bekymret over at inntil 20 pst. av dem som går ut av grunnskolen, har såpass dårlige leseferdigheter at de har problemer med å tilegne seg en vanlig, ordinær tekst. Leseferdigheten til de 20 pst. varierer litt, men de tilhører de to laveste nivåene, som gjør at de har problemer med å tilegne seg en tekst, selv om de kan lese. Det er klart vi er bekymret for dette.

Våre svar er todelte. Vi har sagt det gang på gang: Vårt ene svar er større lokal frihet. Vi tar på alvor den utfordringen som evaluering av L97 har gitt oss, at vi ikke

lyktes med individtilpasset opplæring. Svaret ligger i å følge opp læreplanen, få en skole der man tar utgangspunkt i enkelteleven og i å hjelpe enkelteleven og bygge læring rundt enkelteleven, ikke rundt en klasse. Det er vårt første svar. Det andre svaret er at vi er nødt til å bruke mer penger. Vi er nødt til å sette inn større økonomiske ressurser i skolen dersom vi skal få dette til. Det viser også stortingsmeldingen, og jeg leser det også ut av evalueringsrapporten og ikke minst innstillingen fra Søgningutvalget og de forslag som ligger der.

**Arne Sortevik (FrP):** Til representanten fra SV kunne det være fristende å ta en replikk på dette endimensjonale skriket om mer penger, men jeg skal bevege meg til et annet tema, nemlig den lokale handlefriheten, som representanten fra SV var innom. Inkluderer det for SV en lønnsforhandling for lærere som eierne har styring over? Hvorfor ikke, hvis svaret er nei? Inkluderer det ordninger for å se på arbeidstiden for lærerne, slik at vi får utnyttet mer av den ressursen som ligger hos den ansatte lærerstand, ved at de bruker mer av tiden på skolen sammen med elevene? Hvis svaret er nei, hvorfor ikke?

**Rolf Reikvam (SV):** I valgkampen var det SV som prøvde å reise en debatt om innholdet i skolen. Vi lyktes ikke helt, men vi prøvde. Vi snakket ikke om kroner og øre, vi snakket om innholdet i skolen. Vi var faktisk det eneste partiet som prøvde å reise en debatt om organisering, struktur, timetall og alt dette – et veldig vidt område, og så bommet vi delvis fordi vi ikke klarte å få i gang den dialogen. Det at vi er ensidig opptatt av penger, er egentlig mildt sagt tøvet. Vi prøver å få en debatt om innholdet i skolen, og vi vil gjerne ha en debatt om ressursbruken. Så mye om det.

Så til lønnsforhandlinger. Vi har registrert at statsråden har overført forhandlingsretten til fylkeskommunene. Vi har tatt dette til etterretning, og vi håper at de lykkes med de forhandlingene som de nå står foran.

Når det gjelder arbeidstiden, har jeg nettopp nå prøvd å tegne et bilde av en skole der vi er nødt til å tenke nytt i måten å arbeide på, i måten å organisere på. Det betyr jo også at leseplikten og alt det som er knyttet til en bestemt måte å organisere på, er vi nødt til å gjøre endringer i. Det er en naturlig konsekvens av vår måte å tenke læring og organisering på.

**Presidenten:** Presidenten vil på sin side bemerke at «tøvet» neppe er parlamentarisk ordbruk.

**Eva M. Nielsen (A):** Dagens tema rører ved noe av kjernen i skolepolitikken: Er det nok ressurser til å nå de utdanningspolitiske mål i L97? Grunnskolen er et kommunalt ansvar, og derfor må ressursbruken ses i sammenheng med den generelle kommuneøkonomien.

Arbeiderpartiet mener at økonomiske ressurser er av stor betydning for kvaliteten i skolen. Evalueringa av Reform 97 viser at det skjer mye bra i grunnskolen, men at det er store forskjeller mellom skoler, kommuner, klasser og mellom lærere. Ikke minst viser evalueringa at skolen



**(Nielsen)**

får generelt god omtale av både elevene, lærerne og foreldrene. Selv om det er store utfordringer, betyr det med andre ord at vi har kommet langt i Norge når det gjelder utdanning, og spesielt når det gjelder rettighetsfesting av den videregående opplæringa.

Jeg er glad for at utdanningsministeren har gått bort fra sin tidligere tese om at det ikke er mangel på penger som er problemet med kvalitet i skolen. Høyre er et parti som i flere år har uttalt at mangel på penger ikke er problemet. Jeg er også glad for at Regjeringa presiserer at det er viktig å sikre kommunene tilstrekkelig økonomisk frihet for å nå de utdanningspolitiske målene.

Meldinga som behandles i dag, viser oss at det er stor variasjon i ressursbruken mellom ulike kommuner. Samtidig synes jeg at det er noe underlig at Regjeringa mener at utviklinga i ressurssituasjonen tilsier at grunnskolen etter innføringa av Reform 97 har gode muligheter til å gi alle elever tilpasset opplæring – dette fordi den femårige evalueringa av Reform 97 sier det motsatte. Den sier at skolen ikke makter å gi alle tilpasset opplæring. I tillegg vil jeg tilføye at jeg er enig i at det er viktig å følge med på hvordan ressursene i skolen brukes. Men jeg er svært uenig i at det er en direkte sammenheng mellom ressursbruk og kvalitet. Skolen skal være tilrettelagt for å inkludere alle. Dette koster. Det koster penger. Stikkordet her er spredt bosetting og små skoler. Jeg vil minne om at opplæringa både skal gi kunnskap og ruste den enkelte til et meningsfylt liv som individ og samfunnsborger. Dermed får opplæringa en bredere målsetting utover det å gi elevene ferdigheter og kunnskaper.

Vi vet at kommunenes frie inntekter har blitt redusert. Jeg tror at det åpenbart er forbindelse mellom de ressursene man setter inn, og de muligheter kommunene har til å gi et godt opplæringstilbud. Kvalitetsutvalget fastslår også at forbedringer av dagens grunnsopplæring forutsetter at et minimum av ressursinnsatsen opprettholdes minst på dagens nivå. Kommunenes reduksjon er derfor av bekymringsfull karakter.

Samtidig er det åpenbart en stor forskjell mellom regjeringsspartiene og Arbeiderpartiet når det gjelder synet på hvordan de offentlige ressursene skal brukes. Ifølge Regjeringa trenger den offentlige skolen konkurranse med private skoler, jf. endringa av privatskoleloven, og det har blitt lettere å etablere privatskoler med offentlig støtte.

Det er også ganske bekymringsfullt at det er en reduksjon i antall delingstimer, i og med at dette er timer som gjør det mulig å tilpasse og variere undervisninga for elevene. Situasjonen for minoritets elevene er også urovekkende, der de sitter igjen med liten kunnskap om det læreren har gjennomgått i klassen. En kan derfor spørre om elever med innvandrerbakgrunn blir taperne i det norske skolesystemet. Berit Lødding, som er forsker ved NIFU, har skrevet en rapport som viser at det ikke finnes noe entydig ja- eller nei-svar på dette spørsmålet, men vi må ha det til observasjon.

I tillegg viser det seg at stadig færre elever får spesialundervisning – stadig færre elever får spesialundervis-

ning i dag. Den undervisninga er viktig for elever med lese- og skrivevansker. Cirka 5,5 pst. fikk slik undervisning i skoleåret 2002-2003. Det virker som om det er stor variasjon i bruk kommunene imellom. Det handler i bunn og grunn om at det nødvendigvis må koste mer å fange opp alle elevene enn å fange opp de få. I tillegg har vi utfordringene med skolebygg i dårlig forfatning, fravær av leirskoletilbud, eller av gratis leirskoletilbud, og økt bruk av ufaglært arbeidskraft i skolen.

Ønsket om å beholde en desentralisert skolestruktur er bredt politisk forankret. Det konstateres at antall små skoler har sunket, og at antall skoler med mange elever har økt. De små skolene er viktige ut fra lokalpolitiske og pedagogiske hensyn. De har også en sentral betydning for hvorvidt mindre steder kan oppleve seg som livskraftige lokalsamfunn.

**Presidenten:** Det blir replikkordskifte.

**Raymond Robertsen (H):** Innlegget vi hørte fra representanten Nielsen fra Arbeiderpartiet, var egentlig en lang tale om hva Arbeiderpartiet var imot. I likhet med SV var de veldig bekymret og fryktet mye, og jeg følte egentlig at de så spøkelser ved høylys dag.

Spørsmålet jeg gjerne vil stille når man trekker en del konklusjoner som etter min mening ikke er riktige, går på at man snakker om tilpasset opplæring og legger skylden på økonomien. Komiteen har fått en orientering, bl.a. om erfaringene fra differensieringsprosjektet når det gjelder tilpasset opplæring, om at det like gjerne kan være kompetanse og organisering som er problemet. Jeg registrerer også at Arbeiderpartiet ikke snakker om kvalitet. De snakker ikke om læringsutbytte. De snakker om skolebygg, leirskole og skolestruktur. Spørsmålet jeg ønsker å stille til Arbeiderpartiet, er: Hva er Arbeiderpartiets løsning for fremtidsskolen, bortsett fra at man bare ønsker å kjøpe seg ut av problemet gjennom å bevilge mer penger?

**Eva M. Nielsen (A):** Først vil jeg si til representanten Robertsen at jeg er ikke mørkredd. Jeg har aldri sett et spøkelse.

Når det gjelder hvordan Arbeiderpartiet ønsker å løse framtidsskolen uten bare å sette i et rop om penger, vil jeg si: Vi i Arbeiderpartiet er overbevist om at det er en sammenheng mellom ressurser og den kvaliteten man får i skolen. Det er en sammenheng mellom økonomi og det elevene opplever som en god, kvalitetsfylt skole, som gir dem mening i opplæringen. Jeg synes det er innlysende. Vi kan ta et eksempel som spesialundervisning. Jeg tror ikke det er noen i denne sal som innbiller seg at ikke tilbudet om spesialundervisning er avhengig av at man har ressurser. Så når Høyre påstår at kvaliteten i skolen er uavhengig av økonomien, tar Høyre feil.

**Arne Sortevik (FrP):** Når vi drøfter ressursituasjonen, er det viktig at vi ikke bare ser på hvordan pengene kommer, og hvor mange penger som kommer, men også på hvordan vi bruker pengene for å sikre et utbytte med

god kvalitet. Det skal jeg komme tilbake til i mitt hovedinnlegg.

Poenget for Fremskrittspartiet er bl.a. å slippe foreldrene til for å være sikker på å få et godt kvalitetsmessig læringsresultat for elevene. Det har jeg oppfattet at Arbeiderpartiet er inne på. I Arbeiderpartiets program på side 32, står det:

«Arbeiderpartiet vil skaffe skikkelige verktøy for å undersøke kvaliteten i skolen og utdanning på alle nivåer.»

Og så kommer det:

«Samtidig må vi sette elever, foreldre og lærere i stand til å delta i arbeidet med vurdering og kvalitetsutvikling av skole og utdanning.»

Hvordan vil Arbeiderpartiet slippe foreldrene til? Bortsett fra bruken av ordet «foreldre» på side 32 er det vanskelig å få øye på en omtanke for og omtale av forelderrollen og foreldreinnflytelsen i skolen hos Arbeiderpartiet. Men kanskje jeg kan få svar på denne måten?

**Eva M. Nielsen (A):** Jeg er litt overrasket over vinklingen på spørsmålet fra Fremskrittspartiet. Det er vel ingen andre partier enn Fremskrittspartiet som har prøvd å lage en skolerevolusjon når det gjelder foreldrestyrte skoler. Arbeiderpartiet mener at de verktøyene som finnes i dagens skole, langt på vei er tilstrekkelige for å kunne opprettholde det gode samarbeidet mellom foreldre og skole. Vi har samarbeidsutvalg. De fungerer veldig bra. Og det har vært satt i gang mange gode prosjekt når det gjelder samarbeid mellom foreldre, skole og lokalsamfunn opp gjennom de siste årene. Noe annet som er viktig å ta med når man tar opp samarbeidsproblematikken, er at Norge nesten er verdensmester på elevdemokrati. Elevdemokrati er også en viktig del av det samarbeidet som foregår mellom hjemmene, skolen og lærerne. Så det er ikke riktig som det blir påstått her, at Arbeiderpartiet ikke er opptatt av foreldrene, men vi synes at den ordningen vi har, fullt ut er tilfredsstillende slik den fungerer i dag – ikke på alle punkter, men på mange områder.

**Rolf Reikvam (SV):** Arbeiderpartiet har gjort det til en kampsak i sommer og i høst å angripe oss i SV fordi vi var med på å fjerne klassedelingstallet. Jeg har lyst til å utfordre Arbeiderpartiet litt på det.

Jeg har tidligere sagt hvorfor vi var med på dette. Klassedelingstallet har ingen økonomisk begrunnelse i dag. Det er ingen kommuner som tilfører skolen så lite penger at det påvirker klassedelingstallet. Altså har det ingen økonomisk betydning. Det ville jo være forferdelig hvis en kommune tilførte skolen så lite penger at klassedelingstallet ble styrt av det. Det er helt andre mekanismer. Vår begrunnelse var pedagogisk – mangfold, nye måter å tenke læring på, nye måter å tenke organisering på. Det skulle vært litt interessant en gang å få Arbeiderpartiet til å være med og diskutere akkurat disse tingene, som går på selve måten å organisere på, måten å lage læringsmiljø på. Hva mener egentlig Arbeiderpartiet om

disse spørsmålene i tiden framover? Hva er de største utfordringene vi står foran når det gjelder skolen?

**Eva M. Nielsen (A):** Jeg vil starte med å vise til SVs merknader i denne saken, hvor SV påpeker at antall elever i klassene øker. Jeg mener det langt på vei viser at det finnes en utrygghet i SV for at de vedtakene man gjorde da man gikk inn for klassedelingsregelen, kanskje ikke var vel nok fundert.

Jeg tror at representanten Reikvam vil få god anledning til å diskutere innholdet i skolen, kvaliteten, framdriften, det som skal gjøre den norske skolen til den beste i verden, når vi skal behandle Søggen-utvalgets innstilling. Kvalitetsutvalgets innstilling har nemlig mange gode politiske innspill som vi skal bruke lang tid på i denne salen.

Og så vil jeg gjerne si til slutt at jeg synes at både SV og Arbeiderpartiet har hatt mange gode debatter i denne sal som går på innholdet i skolen, som går på visjonene for skolen. Men man må følge med i timen, skal man få med seg alt.

**Presidenten:** Replikskiftet er omme.

**Søren Fredrik Voie (H):** Den foreliggende stortingsmelding som vi nå har til behandling, er et konkret resultat av den budsjettavtalen som regjeringspartiene og Fremskrittspartiet inngikk høsten 2002. Meldingen ble lagt fram av departementet allerede i mai i år, men blir først nå behandlet i Stortinget. Dermed er det like før departementet starter arbeidet med neste års melding, som nødvendigvis vil inneholde mye mer oppdatert og ajourført informasjon og datagrunnlag i forhold til dagens faktiske situasjon.

Selv om det på mange måter er historiske data vi diskuterer, synes jeg det er meget hyggelig å kunne konstatere, med bakgrunn i meldingens dokumentasjon, at kommunene generelt prioriterer skole og utdanning meget høyt. Ressursbruken i grunnskolen er preget av høy innsats, faktisk langt utover det tidligere såkalte minstenivå. I tillegg viser ressursbruken stor stabilitet, og det kan heller ikke påvises at det har blitt større forskjeller mellom kommunene – dette i en periode hvor realinntektsveksten til kommunene i stor grad har kommet i form av øremerkede tilskudd.

Til tross for at Stortinget og stortingspolitikerne har påført kommunene stadig nye reformer, delvis finansiert gjennom øremerkede tilskudd, har kommunene likevel prioritert skole og utdanning. Dette synes jeg det står stor respekt av. Det viser at skolen står sentralt også i den kommunalpolitiske hverdag, og det viser at kommunene tar sitt ansvar som skoleeiere meget alvorlig. Samtidig er det viktig å være oppmerksom på at skal kommunene i framtiden klare å opprettholde en like sterk prioritering av skole og utdanning, er kommunene også avhengig av en utvikling hvor kommunenes frie inntekter ikke blir stadig mer presset av statlige pålegg, øremerkinger og forordninger. Dette er klart påvist i meldingen, men også blitt understreket gjennom de høringer som komiteen har

gjennomført. Jeg håper at de partier på Stortinget som nærmest har utviklet en egen politikk i forhold til øremerking og sentraldirigering av kommunenes oppgaver og handlingsrom, har merket seg dette spesielt.

Skal vi kunne styrke og utvikle det lokale selvstyret videre, slik regjeringspartiene står samlet bak, er det viktig å videreføre prinsippene om rammefinansiering. Stortingsmeldingen dokumenterer at dette også medfører høy prioritering av ressursinnsatsen i skolen. På samme måte er det viktig ikke å innføre for mange nasjonale normer og standarder. Det reduserer det lokale handlingsrommet, samtidig som slike normer og minimumsstandarder kan ta fokus bort fra hvordan kvaliteten i skolen kan forbedres. Begge hensyn tilsier at det ikke bør innføres nye sentrale normer eller normtall.

I meldingen drøftes sammenhengen mellom kvalitetsutvikling i skolen og ressursinnsatsen, men uten å trekke andre konklusjoner enn at det så langt ikke har vært mulig å dokumentere en klar sammenheng mellom ressurser og resultater. Økonomiske ressurser er en nødvendig, men ikke en tilstrekkelig, betingelse for å skape en god skole. Men det er selvfølgelig ikke dermed mulig å trekke den motsatte konklusjonen, at skolen ville bli bedre med mindre ressurser.

Det finnes sikkert konkrete eksempler på at mer ressurser er nødvendig, og på den andre siden områder hvor en utvilsomt kan foreta endringer med hensyn til mindre ressursbruk uten at det vil gå ut over kvaliteten i skolen. Dette utdypes og understrekes også av nyere forskning, hvor flere undersøkelser viser at ressurser alene ikke vil løse utfordringene i dagens skole. En ensidig fokusering på ressursiden, som særlig Sosialistisk Venstreparti, men også Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet ofte er eksponenter for, kan derfor lett ta fokus bort fra de viktigste utfordringene for skolen knyttet til læringsmiljø og læringsresultater.

I Høyre er vi opptatt av resultater og kvalitet i skolen. Flere nasjonale og internasjonale sammenlignbare studier viser at norske skoleelever bare scorer middelmådig, til tross for at vi ligger meget høyt i forhold til ressursinnsats pr. elev målt i kroner og i form av antall elever pr. lærer i skolen.

Siden verken den foreliggende stortingsmeldingen, som behandler ressursituasjonen i grunnutdanningen, eller foreliggende forskning dokumenterer at flere økonomiske ressurser i form av høyere bevilgninger eller romsligere budsjetter nødvendigvis vil føre til bedre resultater eller bedre kvalitet på undervisning og læringsmiljø, finner jeg liten grunn til å gå inn på alle skolepolitiske utfordringer og spørsmål som det kunne være aktuelt å drøfte i denne sammenheng. Det får Stortinget betydelig bedre grunnlag for å drøfte, ha meninger om og gi styringsretning til ved den kommende behandlingen av Kvalitetsutvalgets innstilling og den stortingsmelding som er varslet i denne sammenheng.

Kvalitetsutvalget behandler en rekke av de skolepolitiske utfordringer som vår grunnutdanning står overfor, på en helt annen omfattende og grundig måte enn hva som har vært meningen med denne gjennomgangen av

ressurssituasjonen. Det gjelder både Sosialistisk Venstrepartis bekymringer og Fremskrittspartiets ulike programforslag, som det da vil bli gitt rikelig mulighet til å komme tilbake til.

**Presidenten:** Det blir replikkordskifte.

**Eva M. Nielsen (A):** Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet har i denne saken en felles merknad som støtter høringsuttalelsene til FUG, Foreldreutvalget for grunnskolen, om kampen for ressurser til skolen, om foreldrenes kamp for tilbud, særlig til dem som trenger tilrettelagt tilbud.

Jeg vil be representanten fra Høyre svare på hvorfor Høyre ikke kan støtte den merkningen, hvorfor de ikke kan støtte den virkelighetsbeskrivelsen som FUG gir. Tror Høyre at foreldrene tar feil, eller er det slik at regjeringspartiet Høyre har definert en annen skolevirkelighet enn den som foreldrene opplever?

**Søren Fredrik Voie (H):** Nei, jeg tror veldig sterkt at foreldreuttalelser gir uttrykk for den opplevde situasjonen der og da av den forelder det gjelder.

Men når vi skal diskutere skolepolitikk og legge premissene for den framtidige kvalitetsutvikling i skolen, og ikke minst for hvordan vi vil at våre barn skal få den best mulige utdanning som man kan gi i dette samfunnet, slik at vi er konkurransedyktige nasjonalt og internasjonalt, er det ikke tilstrekkelig å lytte til den enkelte foreldreprerentant eller den enkelte foreldreorganisasjon. Vi må også ha evne og vilje til å legge vekt på de objektive resultatene som vises av både den nasjonale forskningen og de internasjonale sammenlignbare studiene, som vi nå har fått på bordet, og som på en god måte dokumenterer tilstanden i skolen.

Det betyr ikke at vi ikke samtidig skal ha evne og vilje til også å lytte til enkeltrepresentanter, enkeltforeldre og enkeltelever – men ikke bare det. Det må være en sum av de inntrykk og de erfaringer vi får, når vi skal legge premissene for skolepolitikken. Dette er også grunnlaget for den skolepolitikk som Høyre ønsker å arbeide fram.

**Arne Sortevik (FrP):** Det er mulig jeg hørte feil, men det virket faktisk som om representanten Voie mente at også Fremskrittspartiet var – til tider iallfall – ensidig fokusert på ressurstilgangen. Det må jo enten bero på en misforståelse eller at man ikke har lest dagens pensum.

Så til replikken. Det som er viktig, er bl.a. å sørge for at pengene kommer frem. Vi har avlesning av at det er varierende ressursbruk utover i landet. Situasjonen for elevene er veldig avhengig av hvilken kommune eleven bor i, av hvordan kommunens økonomi er, og av hvordan kommunens politikere prioriterer. Vi er opptatt av å styre pengene frem mot elevene så langt som råd er. Det trodde vi at Høyre også var. Høyre vil finansiere skolen ved at pengene i større grad følger eleven. Hvilken «grad» tenker man på? Kan man definere denne «graden»?

Bakgrunnen for å stille dette spørsmålet i en replikk er konklusjonen i meldingen fra departementet, styrt av en Høyre-statsråd, nemlig at man ikke vil gjøre noe med finansieringsordningen for grunnskolen, men at man har strukket seg til å *vurdere* finansieringsordningen for videregående skole.

**Søren Fredrik Voie (H):** Fra Høyres side mener vi – i motsetning til Fremskrittspartiet – at det er fullt mulig å kombinere de to hensynene, både å legge større vekt på at pengene følger eleven, og på kommunal handlefrihet og lokalt selvstyre. Det gjør vi, bl.a. gjennom det overføringsystemet vi har til kommunene, hvor vi i størst mulig grad vektlegger den demografiske utvikling i folketallet i den enkelte kommune. Det vil også gi seg utslag i den konkrete overføringen og i de mulighetene som kommunene har til å prioritere.

Men så er vi også villig til å gi kommunene mulighet til å konkurrere om den beste skolen. Det er en konkurransefaktor for den enkelte kommune, som også vil være med på å stimulere bosetting, vekst og utvikling i de lokalsamfunnene som vil bruke skolen i den sammenheng.

**Rolf Reikvam (SV):** Nå har Søren Fredrik Voie brukt både innlegget sitt og en replikk til meg til å fortelle at vi bekymrer oss veldig – vi i SV er tydeligvis fulle av bekymring.

Det er mulig at vi har lett for å bekymre oss, men på iallfall ett område har Høyre og SV en felles bekymring. Det er det som går på kvalitet, på det som vi får avdekket på dette området. Der har vi iallfall en felles bekymring. Vi i SV prøver å ta fatt i dette når vi bekymrer oss, og gjøre noe med det. Så nå forventer jeg at Høyre gjør det samme.

Så til noe som Søren Fredrik Voie sa, at det nå må bli slutt på standarder, normer og krav – jeg vil anta at også det var til SV. Jeg regner med at vi også i framtiden skal lage læreplaner, der vi setter krav til læringsmål osv. Vi skal ha standarder, vi skal vurdere og evaluere, og vi skal kvalitetssikre. Alt dette regner jeg med at Høyre vil være med på. Så reiser det seg ett spørsmål. Når vi klarer å gjøre dette, bør vi ikke også kunne si noe om hva slags økonomiske ressurser som trengs på den enkelte skole for at man skal kunne nå disse læreplanmålene og alle de andre målene som vi prøver å sette? Hva er galt med det? Når vi klarer å sette andre mål og andre planer, hvorfor skal vi ikke da også ha mål om ressursinnsats – eller kreve ressursinnsats?

**Søren Fredrik Voie (H):** Det finnes flere grunner til at det ikke er en god politikk, det som SV nå gjør seg til talsmann for. Det ene er den kommunale handlefriheten, som jeg har vært inne på. Men et kanskje mer konkret og viktig argument når det gjelder dette med at vi ikke ønsker en minimumsnorm, er at det kan resultere i at skolene ikke får de ressursene de ellers ville ha fått. Dokumentasjonen som ligger i stortingsmeldingen, viser at kommunene bruker og bevilger penger – økonomiske ressurser – langt utover den minstenormen vi har i dag. Vi er redd

for at slike nasjonale standarder ikke blir annet enn en minstenorm. Noen får ikke den muligheten til å strekke seg etter å skape den gode skolen som de ellers ville ha hatt ved å kunne disponere egne ressurser og ved å kunne prioritere langt utover den minstenormen som SV ønsker. Det er iallfall noen av de begrunnelsene som gjør at vi synes det er en dårlig sak.

**Presidenten:** Replikkordskifte er dermed omme.

**Arne Sortevik (FrP):** Fremskrittspartiet er tilfreds med at meldingen er laget – etter forslag fra Fremskrittspartiet fremmet flere ganger i Stortinget, men avvist inn til budsjettforliket mellom Fremskrittspartiet og regjeringspartiene for i fjor.

Vi er også tilfredse med at det som først ble avvist av de andre partiene, nå er blitt såpass interessant at Regjeringen vil gi Stortinget en årlig redegjørelse, en årlig oppdatering av kvalitetsutvikling sett i forhold til ressurstilgang. Fremskrittspartiet vil likevel peke på at det mangler omtale, vurdering og konklusjoner i forbindelse med en del viktige forhold knyttet til oppdrag og tittel, der begrepet som er brukt, altså er «ressurssituasjonen».

Etter Fremskrittspartiets oppfatning er dette *mer* enn finansieringssystem, utgiftstall, elevtall og timetall. Fremskrittspartiet har derfor i sine merknader omtalt viktige forhold som ikke er med i meldingen, og vi fremmer en rekke forslag knyttet til dette. Jeg tar herved opp forslagene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen som er omtalt i innstillingen.

En redegjørelse om ressursituasjonen må etter Fremskrittspartiets mening bl.a. omtale følgende:

- Foreldreinnflytelse. God brukermedvirkning gir bedre ressursutnyttelse og bedre ressursstyring.
- Ressursbruk i forhold til fag. Jeg kommer tilbake til dette med to parallelle skriftspråk.
- Tilsyn – hvem skal føre tilsyn? Fylkesmannen, som i mange år har akseptert ettergivenhet som systemfeil, eller Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen, NOKUT?
- Hvem skal sjekke hva som er pedagogisk og sikkerhetsmessig forsvarlig, jf. justeringene i opplæringsloven § 8-2?
- Lærerutdanningen, som etter Stortingets behandling for vel et år siden fortsatt er en av de få utdanningene i Norge med kortere løp enn hovedmodellen på fem år.
- Grunnskolens lengde. Skal vi ha tiårig eller, som Fremskrittspartiet foreslår, niårig grunnskole?

Også i denne meldingen finner vi henvisning til Kvalitetsutvalgets innstilling og den kommende behandling av den i Stortinget. Fremskrittspartiet vil igjen peke på at denne innstillingen ikke må bli et slags politisk ullteppe som skal legges over all skolepolitisk debatt og alle andre saker.

I Fremskrittspartiet har vi merket oss departementets konklusjon om at det ikke kan påvises en entydig sammenheng mellom innsats av ressurser – der de fleste mener penger – og resultater. Norge bruker mange penger

på utdanning og har mange lærere. Et godt stykke på vei er nok dette er riktig bilde, selv om resultatene viser seg å være middelmådige. Men for elever og foreldre som daglig er henvist til skolebygg der bestemmelser om arbeidsmiljø for elever brytes, der utstyr mangler eller er for gammelt til å gi undervisning med god kvalitet, der vikarer ikke settes inn når lærere er borte, er det en åpenbar realitet at penger faktisk mangler, og at mer penger er viktig.

Blant annet derfor vil Fremskrittspartiet endre finansieringssystemet. Fremskrittspartiet vil ha stykkpris. Stykkpris betyr at staten betaler skolepenger for den enkelte eleven, og at de pengene følger eleven frem til den skolen der eleven har valgt å være elev. Et slikt system er kjent i utdanningssektoren. Ikke minst har tidligere private skoler, nå omdøpt til frittstående skoler, lenge levd med et slikt finansieringssystem.

Men også andre ting enn penger er viktig. Styringen av de ressursene skolen faktisk får, er viktig. Fremskrittspartiet vil trekke foreldrene med i den styringen. Fremskrittspartiet mener at foreldreinnflytelse er viktig. Vi vil ha driftsstyrer – selvstendige driftsstyrer der foreldre ikke bare er representert, men har flertall. Fremskrittspartiet vil etter dansk modell også gi foreldre et tilsynsansvar tilpasset og samordnet annen tilsynsmyndighet.

I styringen av ressursene må vi også se kritisk på det faglige innholdet. Bruk av mye tid og mye penger – altså ressurser – knyttet til eksamenskrav i skriftlig sidemål er Fremskrittspartiet imot. Vi mener det er feil ressursbruk. Fremskrittspartiet foreslår at obligatorisk opplæring i skriftlig sidemål utgår.

Mange andre land gjør det bedre enn Norge, med en grunnutdanning som er kortere enn 10 år. Fremskrittspartiet foreslår ni år. I det ene tiende året ligger en stor ressurs på ca. 3,5 milliarder kr, som kan og, etter vår mening bør frigjøres for å heve kvaliteten i et niårig løp.

Det trengs en systemendring i norsk skole for å sikre at pengene kommer frem til elevene, for å sikre at ressursene utnyttes bedre og for å utløse ekstra ressurser. Fremskrittspartiet foreslår igjen viktige systemendringer i norsk skole. Vi registrerer med beklagelse at de øvrige partiene enten avviser våre systemendringer eller dekker seg bak Kvalitetsutvalgets innstilling.

Fremskrittspartiet har en alternativ skolepolitikk som er basert på en alternativ ressursbruk og en alternativ ressursstyring. Vår løsning er den alternative skoleveien. Vi har ikke tenkt å gi oss.

**Presidenten:** Representanten Arne Sortevik har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

**Eva M. Nielsen (A):** Først vil jeg si at jeg finner representanten Sorteviks omtale av norske skolebarn lite høvisk. Når han kan si at resultatene er middelmådige, er det noe med å skjære alle over en kam. Jeg synes ikke det var noe godt uttrykk.

Fremskrittspartiet fremmer i denne saken et forslag om å redusere grunnskolens lengde fra ti til ni år, slik re-

presentanten redegjorde for. Det har vært en stor debatt om dette tidligere. Men fra Arbeiderpartiets side synes vi at vi har kommet på rett spor når vi nå kjører et tiårig løp.

Mine spørsmål til representanten Sortevik blir da: Når man skal presse grunnskolens lengde ned til ni år, skal man da ha det samme pensum som i dag? Hvilke fag skal eventuelt fjernes? Hvilke fag skal endres? Vil man klare å dekke opp den målsettingen som vi har om mangfold i skolen, jf. debatten tidligere i dag om Den kulturelle skolesekken?

**Arne Sortevik (FrP):** Det er ikke elevene vi i Fremskrittspartiet karakteriserer som middelmådige, det er læringsresultatene i den norske skole. Organisert som den har vært frem til nå, får vi middelmådige læringsresultater. Og vi er vel ikke alene om å bruke den karakteristikken. Vi er europamestere – for ikke å si blant de ledende i verden – i ressursbruk til skole, men vi har altså resultater som hevder seg bra i den middelmådige gruppen. Og det er vi lei oss for.

Vi vil redusere fra ti til ni år. Vi er opptatt av mange ting som jeg ikke rakk å komme inn på i mine tilmålte fem minutter. Vi er opptatt av å bruke tiden vi har til rådighet på hver eneste skole hver eneste skoledag, på en bedre måte, og vi er opptatt av å bruke mer av tiden på basisfagene.

I en replikkordveksling med SV var vi inne på arbeidstiden for lærerne. Vi er opptatt av at vi får utnyttet lærernes ferdigheter bedre innenfor den rammen som det allerede er betalt for, og det skal sikre at vi får en bedre skolehverdag.

**Jan Olav Olsen (H):** Innstillingen er på mange måter interessant lesning, for der kan man lese hele Fremskrittspartiets skolepolitiske program, bl.a. når det gjelder ressurstildeling og finansieringssystem.

Representanten Sortevik har i et par replikker bl.a. vært opptatt av lokale lønnsforhandlinger og lokal handlefrihet, og det er viktig. Men på andre områder er tydeligvis den lokale frihet for Fremskrittspartiet et onde. I innstillingen på side 8 skriver Fremskrittspartiet i forbindelse med drøftingen av dagens finansieringssystem at «uttrykk som «lokaldemokrati» og «lokal handlefrihet» igjen brukes som begrunnelse for å opprettholde dagens finansieringssystem for grunnskolene», og videre:

«Disse medlemmer peker på at hensynet til brukerne – representert ved foreldre og elever – synes å være totalt uinteressant for departementet.»

Er det denne vektleggingen av lokal handlefrihet som gjør at Fremskrittspartiet synes å mene at departementet er totalt uinteressert i hensynet til brukerne? Er det andre ting, eller er dette bare en synsing uten noe reelt faktagrunnlag?

**Arne Sortevik (FrP):** Vi i Fremskrittspartiet legger på ingen måte skjul på at vi er ute etter å gå brukernes ærend. Vi går opp brukernes interesser, føler og mener vi ganske bestemt. Vi føler at når man både fra politisk hold, fra statlig hold og fra departementshold er opptatt

av å forsvare et bestående system, er man mer systemforsvarer enn man er brukerforsvarer. Man går systemets, styringens og administrasjonens ærend mer enn å gå brukernes ærend. Og brukergruppen i skolesammenheng er todelte. Det er altså slik at langt de fleste elevene er under 18 år, det er slik at foreldrene har et aktivt foreldreansvar knyttet til skolegang, og det er også slik at foreldrene må ha en aktiv brukerrolle, en aktiv medvirkning, en aktiv medinnflytelse i skolen. Det savner vi i et perspektiv hvor man er mer opptatt av å sørge for at lokale politikere har penger og oppgaver å stille med, enn av at skolen blir bra for dem som skal gå på skolen.

**Presidenten:** Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

**Elsa Skarbøvik (KrF):** Med St.meld. nr. 33 har Regjeringen fulgt opp et ønske fra Stortinget om en redegjørelse om ressursituasjonen i grunnsopplæringen. Hovedtemaet i meldingen er sammenhengen mellom kvalitetsutviklingen i skolen og ressursituasjonen. Regjeringen har tatt for seg nyere skoleforskning, og ut fra denne er det slik at en ikke kan dokumentere en klar sammenheng mellom ressurser og resultater. Kristelig Folkeparti er enig i at vi trenger mer kunnskap om hva som skal til for at økte ressurser skal gi en tilsvarende positiv virkning på skolens resultater.

Ressursbruken i grunnskolen preges i dag av stor stabilitet. Kommunene har prioritert skole. Slik vi ser det, er økonomiske ressurser selvfølgelig nødvendig, men ikke en betingelse som alene skaper en god skole. Vi kan finne tilfeller der mer ressurser vil gi bedre resultater, og tilfeller der ressursbruken kan reduseres uten at det går ut over resultatene.

Norge ligger på et høyt nivå i forhold til de fleste andre land. Med det ressursnivå vi har i norsk skole i dag, er det avgjørende hvordan vi bruker ressursene. Dessverre synes det som om vi ikke har fått så mye ut av det som andre land. Jeg mener vi ikke kan ha en ensidig fokusering på ressurser framfor læringsmiljø og læringsresultater, men at dette må ses i sammenheng. Jeg vil her presisere at stor lærertetthet i skolen er helt nødvendig for kvaliteten. Jeg vil nevne at Skolepakke 2 i dag bidrar til en nedgang i antall lærere, og det var en avtale som også Utdanningsforbundet var med på. Men ufaglært arbeidskraft kan ikke erstatte behovet for kvalifisert personale. En samlet komite understreker at lærerne er skolens viktigste ressurs. Lærerens betydning for gode resultater er udiskutabel, og det er i meldingen vist til at av alle ressursfaktorer i skolen er lærerkompetanse den faktoren som påvirker elevers prestasjoner mest. Lærerkvaliteten er altså avgjørende.

Evalueringen av Reform 97 peker på at manglende tilpasset opplæring er en tungtveiende årsak til forskjellene blant elevene. Skolen har et stort potensial i forhold til å organisere sin opplæring på en måte som er mer tilpasset den enkelte elev. Dette er en stor pedagogisk utfordring og et ansvar også for skoleledelse og skoleeier.

For Kristelig Folkeparti har det i denne behandlingen vært viktig å få fram en bred politisk forståelse for finan-

sieringssystemet for skolen. Kristelig Folkeparti ønsker fortsatt å finansiere skolen over rammefinansieringssystemet og ved å øke de frie midlene til kommunene. Lokalt selvstyre er avgjørende for å engasjere lokalmiljøet til å få til en god skole.

Vi erkjenner at fylkeskommunenes økonomi er stram, bl.a. på grunn av økonomiske rammebetingelser som følge av oppgaveendringer mellom staten og fylkeskommunen. Nå som sykehussektoren er overført til staten, er videregående opplæring den dominerende aktivitet i fylkeskommunen. Når elevtallet i videregående skole vil øke de nærmeste årene som følge av økte ungdomskull, er det viktig å ha et inntektssystem som fanger opp slike svingninger. Regjeringen har oppnevnt et utvalg som vurderer overføringssystemet til kommunesektoren.

Grendeskolen har stor betydning for et levende lokalsamfunn. De bidrar til å opprettholde og videreutvikle lokale tradisjoner. Det er kommunene som har det lokalpolitiske ansvar i forhold til skolestrukturen. Når skolestruktur skal avgjøres, er det viktig at den enkelte kommune legger til grunn både pedagogiske hensyn og hensyn til kommuneutviklingen. Nærmiljøskolen har ofte en funksjon utover det å være lærested: Den er også samlingssted og møteplass i ulike sosiale sammenhenger. Det er da viktig med en grundig prosess forut for selve avgjørelsen der både foreldre og elever er med.

I forhold til lærerrekuttering vil vi komme grundigere tilbake til dette under behandlingen av Kvalitetsutvalgets innstilling. Tiltak for kompetanseutvikling for lærere vil også bli belyst nærmere. En evaluering av Reform 97 viser at nettopp kompetanseutvikling for lærerne er den viktigste forutsetning for å nå målet om tilpasset opplæring for elevene.

Gjennom Innst. O. nr. 126 for 2002-2003 ble det vedtatt at klassedelingsstallet skulle oppheves. Begrepene «pedagogisk forsvarlig» og «trygghetsmessig forsvarlig» ble nevnt i den forbindelse i forhold til at hver elev skal tilhøre en basisgruppe. Dette skulle utdypes nærmere. Det er helt klart at dette ikke er et sparetiltak. Derfor ble også ressurstilgangen til skolen fastsatt som om klassedelingsstallet fremdeles var der, altså slik det har vært nå.

**Presidenten:** Det blir replikkordskifte.

**Eva M. Nielsen (A):** Jeg vil gå tilbake til selve meldinga som Regjeringa har lagt fram. På side 60 i meldinga, sier Regjeringa at

«det må kartlegges nærmere årsakene til mangelfullt vedlikehold av bygg i kommunene, herunder om det kan være strukturelle årsaker til de problemene man kan se».

Videre står det på samme sted:

«Det må ... vurderes om det er behov for endringer i dagens rammer for eiendomsforvaltningen i kommunene.»

Det står også at Regjeringa vil opprette et utvalg som skal vurdere dette.

Jeg vil spørre representanten fra Kristelig Folkeparti: Hvilke strukturelle årsaker mener Kristelig Folkeparti

det kan være til at skolebygg blir mangelfullt vedlikeholdt? Og hvilke endringer ser Kristelig Folkeparti for seg innenfor dagens kommunale eiendomsforvaltning av skolebygg?

**Elsa Skarbøvik (KrF):** Det er riktig at dette med skolebygg er tatt opp i meldingen. Dette er noe som vi nå følger opp, og sist fredag ble det oppnevnt et utvalg som skal se nærmere på dette. Jeg er derfor ikke rede til å trekke en konklusjon i forkant. Vitsen med å opprette utvalg er jo nettopp at de kan komme med forslag til hvordan dette kan gjøres. Jeg vil derfor avvente det, og vi vil komme nærmere tilbake til akkurat denne saken.

Når det gjelder skolebygg, bevilges det nå også for neste år ganske mange flere milliarder, slik at kommunene kan utvikle skolebyggene videre. Kristelig Folkeparti er glad for at vi får gjort noe med forholdene på de forskjellige skolebyggene. Jeg vet også at veldig mange allerede har gode bygg, og at dette selvfølgelig ikke gjelder dem som har det gode innklimaet for elevene som vi ønsker.

**Arne Sortevik (FrP):** To ting: Kristelig Folkeparti er opptatt av begreper som foreldremandat, forelderrett og resultatavhengighet knyttet til samspill mellom hjem og skole.

Mener Kristelig Folkeparti at foreldrene på en bedre måte enn i dag kan bidra til å styre ressursene i skolen, og hva vil eventuelt Kristelig Folkeparti gjøre for å forløse et slikt potensial?

Det andre gjelder forsøksvirksomheten med arbeidstidsordning for lærerne, som over tre år har gitt gode resultater, og hvor mange berørte parter har uttalt tilfredshet over resultatet – også lærerne selv.

Hvordan mener Kristelig Folkeparti at vi kan utnytte og videreføre det potensial som dette omfattende forsøket viser? Og hva vil Kristelig Folkeparti gjøre for å utnytte mulighetene på det feltet?

**Presidenten:** Det var mye på 1 minutt.

**Elsa Skarbøvik (KrF):** Jeg vet ikke om det er foreldrene eller lærerne som det er viktigst å ta opp her. Jeg rekker vel ikke å utdype dette noe særlig.

Når det gjelder det representanten Sortevik tar opp først, nemlig forelderretten, er det klart at dette er svært viktig for Kristelig Folkeparti. Det er derfor vi står sammen med Fremskrittspartiet om å tillate frittstående skoler – nettopp ut fra hensynet til forelderretten.

Vi er helt enig i at foreldre skal trekkes med i skolehverdagen, og dette minner stadig FUG oss på. De har gjort et flott arbeid med å utvikle FAU-ene rundt om på skolene, slik at de påviselig er blitt enda mer aktive, sies det, i skolesammenheng.

Jeg er enig i at det her er noe som kan forløse et potensial ved at foreldre blir engasjert i skolehverdagen, og det er Kristelig Folkeparti absolutt for.

Når det gjelder arbeidstidsordninger for lærerne, vil vi se videre på det som her er gjort av forsøk. Jeg ser også

at vi kan komme tilbake til hvordan vi skal videreføre disse ordningene for lærerne.

**Rune Skjælaaen (Sp):** Tidligere i dag uttalte Søren Fredrik Voie at en del av opposisjonspartiene var veldig bekymret. Etter å ha hørt innleggene til Søren Fredrik Voie og Elsa Skarbøvik opplever jeg at hvis det er et ord som preger regjeringspartiene, er det tilfredshet.

Lærertettheten går ned, og bruken av assistenter går opp. Spørsmålet til representanten Skarbøvik er følgende: Er representanten Skarbøvik, som også er pedagog, tilfreds med en utvikling der antall pedagoger går ned og bruken av assistenter i grunnskolen går opp?

**Elsa Skarbøvik (KrF):** Det er helt riktig at jeg er svært tilfreds med mye i norsk skole. Det har jeg god grunn til å si, som har vært der i over 20 år og har min nærmeste familie der til daglig. Det er mye å være tilfreds med. Men det er også ting å gjøre. Og nettopp det som representanten Skjælaaen nå påpekte, nemlig lærertettheten, er en ting som jeg ikke er tilfreds med – at det blir økt bruk av assistenter på bekostning av lærere. Økt bruk av assistenter er jeg klart for. Det trenger vi bl.a. fordi spesialundervisningen nå styrkes, og fordi mye av den tilpassede opplæringen har med assistentbruk å gjøre. Men det skal ikke gå på bekostning av lærertettheten. Jeg nevnte bl.a. dette med Skolepakke 2, der lærere selv har påpekt at når de skal undervise en time mer i uka, går dette ut over selve lærertettheten. Her er jeg enig med Skjælaaen i at dette må vi se nærmere på.

**Presidenten:** Replikordskiftet er omme.

**Rune J. Skjælaaen (Sp):** Ressursbruken har vært noenlunde stabil, viser meldinger fra 1997 og fram til 2002. Det er interessant å se at selv om kommunenes frie inntekter har gått ned, har ressursbruken i grunnskolen holdt seg noenlunde stabil. Det viser at lokalpolitikere rundt omkring i stor grad har valgt å verne skolen mot nedskjæringer. Samtidig viser statistikk fra GSI at det har vært en merkbar, ja en stor nedgang i antall delingstimer fra 2001 fram til 2003, altså fra skoleåret 2001–2002 til 2002–2003. Dette vil sikkert bli tydeliggjort når vi får neste melding om ressursbruken i skolen.

Utviklingen viser til at det blir flere elever, altså større årskull, det blir færre skoler, dvs. at det blir større skoler, og det blir større klasser i grunnskolen. I en interpellasjonsdebatt om grendeskoler her i Stortinget i vår viste jeg til Norlandsforsknings arbeid, som det også står om i innstillingen, der en bl.a. påpeker at i perioden 1997–2002 ble antall udelte til tredelte skoler på landsbasis redusert med hele 36 pst. Skolestrukturen koster, og mange kommuner har så trange økonomiske rammer at endringer i skolestrukturen ofte er eneste mulighet til å få budsjettet i havn i mange kommuner. Samtidig viser undersøkelser både fra vårt eget land og fra andre OECD-land at små skoler med aldersblanding faktisk har mange pedagogiske fortrinn i forhold til store og udelte skoler.

Jeg mener det er grunn til å være urolig, for ikke å si bekymret, over denne utviklingen. En desentralisert skolestruktur har en god forankring politisk. Jeg opplever at det er stor enighet omkring det. De fådelte skolene har pedagogiske fortrinn, med rammer som muliggjør tilpasset opplæring for den enkelte elev. En skoleutvikling som styres hovedsakelig av økonomiske hensyn, ønsker ikke Senterpartiet. Det er heller ikke i tråd med nasjonale utdanningspolitiske målsetninger.

Vi kan ikke snakke om ressursituasjonen i skolen uten å fokusere på skolens viktigste ressurs, som er læreren, pedagogen. Det var tankevekkende da komiteen gjennom utdanningsministeren fikk høre Peder Haugs gjennomgang av program for evaluering av L97. Denne gjennomgangen viste at det er store utfordringer å ta fatt i. Forskere registrerte uklare og utydelige faglige krav. Det virket ifølge forskerne som om lærerne kvidde seg for å stille eksplisitte krav til elevene, særlig på ungdomstrinnet. Videre viser forskningen at det er stor oppslutning om begrepet tilpasset opplæring, men samtidig stiller forskerne spørsmål om det er tilstrekkelig med kunnskap om hva tilpasset opplæring er. Disse utfordringene finnes det ikke enkle svar på. Men det er åpenbart at en styrking av etter- og videreutdanningen for lærerne og sterkere medvirkning og involvering fra de pedagogiske høyskolene er nødvendig for å utvikle skolen som læringsarena. Det er altså ikke bare flere timer som må til for å utvikle en god skole. Det må satses ressurser for å videreutdanne og etterutdanne lærere.

Økt elevvekst i perioden kombinert med nedgang i antall lærerårsverk og en oppgang i antall assistentårsverk er ikke en ønsket utvikling, særlig på bakgrunn av de store pedagogiske utfordringene som skolen står overfor. Ufaglært personale kan aldri erstatte behovet for dyktige pedagoger. En styrking av godt kvalifiserte lærere er faktisk en forutsetning for å kunne realisere tilrettelagt opplæring for den enkelte elev.

Så vil jeg bare peke på at det som står i innstillingen om en annen uro vi har, nemlig for elevveksten i videregående skole og utviklingen på ressursområdet der. Det synes jeg vekker bekymring.

**Trine Skei Grande (V):** Denne meldingen gir et godt bilde av sammenhengen mellom kvalitetsutviklingen og ressursituasjonen i skolen i perioden 1997–2002.

Jeg konstaterer at det så langt ikke har vært mulig å dokumentere den klare sammenhengen mellom ressurser og resultater i opplæringen. Ressursbruken i grunnskolen og den videregående skole må vurderes i lys av den generelle kommune- og fylkeskommunale økonomien. Det er imidlertid en klar trend at kommunene har vært flinke til å skjerme skolesektoren for kutt i år med trang kommuneøkonomi, noe som gir oss i Venstre stor tro på lokaldemokratiet som styringsenhet.

Med forholdsvis lang fartstid i lokalpolitikken på ulike nivå vet jeg også at det brukes mye tid i kommunestyrer og fylkesting på å diskutere skolepolitikk. Jeg skulle ønske at de hadde brukt mer tid enn de gjør i dag. I dag fokuserer lokalpolitikere mye på bygg, for det er det de

har makt over, mens jeg egentlig hadde ønsket meg mer fokusering og en bredere debatt lokalt på innholdet i skolen.

De strukturelle problemene som ble tatt opp i replikkvekslingen mellom Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti når det gjelder bygg, er ganske innlysende. Vi har i dag offentlige styringsmodeller når det gjelder bygg, som gjør at ledere som tar vare på sine bygg, ikke blir spesielt godt verdsatt. Vi har systemer der forfallet starter dag én, og man blir ikke spesielt verdsatt hvis man ivaretar vedlikeholdet. Her i Oslo, f.eks., førte arbeiderpartistyret til et etterslep i timilliardersklassen på skolebygg. Etter seks år er det nå puttet inn 6 milliarder kr i Oslo-skolene, noe som gjør at Oslo kom best ut ved den siste målingen når det gjelder inneluft. Men det viser at det er strukturelle endringer som gjør at man kan skjule en stadig nedprioritering av skolen, uten at den nedprioriteringen kommer til overflaten før andre overtar.

I Regjeringas budsjettforslag for 2004 lå det en økning på 3 ¼ milliard kr til kommunene. En budsjettavtale med Arbeiderpartiet gav 2,2 milliarder kr ekstra. Det blir ikke møtt med protester fra Venstre.

Kommuneøkonomien har denne høsten blitt styrket mer enn noe år tidligere, og det vil selvfølgelig også komme skolen til gode.

Skole, utdanning og forskning har gjennomgående vært lavt prioritert ved fordelingen av storsamfunnets ressurser. Både når det gjelder lærerressurser, skolemiljø og materiell er det et stort udekket behov mange steder.

Evaluering viser at 55 pst. av elevene med minoritetsbakgrunn i Oslo sitter igjen med lite eller ingen kunnskap etter å ha vært igjennom en klasse. Problemet skyldes først og fremst manglende norskkunnskaper. Evalueringen viser også at foreldrenes utdanningsnivå fortsatt har stor betydning for elevenes resultat. Det er en situasjon som må tas på alvor. Skolen er den viktigste arenaen for integrasjon av ungdom med minoritetsbakgrunn. Skolen må ta det ansvaret på alvor.

Venstre har også vært opptatt av grendeskoler, og mener at de har en stor betydning for å opprettholde levende lokalsamfunn. Jeg er glad for å konstatere at det synet også kommer til uttrykk i meldingen.

Debatten om ressursituasjonen i skolen må bli mer enn en debatt om økonomiske ressurser. Det er tross alt mennesker i skolen. Elever, lærere, skoleledere og de ansatte er skolens viktigste ressurser, sammen med foreldre med drømmer, visjoner og ønsker for sine barn. De viktigste avgjørelsene her skal vi ta når Kvalitetsutvalget kommer med sin innstilling. Men når vi ser så ulike læringsgrader ut fra ressurser, er det klart at skoleledelse er veldig viktig.

Det er viktig at vi får gjort noe i forhold til skoletærne, og at vi ikke har et spesialundervisningssystem som lager enda flere tapere enn vi har i dag. Men mest av alt er det viktig å fokusere på lærerne, for det er de som er nøkkelen til god læring. Vi må lage et system der begrepet tilpasset opplæring gir mening for den enkelte elev.



K a r i L i s e H o l m b e r g hadde her overtatt presidentplassen.

**Statsråd Kristin Clemet:** Det vi behandler i dag, er den første redegjørelsen i rekken av årlige redegjørelser om ressursituasjonen i skolen. Jeg håper dette kan bidra til at vi får et kunnskapsgrunnlag, også når det gjelder ressursene, som gir grunnlag for informert debatt om skolen. Jeg håper også at meldingen kan være et bidrag til å nyansere debatten om ressursenes betydning for kvaliteten på læringsutbyttet og læringsmiljøet. Og kanskje med et lite unntak for representanten Nielsen føler jeg absolutt at debatten er nyansert, i hvert fall når det gjelder komiteens medlemmer. Det er kanskje ikke alle utenfor komiteen som har fått med seg alle nyanser like godt.

Etter min oppfatning må det slås fast at det ikke er noen lineær eller entydig sammenheng mellom ressurser og resultater, enten man snakker om læringsutbytte eller læringsmiljø. Og som jeg sa i finansdebatten i går, er dette en erkjennelse som strekker seg langt utover Norge. I alle land, rike som fattige, er det nå et skifte av fokus, fra det vi investerer i utdanningssystemene, til det vi får ut. Grunnen til det er at man har kunnet observere store og ikke lett forklarlige kvalitetsforskjeller innad i utdanningssystemene og mellom utdanningssystemene. Og det er klart at er man nysgjerrig, vil man da stille seg selv noen viktige spørsmål: Hvorfor er det slik at noen gjør det bedre, enda de bruker mindre ressurser? Hvorfor gjør noen det dårligere, enda de bruker mer ressurser? Hvorfor er det forskjeller på kommuner med den samme skoleøkonomien? Hvorfor er det forskjell på klasser med det samme elevgrunnlaget? Dette betyr ikke at ressurser ikke er viktig, eller at det er en lineær sammenheng mellom kvalitet og mindre ressurser. Det vi sier, er at ressurser er viktig. Men ressursbruken er også viktig, og den er nok viktigere jo større ressursbruken er. Da er det enda viktigere å reflektere over den.

Meldingen viser at det er høy ressursbruk i Norge når det gjelder utdanning, også dersom vi tar hensyn til at vi har et inkluderende prinsipp og en spredt skolestruktur. Den viser også at ressursbruken har vært relativt stabil, og den har vært høyt prioritert av kommunene i Norge – skolepolitikere og kommunalpolitikere prioriterer skole høyt. Meldingen viser også at det er store forskjeller mellom kommunene, men at mesteparten av forskjellene kan forklares på naturlig måte og i liten grad skyldes politisk nedprioritering eller opprioritering.

Men meldingen viser også at det er noen store utfordringer. For det første viser meldingen en svak – riktignok veldig svak – nedgang i lærertettheten og en økning i voksentettheten. Dette har flere vært urolige for, men jeg kan jo berolige dem med at den siste tidens utvikling viser den motsatte utviklingen. Nå går andelen ufaglærte, eller de som ikke har godkjent lærerutdanning, ned, mens andelen som har godkjent utdanning, går opp, for nå er det tilgang på lærere.

Meldingen viser også en viss nedgang i delingstimer og en oppgang i spesialundervisning. Dette er ting som vi bør følge nøye, fordi det kan være bekymringsfullt. Men

jeg ønsker ikke å trekke bastante konklusjoner på basis av trusler, rådmannsforslag, medieoppslag og historier man hører. Det er viktig å få med seg den faktiske utviklingen, for den er ikke alltid i samsvar med det vi kan få med oss i mediene.

Jeg har merket meg et par flertallsmerknader og forslaget til vedtak.

For det første har jeg merket meg at komiteen ønsker å videreføre hovedelementene i dagens finansieringssystem for grunnskolen, og det er jeg glad for. Men flertallet i komiteen sier også i en merknad at de ønsker at vi skal fremme eventuelle supplerende bestemmelser i forbindelse med meldingen om Kvalitetsutvalget. Jeg vil da minne om at Stortinget fattet et vedtak i forbindelse med at man behandlet klassedelingsreglene, og at dette skulle ligge til grunn som minstenivå for ressurstildelingen, selv om de var fjernet. Jeg vil bare forsikre Stortinget om at dette er et vedtak vi følger opp.

For det andre er det en flertallsmerknad om voksnes rettigheter. Der har vi satt i gang både en kartlegging av situasjonen og en utredning av alternative finansieringsordninger, som vi også vil drøfte med KS.

Og så er det forslag til vedtak her når det gjelder videregående skole, elevtallsutvikling og finansiering. Regjeringen har allerede informert Stortinget om at vi utreder dette, og jeg kan bekrefte at vi vil komme tilbake til Stortinget senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Vi får komme tilbake til 2003 når vi vet mer om 2003, men la meg bare si at jeg tror vi kommer til å få stadig mer informasjon om ressursbruk og sammenhengene med kvalitet etter hvert som vi får på plass det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet. Det vil være en automatisk og løpende sjekk.

La meg også nevne noe som kommer til å gjøre det vanskelig å tolke utviklingen, nemlig Skolepakke II. I den forbindelse fikk lærerne et velfortjent lønnsloft på ca. fem lønnstrinn, mot at det skulle arbeides litt mer. Det gav en potensiell effektiviseringsgevinst i norsk skole på 3 600 lærerårsverk. Det er på langt nær tatt ut, og det kan også bidra til å forvanske bildet og tolkningen av det.

**Presidenten:** Det blir replikkordskifte.

**Eva M. Nielsen (A):** Det er riktig at Arbeiderpartiet er opptatt av ressurser. Hvis det er slik som representanten Skjælaaen sier, at læreren er den viktigste ressursen i grunnskolen, og vi også vet at lærertettheten går ned, da er det belegg for å si at det er sammenheng mellom ressurser og resultater.

Meldinga viser også en utvikling med flere elever, færre skoler og større klasser i grunnskolen. Vi ser også en reduksjon i antall delingstimer, som i stor grad gjør det umulig å variere elevenes opplæringssituasjon. En konklusjon når det gjelder evalueringa av Reform 97, er at skolen ikke makter å gi alle elevene tilpasset opplæring.

Så mitt spørsmål til statsråden blir: Ser statsråden at det likevel kan være en klar sammenheng mellom ressur-

ser og resultater når det gjelder oppnåelsen av tilpasset opplæring for alle elever – tilpasset og tilrettelagt opplæring for alle?

**Statsråd Kristin Clemet:** Alle er opptatt av ressurser. Men jeg tror representanten Nielsen nå er den siste og den eneste som deltar i denne debatten, som tror at det er en så entydig og lineær sammenheng mellom ressursbruk og resultater som det hun gir uttrykk for. Det vi andre sier, er at det også er et spørsmål om hvordan man bruker ressursene. Lærerne er viktige, og lærertetthet er veldig viktig, men det er også viktig hva slags læringsarbeid man gjennomfører, og hva slags kompetanse lærerne har.

Jeg tror man er inne på et veldig viktig område, som har vært nevnt her i debatten, når man snakker om klasseudelingsregler, arbeidstidsavtale, fag- og timefordeling osv. Det innebærer at man pådytter skolen en ganske rigid organisering, som gjør det veldig vanskelig å få til en tilpasset og differensiert opplæring og få skolen til å bli en lærende organisasjon. Det kommer til å bli et viktig tema i forbindelse med meldingen til våren, og jeg føler at alle nå er ganske interessert i det, kanskje med et lite unntak for representanten Nielsen.

**Arne Sortevik (FrP):** Jeg er faktisk enig med statsråden i at vi har fått et godt pedagogisk resultat med denne meldingen, som har sin opprinnelse i Fremskrittspartiet, og at vi har fått en bedre pedagogisk forståelse av sammenheng mellom ressurser og resultater.

Når vi nå viderefører dette, håper jeg at vi får det som en melding. Jeg håper også departementet vil utvide sin ressursdefinisjon noe, slik at vi kan fortsette utviklingen av den pedagogiske forståelsen.

Jeg vil også vise til at skolebygg er ganske stemoderlig behandlet i meldingen. En halv kolonne på side 13 er lite, problemet tatt i betraktning. Vel er det slik at dette utvalget nå er nedsatt, men jeg vil minne om at vi også har et vedtak som er fattet av regjeringspartiene og Fremskrittspartiet knyttet til behandlingen av trontalen, om at vi skal få en nærmere redegjørelse for vedlikeholdssituasjonen for skolebygg i 2004. Jeg går ut fra at vi får det med et fullverdig innhold, og ikke med beskjed om at vi venter på et nylig nedsatt utvalg.

**Statsråd Kristin Clemet:** Når det gjelder hva slags type dokument vi skal komme med den årlige redegjørelsen i, har vi varslet at akkurat når det gjelder våren 2004, akter vi å se det i sammenheng med meldingen om Kvalitetsutvalgets innstilling. Det tror jeg også vil være hensiktsmessig for komiteens behandling. Så vil jeg, så lenge jeg sitter i denne stolen, legge frem en årlig redegjørelse. Men ettersom jeg vel må være forberedt på at jeg en vakker dag ikke sitter der, får mine etterkommere og fremtidige storting ta stilling til det. Men jeg tror som sagt at det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet på sikt kanskje kan bli en form for løpende redegjørelse om ressursituasjonen og dens sammenheng med resultater.

Når det gjelder skolebygg, ble et utvalg nedsatt på fredag, som representanten Skarbøvik nevnte i sitt replikkordskifte. Det utvalget er bedt om å avgi en delrapport – i farten greier jeg ikke helt å huske datoen, men det er relativt snart – som skal gi oss en status når det gjelder situasjonen på skolebyggsiden. Bakgrunnen for det er at det foreligger mange rapporter, men ikke alle er like pålitelige. Nå håper jeg at dette ekspertutvalget kan gi oss en statusrapport som er solid.

**Rolf Reikvam (SV):** Vi er godt fornøyd med det statsråden sier om på hvilke måter hun skal følge opp det som ligger i innstillingen fra komiteen, både i forhold til voksne og voksnes rettigheter og i forhold til det som går på elevtallsutvikling. Vi er altså ikke bekymret, men godt fornøyd med den måten hun vil følge opp dette på.

Jeg er også enig med statsråden i at det er viktig at vi får en debatt om innholdet i skolen – at vi greier å flytte oppmerksomheten bort fra ressurser og får en debatt om innholdet. Men vi må passe på at vi klarer å ha begge debattene samtidig. Det er sammenheng mellom innhold og ressursituasjon, det er helt åpenbart for alle. Hvor entydig og hvor lineær den sammenhengen er, kan vi så diskutere. Men det er iallfall en sammenheng, og derfor må vi ha oppmerksomheten på begge deler.

Mitt spørsmål til statsråden er: Jeg stilte et spørsmål til Søren Fredrik Voie i stad, som gikk på dette med hvorfor ikke være med på å lage en veiledende norm for ressurser. Når vi lager lærerplaner osv., hvorfor ikke samtidig kunne si noe om ressursinnsatsen? Hans bekymring var at vi kom til å legge denne listen så lavt. Hvis SV velger å legge listen høyere, vil det da være lettere for Høyre å være med på det?

**Statsråd Kristin Clemet:** Jeg kan love representanten Reikvam at det er brukt mye tid og utredningsressurser i departementet for å finne ut om det kan være fornuftig, og om det er mulig. Grunnen til at vi ikke gjør det, er at vi ikke tror det er fornuftig, og det virker også veldig vanskelig. Representanten Reikvam har selv sagt at klasseudelingsreglene faktisk ikke har noen betydning. Gjennomsnittlig ligger skolene 70 pst. over, hvis jeg husker riktig. Det er vanskelig. Man er nødt til å etablere veldig komplekse ressurssikringsnormer for at de skal oppfattes som rettferdige. Det kan ha negative effekter i form av at de som bruker mer, begynner å justere seg ned mot normen. Det er veldig vanskelig å gjøre det hvis vi samtidig skal oppgradere statusen for tilpasset og differensiert undervisning, som betyr forskjellighet og ulikhet. Og det er selvfølgelig også en form for statliggjøring som kan lede til ansvarsuklarhet.

Jeg synes i det hele tatt det er vanskelig å bedømme – vi skal ha læreplaner – hva som må være likt for at utdanningssystemet skal være likeverdig for elevene. Det er et tema vi er nødt til å drøfte grundig. Det må være mulig å begynne på skolen i Alta og fortsette i Oslo, men hva som skal til for at det skal være mulig, og for at vi skal være ett land, føler jeg ikke at vi har tatt en skikkelig

debatt på. Jeg er slett ikke sikker på at ressursstyringsregler er svaret på det.

**Rune J. Skjælaaen (Sp):** I innlegget som jeg holdt, hadde jeg fokus på læreren som skolens viktigste ressurs. Jeg lurer på om statsråden kan si noe om hvordan hun tenker at de pedagogiske utdanningsinstitusjonene kan bidra i utviklingsarbeidet i skolen vår, altså være en ressurs for den utøvende lærer. Kan statsråden si noe om hvilke tanker hun har om disse institusjonene?

**Statsråd Kristin Clemet:** Det er et veldig interessant spørsmål, som krever ganske lang tid. Kilden til en forbedring i norsk skole er at vi greier å få til en kontinuerlig kompetanseutvikling og en god kunnskapsspredning av all den gode kunnskapen og erfaringen vi har. Så er spørsmålet hvordan vi skal få til det. Nylige undersøkelser og studier som departement har lagt frem i forbindelse med den såkalte Kompetanseberetningen, viser at undervisningssektoren paradoksalt nok er blant de sektorer hvor det foregår minst læring i det daglige arbeid. Man kan si at undervisningssektoren og skolen er blant de minst lærende og kunnskapsintensive organisasjonene vi har. Det betyr at vi står foran alvorlige utfordringer. Jeg tror at vi må begynne å tenke litt mindre tradisjonelt om etter- og videreutdanning og kompetanseutvikling, og mer tenke på hvordan skolen fungerer i det daglige, for at det skal være en utveksling av kompetanse og en erfaringsspredning. Det går på samarbeidsformer, arbeidsformer og undervisningsformer. Jeg vil igjen tilbake til stikkord som klassedelingsregler, arbeidstidsavtale og andre ting som etter min mening rammer inn skolen og medfører at vi kan få et ganske privatisert og ensomt yrke som ikke passer i kunnskapssammenheng.

**Presidenten:** Presidenten vil bare si at tiden ikke tillater noe mer utdypende svar enn det.

**Eva M. Nielsen (A):** Det overrasker meg at statsråden ikke vil akseptere at Arbeiderpartiet har et mer nyantert syn på forholdet mellom menneskelige ressurser og økonomiske ressurser i skolen målt opp mot resultatene. Det er slik at representanten Nielsen her ikke forfekter noe personlig syn, men forfekter standpunktet til det største partiet på Stortinget. Dersom statsråden hadde lest våre merknader i dagens innstilling, hadde statsråden sett at Arbeiderpartiet også har nyanser i forhold til dette spørsmålet. Arbeiderpartiet sier heller ikke at det er sort-hvitt. Det jeg opplever, er at om samtlige partier har det ene standpunktet eller det andre, blir det som kommer etter kommaet, bare mer og mer – man tar alle forbehold, og man ser alle nyanser.

Mener statsråden med sin avslutningsreplik til meg i stedet, at Arbeiderpartiets nyanser er annerledes eller mindre riktige enn Høyres i denne debatten?

**Statsråd Kristin Clemet:** Bare la meg si som avslutning på mitt forrige svar at UH-sektorens kobling til den statlige utdanningsadministrasjon vil være svært viktig

for å kunne utnytte den sektoren i forhold til skoleutvikling.

Til Arbeiderpartiet: Jeg respekterer Arbeiderpartiets syn på ressurser, og at man er opptatt av ressurser og rammer og kvantitet osv. Men grunnen til at jeg og kanskje noen andre reiser spørsmålet, er at det forblir litt i mørke for oss andre hva Arbeiderpartiet mener om skoleutvikling, hvordan vi skal få til kvalitetsutvikling. Det ble stilt et spørsmål i et replikkordskifte tidligere her i dag om det var mulig for representanten Nielsen å reflektere litt rundt behovet for å løse opp i de rigide klassedelingsreglene, og jeg hørte ikke noe spesielt svar på det. Vi respekterer som sagt engasjementet når det gjelder ressursbruk, men vi etterlyser et engasjement når det gjelder innhold og kvalitets- og skoleutvikling, og det forblir litt i mørke hva Arbeiderpartiet mener om det. Det har jeg tillatt meg å si.

**Presidenten:** Replikkordskiftet er slutt.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

**Raymond Robertsen (H):** Et viktig prinsipp for Høyre er kommunalt selvstyre, og det er viktig at rikspolitikere gir størst mulig rom for de lokale folkevalgte. Dette er et prinsipp som bør følges, selv om kommunene velger å prioritere annerledes enn Stortinget. Det er også et prinsipp at vi må akseptere at kommunene velger forskjellige løsninger og prioriterer ulikt. Derfor er dagens rammefinansiering av utdanningen i kommunene viktig for Høyre. Stortinget skal vokte seg vel for å være barnevakt for folkets representanter rundt om i kommunene.

Heldigvis viser stortingsmeldingen om ressursbeskrivelsen av grunnopplæringen at kommunepolitikere prioriterer utdanning. Selv om de kommunale budsjetter alltid har vært under press, viser statistikken at utdanning har vært en prioritert oppgave for lokalpolitikere. Dette medfører at Norge er et av de landene som bruker mest ressurser pr. elev, noe som gir norsk skole et meget godt utgangspunkt.

Et annet viktig tema som stortingsmeldingen tar opp, er kvalitet, eller læringsutbytte, sett i forhold til ressurser. Etter min mening er den beste måten å beskrive norsk skole på gjennom 85 pst.-resonnementet. Å innfri de siste 15 pst. krever like mye som, eller kanskje mer enn, å nå de første 85 pst. Norge bør ha som mål å nå de siste prosentene, men det krever mer av utdanningsaktørene og politikere enn noen gang. Det er ikke nok å bevilge penger for at skolen skal bli bedre. Kvalitetsutvalgets innstilling, evalueringen av Reform 97 og rapporten om differensiering og tilpasning i grunnopplæringen er gode eksempler på dette. Utfordringene for norsk skole er i hovedsak å bruke ressursene mer målrettet, samt at nye ressurser må brukes til kvalitetsheving.

Stortingsmeldingen vi behandler i dag, tar for seg ressursituasjonen definert innenfor økonomiske termer. Vi må ikke glemme den formidable humankapital som finnes i norsk skole, og som er vesentlig for kvalitetsutviklingen i skolen. Som statsråden var inne på, viser en fore-

løpig delrapport fra Kompetanseberetningen for Norge at humankapitalen i skolen ikke vedlikeholdes godt nok. Rapporten viser at de med mest utdanning er de som skaffer seg mer kompetanse i ettertid. Dessverre er de i utdanningssektoren en gruppe som ikke kommer like godt ut, sammenliknet med andre grupper med høy utdanning. Det ser ut som om skolen ikke er like god på kunnskapsutveksling innenfor sektoren som den er som kunnskapsformidler til brukerne.

Med bakgrunn i det siste jeg sa, tror jeg det kunne være en idé om fremtidige redegjørelser som statsråden har varslet vil komme – hvis hun fremdeles sitter i stolen – ikke bare bør ta for seg gjennomsnittsførbruk og skolebygg, men også gjøre vurderinger av hvordan kvalitetsutviklingen har vært.

**Lena Jensen (SV):** Tallene i St.meld. nr. 33 for 2002-2003 viser at det er en klar sammenheng mellom ressursomfang og utvikling av skolestruktur. Antallet små skoler og andelen elever som går i slike skoler, har sunket fra 1997 til 2002, mens antall skoler med mer enn 320 elever og andelen elever som går der, har økt.

Forskningsrapporten fra Nordlandsforskning, «Det trengs ei hel bygd for å oppdra et barn», viser at innføringen av nytt inntektssystem for kommunene i 1986 har ført til en betydelig sentralisering av grunnskolen. Dette har først og fremst funnet sted gjennom nedlegging av udelte og todelte skoler. Videre konkluderer rapporten med at i de fleste tilfeller hvor skoler har blitt lagt ned, har økonomiske vurderinger spilt en avgjørende rolle.

Ønsket om å beholde en desentralisert skolestruktur er bredt politisk forankret, både ut fra pedagogiske og ut fra lokalpolitiske hensyn. Samtidig som de fådelte skolene gir elevene en ofte svært god og tilrettelagt opplæring i nærmiljøet, har de også en avgjørende betydning for hvorvidt mindre steder, eller små lokalsamfunn, vil overleve og forbli livskraftige lokalsamfunn. Det manglende samsvar, eller fravær av samsvar mellom økonomisk politikk og skolepolitikk som rapporten avdekker, er alvorlig. Rapporten sier følgende:

«Det synes å være en klar inkonsistens mellom den skolepolitiske retorikken om fådelte skoler og den kommunaløkonomiske virkelighet.»

Fådelte skoler er generelt mer ressurskrevende pr. elev enn fulldelte, og inntektssystemet gjør at mange små kommuner med en desentralisert skolestruktur ser seg nødt til å legge ned skoler for å få til de innsparingskravene som kommer fra staten. En skoleutvikling som overveiende styres av økonomiske hensyn, er verken ønskelig eller i tråd med nasjonale utdanningspolitiske målsettinger.

Når det gjelder stortingsmeldingen som statsråden skal legge fram til våren på bakgrunn av Kvalitetsutvalgets innstilling, vil jeg utfordre statsråden til å ha i tankene og spesielt se på de fådelte og udelte skolenes virkelighet, deres viktighet både for elevene, for foreldrene og for lokalsamfunnet, de konsekvenser nedleggelse av slike skoler har i sin helhet, og samtidig på den kvaliteten som de små skolene har å bidra med i kvalitetsutviklingen.

Det blir ikke mer kvalitet i en skole der foreldrene og elevene tegner plakater og går i tog. Visst blir man god til å tegne plakater, og visst blir man god til å rope slagord, men det er ikke der utfordringen i distriktsskolen ligger framover.

**Jan Olav Olsen (H):** St.meld. nr. 33 er svært interessant lesing. Den er opplysende, og den gir viktig informasjon om de faktiske forhold i grunnskolen og den videregående skole. Norsk skole har en god ressursituasjon, men hovedspørsmålet er hvordan ressursene disponeres. Det er bekymringsfullt at selv med en god ressursituasjon makter ikke skolen i tilstrekkelig grad å gi den nødvendige tilpassede opplæring. L97 slår fast den enkelte elevs rett til å få undervisning tilpasset sine forutsetninger og evner. Evalueringen av L97 konkluderer med at manglende tilpasset undervisning er en meget viktig årsak til de store forskjellene vi ser i skolen. Skolen må nå på mange måter tenke nytt og organiseres annerledes for å utnytte ressursene på den beste måten.

Det er alvorlig når flertallet i komiteen konstaterer at grunnsopplæringen ikke oppfyller målsettingen om tilpasset opplæring for hver enkelt elev. Skal vi lykkes, må ressursene i mye større grad enn tidligere bli disponert på den enkelte skole og av den enkelte skoleledelse. PISA-undersøkelsen viser at kvalitet faktisk kan ha sammenheng med lokal frihet til å disponere ressursene. Derfor er endringen av opplæringsloven med oppheving av klasseudelingstallet svært viktig. Viktig er det også at antallet delingstimer i skolen kan få det nivå som er nødvendig for virkelig å gi skolene denne friheten. Jeg er faktisk – men jeg beklager å si det – bekymret over nedgangen i antall delingstimer, og veldig glad for den styrking av kommunenes frie inntekter som ble vedtatt her i salen i går, og som øker muligheten for å gi det nødvendige antall timer.

SV gjentar sitt gamle forslag, riktignok i ny form, nå om veiledende norm for ressursinnsats til den enkelte skole. Jeg er faktisk glad for at det ikke får flertall, og begeistring for en slik norm har ikke akkurat vært overveldende i komiteens høringer. Forslaget kan tilsynelatende se ut som en forsikring for nødvendig ressurstilgang, men i virkeligheten vil det kun være en forsikring for minimumsressurstilgang. Det er en ressurstilgang de aller fleste kommuner i utgangspunktet ligger over, og en veiledende norm kan få som resultat en reduksjon av ressurstilgangen. Kommunal handlefrihet, klare ansvarsforhold og fornuftig ressursbruk ut fra lokale forhold tilsier at dette ikke er veien å gå. Kommunene har og skal ha ansvaret for grunnskolen, og det er der avveingene må foretas. Jeg har tillit til lokalpolitikernes ønske om og evne til å gi skolen nødvendig prioritet. La oss ikke innføre unødvendig statlig regelstyring som undergraver kommunenes muligheter til å være skoleeier.

Så litt til slutt om grendeskolen. Kommunene er ansvarlig for skolestrukturen, og det er klart at årsaken til mange av diskusjonene om nedleggelse av grendeskoler er økonomi. Men også andre hensyn må tas: pedagogiske hensyn og hensyn til kommuneutviklingen. Men så er det

slik at ikke alle skolenedleggelse har vært uheldige. Det finnes eksempler på at det har vært bra både for elever og lærere å komme i et større miljø. Elever har blomstret opp fordi de har fått flere medelever å forholde seg til, og fordi de har fått flere lærere å forholde seg til. Vi må derfor ikke lese statistikken for skolenedleggelse utelukkende som negativ, her ligger det også en del positive erfaringer for enkelte.

**Arne Sortevik (FrP):** Det er også slik at det arbeidstidsforsøket som har vært nevnt i flere sammenhenger, gjør at mange berørte blomstret opp. Derfor er det viktig å videreføre de gode erfaringene og de gode mulighetene som er vist gjennom forsøket, inn i regulær drift i skolen.

Når jeg nå tar ordet avslutningsvis, er det bare for igjen å minne om Fremskrittspartiets syn på at det er en del forhold knyttet til ressursbruk som ikke er berørt i meldingen, men som vi håper vil komme tydeligere frem og bli mer omfattende berørt i kommende rapporteringer til Stortinget, som det er viktig at Stortinget får.

En annen ting som heller ikke er omtalt, er tidsbruken i dagens skole. Hva bruker vi tiden til? Noe av det vi vet, er at norske elever er blant de elevene som bråker mest. Vi vet at norske elever mister mye tid og ressurser fordi bråket forstyrrer, og trekker tid og ressursbruk bort fra opplæring og læring og over til bekjempelse for å gjenvinne roen for alle som er i skolesituasjonen. Vi har omtalt det i våre merknader, og vi håper at vi også kan få det inn i meldingen neste gang. Vi må fokusere mer på disiplin i skolen. Det bør også være sagt.

Så til slutt til min replikk til representanten Eva Nielsen fra Arbeiderpartiet med hensyn til hvilket innhold Arbeiderpartiet legger i følgende utsagn fra sitt eget partiprogram:

«Samtidig må vi sette elever, foreldre og lærere i stand til å delta i arbeidet med vurdering og kvalitetsutvikling av skole og utdanning.»

Svaret var at Fremskrittspartiet var en ensom rytter i sin iver etter å reformere skolen – la nå det ligge – men at Arbeiderpartiet egentlig er fornøyd med de ordninger man har gjennom Samarbeidsutvalget. Poenget er at det formelle organet vi har som representerer foreldrene, nemlig Foreldreutvalget for grunnskolen, langt fra har det samme syn på at ting er såre vel med de ordninger man har for foreldres deltakelse i skolen. Tvert imot, vi har oppfattet at Foreldreutvalget for grunnskolen faktisk ønsker seg en langt mer aktiv foreldremedvirkning og langt mer aktiv foreldreinnflytelse i skolen, og har etter hvert nærmet seg Fremskrittspartiets modell med selvstendige driftsstyrer med valgte foreldrerepresentanter som skal og bør være i flertall i slike styrer. Men der har de en vei å gå med Arbeiderpartiet før de foreldrevalgte representantene får med seg Arbeiderpartiet i det synet, skjønner vi.

**Rolf Reikvam (SV):** Høyres representanter har brukt denne debatten til bl.a. å angripe SVs forslag om å innføre en veiledende minstenorm, ja, jeg tror nesten alle, an-

griper forslaget. Det overrasker meg litt. Jeg forstår at de er uenige, det aksepterer jeg, men måten de angriper dette på, måten de argumenter mot dette forslaget på, overrasker meg litt. Hele argumentasjonen går stort sett på at hvis denne normen eller standarden hadde blitt vedtatt av Stortinget, ville det ha ført til at kommunepolitikere ville vært kyniske og lagt seg på den normen, og så følt seg tilfredse og fornøyde. Dette samsvarer ikke med det som Høyres representanter har sagt i denne debatten, der de gir stor ros til kommunepolitikere for stor vilje til å satse på utdanningssektoren. Så jeg forstår ikke helt logikken.

Jeg har også behov for å understreke at det er bred enighet om at Stortinget og departementet skal vedta læreplaner, det skal settes krav til hva elevene skal nå av læringsmål i de ulike fag og de ulike emner, hvilken kompetanse de skal tilegne seg i løpet av disse 13 årene de går i skolen. Det er bred enighet om at vi skal kunne klare å sette oss disse målene. Men da må vi samtidig kunne greie å si noe om hvor mye ressurser det trengs for å nå disse målene. Hvor mye ressurser mener vi at en kommune, en skole, trenger for å klare å gjøre den jobben som vi har sagt at de skal gjøre? For vi har sagt at de skal gjøre en bestemt jobb i forhold til noen bestemte mål. Og det overrasker meg at Høyre ikke vil gå inn på den debatten i den sammenheng.

Dessuten er det én ting til som er viktig med en minstenorm, en standard – vi kaller den veiledende, for vi skal ikke lovfeste det, men det skal være en veiledende norm – og det er at den ville forpliktet oss selv, Stortinget, på en helt annen måte. For nå bare toer vi våre hender, vi lager læreplaner m.m., og sier så at de skal sette i gang og gjøre jobben. De får en rammeoverføring, og skal så sette i gang. Men det er klart at i det øyeblikket vi også samtidig hadde sagt at for å gjøre den jobben de har fått beskjed om å gjøre i forhold til læreplanene, så trenger de et bestemt antall kroner, og da hadde vi forpliktet oss selv, i forhold til kommunene, til å tilføre kommunene de pengene innenfor en ramme, som vi er tilhengere av, og som vi også synliggjør i denne innstillingen at vi vil.

Og jeg kan godt trøste dere med at vi ville satt normen veldig høyt, vi ville satt den så høyt at selv om alle hadde plassert seg på den normen, ville det blitt en veldig god skole ut av det, når det er snakk om ressurser.

Som sagt, dette overrasker meg, og jeg er også litt skuffet over at de ikke vil gå inn i en dialog med oss på dette temaet. Vi skal ikke begrense kommunepolitikernes frihet til å disponere rammen.

**Presidenten:** Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 751)

S a k n r . 4

*Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om familien – forpliktende samliv og foreldreskap (Innst. S. nr. 53 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 29 (2002-2003))*

**Presidenten:** Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 20 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 15 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter og Kystpartiet 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

**Dagrun Eriksen (KrF)** (ordfører for saken): La meg begynne med å si at jeg i dag kommer til å være med og debattere det som står i innstillingen, og ikke det som ikke står i innstillingen – bare som en klargjøring.

«Familien er samfunnets grunnleggende enhet og det naturlige miljø for vekst og velvære for alle dets medlemmer, i særdeleshet barna. Familien bør gis nødvendig vern og hjelp slik at den fullt ut kan påta seg sine forpliktelser i samfunnet.»

Disse ord kunne vært hentet fra Regjeringens familiermelding eller fra Kristelig Folkepartis familieprogram, men de er faktisk hentet fra innledningen til FN's barnekonvensjon. Dette er verdens lands syn på familien.

Familiemeldingen som vi i dag behandler i Stortinget, er Regjeringens og nå også Stortingets måte å tilrettelegge dette på, slik at familien nettopp kan få bli den grunnleggende institusjonen den bør være. Komiteen presiserer at familiebegrepet omfatter mange forskjellige typer samliv: ektepar med og uten barn, samboere med og uten barn, homofile par med og uten barn, aleneforeldre som bor sammen med barn, samværsforeldre, familier med fosterbarn, enslige, aleneboende m.m.

Vi som samfunn kan ikke ta valget med hensyn til samlivsform for voksne mennesker, men det er samfunnets ansvar å ivareta barns rettigheter, og samfunnet kan legge til rette for å gi best mulig forutsetninger for et stabilt samliv.

Innstillingen vi debatterer i dag, er kanskje rik på ord. Men det har – som vanlig i komiteen når det gjelder denne type saker – vært et stort engasjement fra alle partier.

Komiteen mener at forpliktende og stabile samliv er det beste for barns oppvekst. Ekteskapet skiller seg ut av to grunner: formalisering av gjensidig forpliktelse og mer stabilitet. Et flertall i komiteen, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener derfor at ekteskapet gir den beste rammen rundt barns oppvekst. Samboere mangler denne juridiske trygghetspakken som ekteskapet automatisk gir. En hel komitee mener det er viktig at det blir gitt grundig informasjon om plikter og rettigheter knyttet til forskjellige valg av samliv,

slik at man ikke uforberedt havner i en vanskelig situasjon.

Et ekteskap eller et langvarig samboerforhold er ikke bare idyll. Vi opplever at hverdagen kan være overbooket, med lite tid til hverandre, og ofte er vi tause om det som kan være vanskelig. I den travle hverdagen er ordninger som vi har i vårt samfunn – som kontantstøtte, som billige og nok barnehageplasser, som ordninger i arbeidslivet for arbeidstakere – veldig viktige for å gjøre det mulig å få til et godt familieliv.

Kristelig Folkeparti tror at samlivskurs virker. Det er derfor gledelig at det i dag blir flertall for Regjeringens forslag til én-dags samlivskurs. Alle, unntatt Fremskrittspartiet, sier ja til dette forslaget. Fremskrittspartiet synes det er naivt å satse på dette, og SV løper foran og vil allerede utvide ordningen til hver gang man får et barn. Det synes jeg er et godt initiativ. Flertallet er enig i at det er et mål å utvide denne ordningen. Sosialistisk Venstreparti og Arbeiderpartiet ønsker at kursene skal godkjennes av fylkesmannen. Dette er vi uenig i. Jeg vil her presisere at det fortsatt skal være mulig å søke støtte til samlivskurs av annen type – slik som i dag – fordi vi trenger et mangfold av tilbud i denne sektoren.

Familievernkontorene våre er helt sentrale for gjennomføringen av Regjeringens politikk og nå Stortingets familiepolitikk. Det er de som møter familier i alle livets faser, i forebyggingsfasen, i krisen og i en bruddfase. Jeg er derfor glad for at komiteen støtter Regjeringens målsetting om å utvikle kompetansen og øke kapasiteten og tilgjengeligheten på familievernkontorene. Det er veldig viktig at kontorene får den kompetansen de trenger til å møte alle typer familier. For eksempel har vi understreket kompetanseprogrammet for minoritetsfamilier og for foreldre med funksjonshemmede barn.

Hele komiteen støtter forslaget om at samboere med barn automatisk skal få foreldreansvar. Komiteen deler seg i synet på hvordan farskapet skal erkjennes, og jeg regner med at flertallet gjør rede for sitt syn selv. Regjeringspartiene mener at dagens ordning med at far erkjenner og mor godtar, fortsatt skal være gjeldende. Det viktigste for oss er å sikre barnet, og vi er derfor glad for at vi har et felles mål om at det felles foreldreansvaret skal bli vedtatt.

Familiemeldingen sier at fars ansvar må økes, fars rolle skal styrkes – og det slutter komiteen seg til – ved å styrke pappapermisjonen. Hele komiteen er enig i at man skal ha selvstendig opptjening og en utvidelse av den selvstendige opptjeningen. Hele komiteen er ikke enig når det gjelder utvidelse av tid, men vi har et flertall for det på sikt, selv om vi er uenige om når og hvordan.

Et mindretall i komiteen ønsker en endring for barn i partnerskap og tilknytning til juridisk forelder. Jeg vil bare understreke at det i det siste er gjort en del viktige vedtak i denne sal som styrker betydningen av å kjenne sitt biologiske opphav, f.eks. oppheving av anonym sædgiver, og mulighet til DNA-test i farskapsaker. Dette er nettopp en understreking av at det biologiske opphavet er viktig.

I stebarnsadoptionsaker er det viktig for oss at dagens ordning, hvor alle blir behandlet likt uansett legning, fortsatt skal gjelde. Når det gjelder adopsjonsfeltet som helhet, er jeg enig i Regjeringens syn på at det må komme en helhetlig gjennomgang av hele dette feltet. Det er gledelig at det ser ut til å være et flertall for at de økonomiske rammebetingelsene skal bedres på adopsjonsfeltet, selv om det er ulik oppfatning om når og hvordan.

Et annet grep der komiteen støtter Regjeringen, er når det gjelder omleggingen i meklingsordningen. Omleggingen innebærer at de som trenger det mest, vil få tilbud om mer tid enn i dag, mens de som ikke har behov, kun får én time. Nytt er også at samboere med barn skal inn til obligatorisk meklung. Dette er veldig viktig. Barns situasjon i et samlivsbrudd er den samme enten foreldrene er gift eller samboende. Et mindretall mener at separasjonstiden skal bort, og ønsker en modell som i Sverige med betenkningstid kun for dem som har barn. Vi er glad for at et flertall støtter Regjeringens syn på at en separasjonstid gir en mulighet til å tenke seg om, men understreker at det finnes ordninger for å oppheve ekteskapet ved dom når det er overgrep eller andre spesielle situasjoner.

Komiteen ser det som veldig viktig at vi som samfunn bryr oss om de familiene hvor hverdagen preges av vold og overgrep. Tiltak for barn som er utsatt for eller vitne til vold, er veldig viktig for at barn skal få den best mulige oppvekst. Barn som vokser opp i et hjem preget av store konflikter, trenger en ekstra oppfølging, og vi trenger å vite mer for å kunne hjelpe bedre. Forskningsprosjekter om vold er derfor viktig, både for å få vite om konsekvenser og også for å utvikle behandlingstilbud til den som slår. Vi er også tilfreds med at det er satt ned en arbeidsgruppe som skal se på problemstillinger knyttet til vold og samvær.

Når en jobber med en familiemelding, er det viktig at en ser på alle typer familier, og at en prøver å gå inn i den hverdagen som barn vokser opp i – uansett.

Meldingen har flere punkter som følger opp Samboerutvalgets innstilling. Det er også en god del andre endringer, men på grunn av tidsnød må jeg nøye meg med å henvise til meldingen. Endringene er knyttet til arv, sosialhjelp og en del andre økonomiske ordninger.

Åtte av ti ungdommer ser for seg framtiden i et livs-langt ekteskap. For at framtidsdrømmen deres skal bli virkelig, er denne familiemeldingen det verktøyet som kan være med og gjøre drømmen til virkelighet.

Jeg anbefaler innstillingen, og ser fram til en flott debatt.

**Eirin Faldet (A):** I dag behandler vi omsider familiemeldingen. Jeg må si at jeg undrer meg litt over at enkelte mennesker har evnen til å ha et svar på vegne av alle andre, eller sagt på en annen måte, har oppskriften på hvordan andre skal leve sine liv.

Jeg håper et godt offentlig hjelpeapparat faktisk står klar til å hjelpe slike A4-mennesker når de møter hverdagen, eller får seg en «trynskrell», som Prøysen ville ha sagt. For hva vet vi om folks ønsker og visjoner? Vi har

alle våre visjoner, men vi kan ikke overføre dem til andre. Vi kan kanskje ikke sette dem ut i livet for oss selv engang. Jeg blir helt matt når jeg hører folk som har god lønn, ryddig privatliv og et sosialt nettverk rundt seg, uttale seg om hvordan livet bør leves for andre.

Debatten i dag er positiv fordi komiteen står sammen om det aller meste. Vi har en melding som er lagt fram av en statsråd fra Kristelig Folkeparti, som har greid å løfte fanen om at samboere og ektefeller skal likebehandles. Det er positivt. Statsråden har altså sett at det ikke er så viktig om foreldrene er gift eller ikke, bare de gir barna et trygt og godt hjem. Det kan være gode foreldre av samme kjønn også! Det bør Kristelig Folkeparti merke seg. Barn spør etter kjærlighet og trygghet, ikke etter kjønn.

Nettopp av hensyn til barna som fødes i et lesbisk forhold der far er ukjent, vil Arbeiderpartiet sikre barnet et juridisk bånd til begge foreldre. Adopsjon skal alltid ha barnets beste som utgangspunkt. Det er det vi gjennomfører når vi foreslår en endring av loven på dette punkt.

Arbeiderpartiet har støttet Regjeringens forslag om å gi tilbud til førstegangsfødende om et samlivskurs – vel å merke hvis de selv ønsker det. Arbeiderpartiet er ikke så naive at vi tror at det skal hindre alle samlivsbrudd, men det kan være til hjelp for enkelte.

Arbeiderpartiet mener nemlig at det å gå fra hverandre må være den enkeltes eget valg. Årsaken til samlivsbrudd er mange, og i mange tilfeller er det best for barna at foreldrene går fra hverandre. Det finnes ingen fasit i livet – husk det! Vi må ikke glemme at barns trygghet henger sammen med familiens økonomiske og sosiale situasjon. Derfor har det vært, og vil alltid være, riktig for Arbeiderpartiet å sørge for full sysselsetting.

Arbeiderpartiet har i sitt alternative budsjett gått inn for å opprette 12 000 flere tiltaksplasser. Det er viktig at arbeidsledighet ikke skaper unødige store økonomiske problemer for familiene som rammes, og heller ikke barna. Arbeiderpartiet vil derfor gjeninnføre ferietillegget, øke maksimal stønadsperiode fra to til tre år, redusere kravet til ledighet fra 50 pst. til 40 pst. og redusere antall ventedager fra fem til tre. Dette burde Regjeringen faktisk være med på å støtte hvis den virkelig mente noe med en god familiepolitikk.

Regjeringen er en forkjemper for kontantstøtten i valgfrihetens navn, men er det noen som har spurt barna? Det kan i mange tilfeller – i verste fall – være nettopp hjemme at barna har det vanskelig. Enten vi liker det eller ikke, er det faktisk barnehagepersonalet som for disse barna er den tryggeste havn. Jeg sier ikke at dette er vanlig, men jeg sier at ett slikt tilfelle er ett for mye. Barn har godt av å være sammen med andre og lære seg samhandling og solidaritet, og barnehager er et sted å være og et sted å lære. Derfor er det for Arbeiderpartiet viktigst å satse på full barnehagedekning til en lav pris.

Arbeiderpartiet støtter forslaget om ny obligatorisk meklingsordning med meklingsattest for gifte og samboere med barn under 16 år. Arbeiderpartiet er enig i at meklingsattest må framlegges for å få utvidet barnetrygd. Vi mener imidlertid at det må presiseres at dersom den

ene part ikke møter, skal dette ikke ramme den møtende part. Barna skal, dersom det er mulig, høres i arbeidet med kontrakten. Det skal settes en egen tidsfrist for når kontrakten skal være ferdig forhandlet og undertegnet.

Arbeiderpartiet vil understreke viktigheten av at en framforhandling kan skje i offentlig regi, f.eks. på familievernkontorene. Dersom enighet ikke oppnås, og saken må behandles rettslig, vil Arbeiderpartiet peke på betydningen av at barnefordelingssaker prioriteres av rettsvesenet. Arbeiderpartiet mener også at når domsavsigelser har funnet sted, skal disse iverksettes så fort som mulig.

Arbeiderpartiet har tatt innover seg at familiebegrepet er i endring, at mennesker velger forskjellige samlivsformer, og at det er positivt at samfunnet legger til rette for ulike valg. Valg av samlivsform er opp til den enkelte. Det viktige er at et samliv fungerer godt, og at barna får en god og trygg oppvekst. Ved samlivsbrudd må det legges vekt på å sikre barna en så god oppvekst som mulig. Arbeiderpartiet har også påpekt at trygge økonomiske rammer er viktig for samliv og foreldreskap.

Jeg registrerer at representanten Dagrund Eriksen helst vil diskutere det som står i meldingen, og ikke det som *ikke* står. Det kan jeg saktens forstå! Men hun har nå vært i alle tv-kanaler og snakket om det som ikke står i meldingen. Til VG har representanten Eriksen laget en artikkel der hun forklarer eller bortforklarer sitt utspill om et skilsmisseregnskap. Men jeg lurer på hva dette utspillet er for noe, for hun sier bl.a. i artikkelen:

«Jeg ønsker selvfølgelig ikke at folk skal holde sammen i dårlige forhold som for eksempel er preget av vold.»

– Nettopp! Det er dette det handler om. I motsetning til representanten Eriksen har jeg tillit til at folk vet hva som er best for eget liv. Det skal ikke vi på Stortinget fortelle dem. Derfor er det ikke avgjørende hvilken ramme samlivet har, men kvaliteten på det.

Jeg vet faktisk ikke hva Kristelig Folkeparti føler når jeg nå siterer litt fra en lederartikkel i Dagens Næringsliv datert 24. november 2003:

«I tiår etter tiår har KrF kjempet mot kvinners rett til selvbestemt abort, og mot homofiles rett til å leve et verdig liv.»

Og videre:

«Hvor mange menneskelige omkostninger kunne ikke vært redusert, og hvor mange ressurser kunne ikke blitt frigjort til bedre formål om KrF ikke hadde eksistert?»

La oss få tallene på bordet!

«La oss få regnskapet for hva KrF-påførte lidelser har kostet Norge.»

Dette er altså ikke mine ord, men et sitat – jeg understreker det.

**Sonja Irene Sjøli (H):** Samarbeidsregjeringen har satt familiepolitikken på dagsordenen på en helt annen måte enn det vi har sett fra tidligere regjeringer. Siden Samarbeidsregjeringen tiltrådte, har vi tatt mange skritt i riktig retning: Kontantstøtten er økt. Vi har fått et bredt forlik om barnehagepolitikken, som Regjeringen følger

opp i budsjettet. Vi har fått nye regler for behandling av farskapsaker, og vi har fått nye regler for behandling av barnefordelingssaker.

Regjeringen har fått flertall for nye grep i barnevernet. Staten overtar ansvaret for andrelinjebarnevernet, slik at vi kan sikre bedre kvalitet og et likeverdig tilbud over hele landet. Ikke minst har Regjeringen fått flertall for å innføre nye arbeidsmetoder i barnevernet, som nettopp handler om å styrke familiene og om å gi hjelp til familier som har problemer. Familiene skal hjelpes til å bestå ved at de ressursene som finnes rundt familien, utnyttes.

Regjeringen har lagt fram en stortingsmelding om oppvekstvilkår for barn og unge. Nye og mer rettferdige bidragsregler har kommet på plass. FN's barnekonvensjon er inkorporert i norsk lovverk. Ja, listen er lang over alt det Regjeringen har lagt fram, og fått flertall for. Men det som er viktigere enn antall saker man har fått igjen, er at vi ikke lenger har en regjering som lar seg drive passivt med strømmen, men en regjering som fører en aktiv familiepolitikk.

For Høyre er familien samfunnets grunnleggende sosiale institusjon og den viktigste arena for tilhørighet, nærhet og fellesskap. Familien gir den beste ramme rundt barns oppvekst og ivaretar omsorg, læring, sosialisering, solidaritet, egenutvikling og verdiformidling. Høyre vil sette barna i sentrum for familiepolitikken og vil prioritere en familiepolitikk som legger til rette for gode oppvekst- og levekår for barn og ungdom, en trygg økonomisk situasjon for barnefamilie og likestilling mellom menn og kvinner.

Høyre vil gi familiene økonomisk handlefrihet og mulighet for foreldrene til å bruke mer tid sammen med barna. Selv om Høyre har fått mye til både i familiepolitikken og i forbrukerpolitikken, er det liten tvil om at tidsklemma fortsatt er et problem for barnefamilie. Familiepolitikken er derfor svært viktig. Jeg vil berømme barne- og familieministeren for å ha lagt fram en framtidig melding.

La meg nok en gang understreke at barna først og fremst er foreldrenes ansvar. Høyre vil ikke føre en politikk som umyndiggjør foreldrene i forhold til ansvaret for deres egne barn. Dersom noen foreldre ikke makter å ta ansvaret alene, eller ikke makter å ha det i det hele tatt, skal selvsagt samfunnet stille opp. Vi skal legge ramme på plass for de foreldrene som både kan og vil ta ansvar, men som ikke blir enige om hvordan de skal fordele ansvaret seg imellom, f.eks. etter et samlivsbrudd. Her har jeg allerede nevnt noen av de tiltakene Regjeringen har fått flertall for: nye regler for barnefordelingssaker, hvor målet er å hjelpe foreldrene fram til mer stabile og robuste avtaler for ansvar, omsorg, samvær og bidrag. Jeg har også nevnt de nye og mer rettferdige bidragsreglene, som stiller klarere krav til begge foreldrenes eget ansvar for egne barn.

Jeg er tilfreds med at Regjeringen nå også får et tydelig klarsignal fra stortingsflertallet til å legge fram en sak om likt foreldreansvar for samboende foreldre som for gifte. Det er en sak som betyr svært mye for titusenvis av foreldre og barn over hele landet!



**(Sjøli)**

Regjeringen har blitt beskyldt for å idyllisere og overdrive betydningen av ekteskapet som institusjon. Det er selvsagt ikke riktig. Men statistikken og erfaringene viser at ekteskapet er den uten sammenligning mest stabile samlivsform, og at det er den samlivsformen som gir mest trygghet for en god oppvekst for barn. Ekteskapet gir også en «juridisk sikkerhetspakke» både for barna og for de voksne.

Jeg antar at det som vanlig finnes noen som bevisst ønsker å misforstå dette, så la meg derfor umiddelbart tilføye at vi selvsagt ikke mener at alle ekteskap skal bestå for enhver pris. Vold og overgrep er eksempler på at et ekteskap, eller noen annen form for samliv for den saks skyld, ikke har livets rett. Hvis en kvinne blir utsatt for vold i ekteskapet, vil mitt råd være at hun skiller seg.

Vold i hjemmet er totalt uakseptabelt og er en direkte trussel mot barns gode og trygge oppvekstvilkår. I tillegg har vi som samfunn en viktig oppgave i å ta vare på voldsutsatte kvinner og barn og i å bekjempe vold i hjemmene. Jeg er glad for at barne- og familieministeren tar dette problemet på alvor. Jeg ser fram til at vi nå skal få en familievoldskoordinator i alle politidistrikt, tett oppfølging av voldsutsatte barn og ikke minst et behandlingstilbud for voldelige menn.

La meg tilføye at folk selvsagt skal velge den samlivsform de selv ønsker, eller som passer best for dem. La meg også tilføye at barn som vokser opp i andre samlivsformer enn ekteskap, selvsagt også har det bra i det store og hele. Det blir jo folk av dem også, for å si det slik. På samme måte er ikke ekteskapet noen garanti for en oppvekst i skjønnhet og harmoni.

La meg også understreke at Høyre mener at det fortsatt skal være forskjell på ekteskap og samboerskap, ikke fordi vi skal diskriminere samboere, men fordi folk skal ha mulighet til å velge mellom ulike samlivsformer. Så skal vi selvsagt huske at det er en ganske stor forskjell på samboerpar. Det er stor forskjell på f.eks. et ungt par i tjuetåra som har bestemt seg for å flytte sammen i en leilighet i studietida, og et voksent par i førtiåra med felles barn og hus. Vi kan ikke behandle dem likt, og vi kan ikke stille de samme kravene til dem, selv om de formelt sett har den samme status som samboere. Nettopp derfor støtter Høyre forslaget om å trekke skillelinjen ved barna. Fordi vi setter barna i sentrum, vil vi at samboere med barn skal ha ekstra plikter og rettigheter. Derfor får samboere med felles barn lik foreldrerett, derfor får de meglingsplikt, derfor vil vi gi dem rett til å sitte i uskiftet bo, derfor vil vi også gi dem arverett osv. Det er viktig å legge til rette for at barn skal oppleve stabilitet og trygghet i sin oppvekst, uavhengig av foreldrenes samlivsform. Uavhengig av samlivsform er det dessverre mange foreldre som sliter i samlivet. Svært mange velger å slutte å leve sammen. Høyre tror at mange samlivsbrudd kunne vært forebygget hvis gifte og samboende hadde fått hjelp til å takle samlivet på et tidlig stadium. Vi tror ikke, som Fremskrittspartiet, at ingenting kan gjøres for å forebygge samlivsbrudd. Jeg har registrert at Fremskrittspartiet mener det er utrolig naivt å mene at samlivskurs kan

fungere. Jeg tror heller det er Fremskrittspartiet som må kalles utrolig passive, hvis de ikke engang er villige til å prøve å snu trenden. Jeg tror selvsagt ikke at alle samlivsbrudd kan forhindres eller forebygges, men jeg er i det minste villig til å prøve. Høyre slutter seg derfor til forslaget om gratis samlivskurs til alle førstegangsførelde, og er spent på å se hvordan statsråden vil gjennomføre dette arbeidet, og hvilket innhold det vil bli i disse kursene.

Kvinner og menn må gis like muligheter til å delta både i arbeidslivet og i familielivet. Da må fedre ha rettigheter som styrker deres rolle i barneomsorgen. Nybakte fedre ønsker faktisk mer tid sammen med barna sine, og Høyre tror ikke på å innføre likestilling ved å ta fra den viktige morspermisjonen for å gi til far. Vi mener det er et riktig signal at far får et eget og selvstendig opptjeningsgrunnlag for pappapermisjon.

Fokuset er med denne meldingen flyttet fra foreldrenes samlivsform til å skape gode oppvekstvilkår for barna, og til å synliggjøre det forpliktende samliv og foreldreskap.

**Presidenten:** Presidenten antar at Arbeiderpartiet gjerne vil framsette sine forslag. Eirin Faldet får derfor ordet.

**Eirin Faldet (A):** Takk, president! Jeg tar med dette opp forslagene hvor Arbeiderpartiet er forslagsstiller eller medforlagsstiller.

**Presidenten:** Representanten Eirin Faldet har tatt opp de forslagene hun refererte til.

**Karin S. Woldseth (FrP):** Arbeiderpartiet brukte omtrent hele sin taletid vedrørende familiemeldingen på samlivsbrudd. Kristelig Folkeparti er nå veldig glad for at samboere og ektefeller likestilles på svært mange områder. Hva er det for slags verden vi lever i, og hva er det for slags tilstander som rår, når Kristelig Folkeparti, som skulle være familiepartiet og den som verner om ekteskapet og det det står for, nå likestiller samboer- og ekteskap? Hva slags forhold er det som rår når man i en familiemelding bruker hele sin taletid på samlivsbrudd?

Jeg synes også det er veldig spesielt av Høyre å kalle Fremskrittspartiet «utrolig naivt». Jeg tror faktisk at Høyre ikke har fulgt helt med, og at de har tatt ting ut av sin sammenheng. Det er nemlig ikke det at vi ikke ønsker samlivskurs, det skal jeg komme tilbake til litt senere i innlegget mitt, men at det offentlige begynner å legge seg opp i det enkelte menneskets valg.

I likhet med noen av de andre partiene i salen mener Fremskrittspartiet at familien er samfunnets grunnleggende institusjon, det stedet hvor barna lærer å ta ansvar for eget liv og respektere andres liv og eiendom. Familien skal ha den viktigste rollen som oppdrager og sørge for at barna får trygge og gode oppvekstvilkår. Kjernefamilien er ennå ikke gått av moten, noe Fremskrittspartiet er svært glad for. For vi tror fortsatt på familien som et

samlende punkt i en ellers til tider svært så stressende hverdag for både barn og voksne.

Samfunnet vårt stiller stadig større krav til oss som mennesker. Det er derfor av stor betydning at enkeltmennesket har den sosiale tilhørighet, nærhet og fellesskapsfølelse som det kan få med sin familie, slik at man har noen å dele gledene – men også sorgene – med, og har støttespillere når hverdagen blir tøff.

La oss se på hva denne meldingen sier om de ulike stadiene i vårt liv som familie. En samlet komite tar inn over seg at mennesker velger ulikt, og at man derfor i dag kan finne ulike former for samliv. Eksempler på det har Kristelig Folkeparti allerede nevnt, ektepar med og uten barn, samboere med og uten barn, osv. Fremskrittspartiet legger stor vekt på enkeltmenneskets rett til selv å velge hvilken samlivsform man vil leve i. Vi vil likevel advare mot at alle samlivsformer likestilles. Det må være slik at når mennesker gjør sine valg, må de også ta konsekvensene av det, og ikke dermed forvente å få samme rettigheter uavhengig av hvilke valg man gjør. Inngår man et forpliktende ekteskap, skal det følge rettigheter med. Velger man en løsere og mindre forpliktende samlivsform, skal man ikke automatisk få de samme rettighetene som et ektepar har. Det er jo nettopp derfor man har valgt et løsere samliv.

Fremskrittspartiet tror på mennesket og dets evne til å finne riktige løsninger for seg selv og sin familie. Derfor er vi også imot én-dagskurs i samliv når man har fått sin førstefødte. Jeg vet ikke helt hvordan flertallet praktisk har tenkt å få gjennomført dette, og det skal bli interessant å se hvor mange som takker ja til tilbudet. For førstegangsfødende er det barnet som står i fokus. Jeg kan vanskelig se for meg at man tar imot et samlivskurs når ammetåken ligger tett rundt hodet. Dessuten ser vi heller ikke helt hva grunnen er til at det offentlige skal drive med samlivskurs. Et én-dags kurs redder vel knapt noe forhold. Det finnes imidlertid ideelle og kristne organisasjoner som tilbyr samlivskurs, en ordning som har fungert siden 1994, som fungerer aldeles utmerket, og som har en god oppslutning. Vi sier ikke at samlivskurs ikke nytter, men vi sier at det bør være opp til det enkelte par selv å velge hva slags tilbud de vil benytte seg av. Vi er overbevist om at de midlene som organisasjonene får til slike samlivskurs, vil være en langt mer effektiv bruk av skattebetalernes penger enn først å bygge opp et offentlig apparat som skal administrere denne ordningen, i tillegg til alle dem som må ansettes for å gjennomføre ordningen.

Så til barna. Barna er framtidens voksne. Det er derfor viktig, som jeg nevnte tidligere, at barn vokser opp med trygge og gode rammer rundt seg, med foreldre som er gode rollemodeller for dem. Derfor foreslår Fremskrittspartiet at foreldrene, uavhengig av samlivsform, skal ha automatisk felles foreldreansvar. Dette har skapt reaksjoner, bl.a. hos Advokatforeningen, som hevder at dette er konfliktskapende. De har til og med gått så langt som å hevde at det kan være en krenkelse av mor og hennes ønsker. Men nå har det seg slik at vi i første rekke tenker verken på mor eller på far i denne situasjonen. Vi tenker på barnet. Hva er mer naturlig enn å sikre barnets rett til

begge sine foreldre, enten de voksne liker det eller ikke? At automatisk felles foreldreansvar skal være konfliktskapende, får jeg heller ikke til å rime, all den tid det nettopp er spørsmålet om hvem som skal ha ansvaret, som nå er konfliktskapende. Ved en slik lovendring som Fremskrittspartiet foreslår, må den av foreldrene som har ansvaret, gå til aktiv handling for å frata den andre av foreldrene retten, og ikke slik som nå, hvor man må foreta en aktiv handling for å få retten til å være en forelder.

Fremskrittspartiet kan ikke støtte forslaget til Arbeiderpartiet og Senterpartiet om at barn som har ukjent biologisk far, og som blir forsørgt av forsørgere i et partnerskapsforhold, skal ha de samme rettighetene som barn som fødes med forsørgere i ekteskapsforhold. Dette vil stride mot vårt prinsipielle syn om at alle barn skal ha en mor og en far. Et slikt forslag bidrar til å lempe på retten til homofil adopsjon, og det kan vi selvsagt ikke slutte oss til.

Fremskrittspartiet er svært glad for at begrepet «vanlig samværsrett» i barneloven omformuleres. Dette er fordi det som er vanlig samvær for ett foreldrepar, er et helt uvanlig samvær for et annet. Omformuleringen bidrar til å normalisere alle former for samvær, og det viktigste må være at barnet har mest mulig og likest mulig samvær med begge foreldrene sine etter et samlivsbrudd.

Når det gjelder erkjennelse av farskap, er Fremskrittspartiet av den oppfatning at far på selvstendig grunnlag må ha rett til å erkjenne farskapet. Og når farskap er erkjent eller idømt gjennom farskaps sak, skal det resultere i automatisk felles foreldreansvar. Det er, som sagt, en rettighet for barnet og ikke en rettighetslov for foreldrene.

Fremskrittspartiet mener at fedre også skal ha selvstendig opptjeningsrett til pappapermisjon, men ønsker ikke å utvide permisjonen. Norge har en av de aller beste fødselspermisjonsordninger i verden, og vi kan ikke se noen grunn til å utvide tidsrammen i dagens økonomiske situasjon. Det ville være både kostnadskrevende og samfunnsøkonomisk lite heldig. Vi er sikker på at de to det gjelder, finner løsninger som er til beste for barnet og seg selv, basert på de allerede eksisterende ordninger. Gode løsninger når det gjelder både kontantstøtte og barnehagetilbud, gir småbarnsforeldrene mulighet til å ta reelle valg som er til beste for dem selv og deres familie.

Til slutt. Vi bor i et deilig land. Våre barn vokser opp med frisk luft og grønne lunger, enten de bor i storbyene eller på landsbygda. Familiemeldingen kan oppfattes som en elendighetsbeskrivelse. Den beskriver et moralsk forfall i dette landet som ikke er helt riktig. Fremskrittspartiet vil presisere at de aller fleste vokser opp med foreldrene sine rundt seg, uten de store konfliktene å forholde seg til. Disse barna vokser opp til å bli trygge, selvstendige og kloke voksne, som igjen får barn, generasjon etter generasjon. Vi skal alltid hjelpe dem som ikke fikser hverdagen sin, men la oss ikke farge dagene sorte, når de i virkeligheten er så fulle av farger.

Til slutt tar jeg opp de forslag i innstillingen hvor Fremskrittspartiet er forslagsstiller eller medforslagsstiller.

**Presidenten:** Representanten Karin S. Woldseth har tatt opp de forslagene hun refererte til.

**May Hansen (SV):** Ved en inkurie er ikke SV tilsluttet en merknad i innstillinga. Det gjelder en merknad på side 29 under Felles foreldreansvar. Det står: «Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet ...». Sosialistisk Venstreparti skal også være med på den merknaden.

Sosialistisk Venstreparti vil understreke at familien er viktig for barns utvikling, men vil presisere at barn kan ha en utmerket oppvekst og et utviklingspotensial uten at de er tilknyttet biologisk familie. Familiebegrepet er vidt og består av ulike samlivsformer, som det står fritt opp til den enkelte å velge, og som må verdimeslig likestilles. Det gjelder ektepar med og uten barn, samboere med og uten barn, homofile partnere med og uten barn, aleneforeldre som bor sammen med barn, samværsforeldre, familier med fosterbarn, enslige, aleneboere m.m. Det er mange barn som lider under at foreldrenes samliv av ulike grunner ikke opphører. Det er riktig at ekteskapet som institusjon formaliserer gjensidige forpliktelser og mer stabilitet, men det blir feil å hevde at dette bare er positivt. Meldingen idylliserer og overdriver betydningen av ekteskapet som samlivsform.

Sosialistisk Venstreparti støtter Regjeringens forslag om å tilby éndagskurs i samliv til nybakte førstegangsforeldre, men er uenig i at dette begrenses til kun førstegangsforeldre. Det kan være en utfordring for samlivet og eneforsørgere hver gang man får barn, og mange samlivspartnere og enslige opplever senere svangerskap og fødsler som en større belastning enn første gang. Det er også nye problemstillinger og nye utfordringer i det å få flere barn, og mange har skiftet partner i mellomtiden.

Sosialistisk Venstreparti ønsker at alle nybakte foreldre skal få tilbud om et éndagskurs i samliv. Det er også viktig at innsatsen og ressursene økes når det gjelder foreldreveiledningen i svangerskapskurset. Det vil for mange være for sent med et kurs etter fødselen, da store deler av problemene rundt samlivsproblematikk oppstår i svangerskapet. De som er ansvarlige for svangerskapskontrollene og svangerskapskursene, må i større grad ta ansvar for at dette blir ivarettatt. Foreldreforbereidende kurs og svangerskapskurs, som ivaretok noe av innholdet i samlivskurs, er nå salderingspost i mange kommuner grunnet dårlig kommuneøkonomi. Det er en av grunnene til at SV støtter dette forslaget, da det kommer friske midler over statsbudsjettet til samlivskurs. Mange av de samlivskurs som drives i dag rundt omkring i landet, er dyre, og dette vil utelate mange fra tilbudet. Det vet jeg fra egen praksis. Disse kursene skal være gratis, og vi mener at de skal holdes på helsestasjonen.

Jeg vil understreke at det ikke bare er familier med funksjonshemmede barn, som det pekes på i meldingen, som er i en spesielt sårbar situasjon som ofte fører til samlivsbrudd. Foreldre som mister barn enten under svangerskapet, ved fødselen, i krybbedød eller senere i livet, har de samme belastningene samlivsmessig. Foreninger som Vi som har et barn for lite og Krybbedødforen-

ingen har gode oppfølgingstiltak for disse foreldrene og er et godt og nødvendig supplement til det offentlige hjelpeapparatet. Det er viktig at foreninger som gir gode, nødvendige og ulike tilbud til foreldre i krise, får forutsigbare økonomiske tilskudd til sin virksomhet.

Stortinget vedtok i forbindelse med innstillinga til lov om endringer i barneloven at Regjeringa skulle fremme en lovproposisjon som gir samboende foreldre foreldreansvar på lik linje med gifte. Vi ønsker i utgangspunktet at far som er registrert samboer på folkeregisteret, skal bli automatisk far ved fødselen, som i ekteskap, uten at far må skrive under på at han er far. Vi ønsker heller ikke at mor skal skrive under og således bekrefte at far er far. Dette er en gammeldags og tungvinn rutine. Men vi er, som jeg sa innledningsvis, med på Arbeiderpartiets og Fremskrittspartiets merknad om en forenkling av erklæringa, slik at det blir flertall for det.

Sosialistisk Venstreparti mener det er nødvendig at fars permisjon etter fødselen blir utvidet. Dette er et viktig skritt mot et likestilt foreldreskap og viktig for barnets rett til tidlig tilknytning til to foreldre. Pappapermisjon har vært et vellykket tiltak for fedre og brukes i økende grad. Det er viktig at far får permisjon med lønn ut fra egen opptjening, uavhengig av mors stillingsstørrelse og om hun er hjemme eller ikke. Det er viktig for fars tilknytning til barnet. Permisjonen skal komme i tillegg til og ikke avkorte mors permisjonstid.

Sosialistisk Venstreparti ønsker også at Regjeringa ser på de nye permisjonsreglene man har innført på Island, som er en deling av permisjonen etter fødselen med 1/3 til mor, 1/3 til far og 1/3 valgfritt, evaluerer dem og vurderer om vi skal innføre det samme i Norge.

Sosialistisk Venstreparti fremmer flere forslag i dag som har til hensikt å legge økonomisk til rette for et likestilt foreldreskap. Vi ber om at man utreder om mulig å endre reglene i folketrygdloven for overgangsstonad for å møte behovene til foreldre med delt omsorg. Vi ønsker å innføre automatisk barnetrygd til begge foreldre ved delt bosted. Og vi ber Regjeringa endre nødvendige regler, slik at skatteklasse 2 skal gjelde for begge parter ved delt omsorg.

Vi fremmer også et forslag i dag om at ekteskap og partnerskap skal likestilles juridisk. Vi mener at det å inngå partnerskap automatisk skal gi de samme rettigheter som om man inngår ekteskap. Vi mener at ekteskap og partnerskap er likestilt.

Jeg vil vise til at Stortinget endret partnerskapsloven § 4 og adopsjonsloven § 5 for å åpne for at en av partene i registrert partnerskap kan adoptere den andre partnerens barn etter adopsjonsloven. En vesentlig begrunnelse for denne endringa var å sikre at barnets rett til å ha to juridiske foreldre også måtte gjelde barn i registrert partnerskap. Jeg konstaterer at det snart to år etter at loven har trådt i kraft, fortsatt er godtatt meget få søknader om stebarnsadoptasjon fra registrerte partnere. Ved kjent biologisk far er jeg enig i at det kan være grunn til å vente til barnet når en alder der det selv kan gi uttrykk for sine meninger. Men for en rekke barn som vokser opp med to lesbiske mødre, er det ikke en aktuell problemstilling. I

disse sakene er ofte biologisk far ukjent, og barnet blir født etter at partnerskap er inngått. Manglende juridisk tilknytning til sosiale foreldre ved samlivsbrudd fratår barnet alle rettigheter til samvær eller forsørgelse. Ved dødsfall vil ikke barnet være automatisk arveberettiget, og barnet vil ikke ha rett til utbetaling fra forsikringer ved eventuelt dødsfall.

Sosialistisk Venstreparti fremmer forslag i dag om å endre barnelovens kapittel 2, slik at samboende foreldre av samme kjønn og ulikt kjønn likebehandles, og foreslår videre endring av retningslinjene for stebarnsadoptsjon i tråd med denne lovendringa. Vi er lei for at vi står alene om dette forslaget, men signaliserer at vi subsidiært kommer til å støtte forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Vi foreslår vidare at skilsmisellovgivninga skal endres lik den svenske, hvor separasjonstida er fjernet. Hvis det er barn i forholdet, blir det en betenkningstid på seks måneder. Dette er en god endring, som vil ivareta dem som lever i uverdige forhold med rus og vold, og som er klare for å avslutte sitt samliv.

Det er samfunnets oppgave, og det er en viktig oppgave, å legge til rette for gode samliv. Samlivsbrudd er ofte en belastning både for de voksne og for barna. Gode økonomiske rammer, et rimelig og tilrettelagt botilbud, prisjustert barnetrygd, barnehageplass med makspris til alle som ønsker det, og tiltak mot fattigdom er vesentlige områder som kan gi bedre rammer for et samliv. Vold og kriser rammer mange familier, og det er nødvendig med et tilrettelagt tilbud for krisehåndtering.

Krisesentre og incestsentre må få en forutsigbar økonomi som gir dem rammebetingelser det er mulig å drive etter. Sosialistisk Venstreparti har foreslått 100 pst. statlig finansiering. Det fikk vi ikke flertall for. Men i denne innstillinga er det nå en flertallsmerknad, fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, om øremerking og 80 pst. statlig finansiering. 20 pst. skal betales av kommunene. Dette er ikke like godt som SVs forslag, men det er en meget god forbedring. Statsråden har ikke fulgt opp det Stortinget klart sa da vi behandlet denne saken. Det skulle komme et forslag om finansiering i budsjettet for 2004. Jeg forventer nå at statsråden tar innover seg og følger opp hva flertallet i komiteen har sagt om finansiering av krisesentre.

Til slutt vil jeg presisere at SV fjerner kontantstøtten i budsjettet for 2004, som i budsjettet for 2003. Kontantstøtten har ført til en negativ utvikling når det gjelder likestilling.

Vi signaliserer også at vi subsidiært vil støtte forslagen nr. 5 og 6, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, og jeg tar opp våre forslag.

**Presidenten:** Representanten May Hansen har tatt opp de forslag hun refererte til.

**Eli Sollid Øveraas (Sp):** Sameleis som Framstegspartiet meiner Senterpartiet at barn har rett til å vite kven som er far, men vi erkjenner at andre land har andre lo-

ver, og at det i vårt land lever barn der biologisk far er ukjent. Dei juridiske rettane til desse barna er det Senterpartiet gjennom forslag nr. 5 ønskjer å sikre.

For Senterpartiet er heimen og familien den grunnleggjande sosiale eininga i samfunnet vårt. Tilhøva i heimen er ofte heilt avgjerande for korleis barn utviklar seg. Enkeltmennesket skal ha høve til å vere med og bestemme over sin eigen livssituasjon, og det er viktig å sikre folk tilhøyrse i lokalsamfunnet sitt, anten dei bur i by eller på landet.

For Senterpartiet er det viktig å understreke at alle skal ha likeverdige moglegheiter, uavhengig av kjønn, alder, legning, funksjonsnivå, sivilstand, bustad, livssyn og etnisk tilhøyrse. Ulik familieorganisering stiller sterkare krav til fleksibilitet, toleranse og samvær. Vi må akseptere at folk vel ulikt.

Samfunnet endrar seg raskare enn nokon gong, og endringane vil halde fram. Ikkje minst er endringane store for barn og unge. Teknologien har invadert barnerommet. Mange foreldre har pengar, men ikkje tid, medan andre har tid, men tilhøyrer dei nyfattige, som slit økonomisk. Skal foreldre og barn kunne få meir tid saman, er det viktig å understreke det ansvaret både arbeidsgivarar og offentlege serviceinstitusjonar som barnehagar og skulefritidsordningar har, med tanke på å leggje til rette for fleksible tilbod og løysingar.

Tradisjonelt har Senterpartiet stått nær Kristeleg Folkeparti i familiepolitikken. Innstillinga viser òg at Senterpartiet i hovudtrekk støttar meldinga.

Senterpartiet bidrog til at dagens kontantstøttemodell vart innført. Men for Senterpartiet er det viktig at alle har reell valfridom med omsyn til korleis dei vil organisere kvardagen sin. Eg trur at eit av dei viktigaste grepa Stortinget kan gjere med omsyn til reell valfridom, er å gjennomføre barnehageforliket. At alle som ønskjer det, kan få ein barnehageplass til ein akseptabel pris, er etter mi mening òg eit viktig likestillingspolitisk tiltak.

Senterpartiet ønskjer ikkje ei opptrapping av dagens kontantstøttemodell. Ei kontinuerleg vurdering og evaluering vil kunne gi grunnlag for moglege andre tiltak som kan målrettast med tanke på ei betring av situasjonen for småbarnsforeldre. Dette gjeld både økonomisk og med omsyn til tidsaspektet.

Meldinga er omfattande og femnar om mange område. Det er viktig å merke seg at ein samrøystes komitee understrekar at familie som omgrep omfattar mange typar samliv. Ei relativt stor gruppe av landets befolkning får lite merksemd i meldinga. Det er dei tusenar av åleinebuande.

På nokre område saknar eg meir engasjement, område som Kristeleg Folkeparti – saman med Senterpartiet – tradisjonelt har vore opptekne av. Det gjeld ikkje minst adopsjonsstøtta. Tidlegare har Senterpartiet og Kristeleg Folkeparti stått «skulder ved skulder» for å auke stønaden. Dessverre er det ikkje fleirtal for å støtte vårt forslag om ein opptrappingsplan for å nå 1 G.

Eg vil òg nemne dei nye bidragsreglane og peike på to forslag som vart fremja i vår, som Kristeleg Folkeparti dessverre ikkje støtta:

- vurdere tiltak for å betre den økonomiske situasjonen for barnefamilier som lever på uføretrygd
- ei justering av regelverket, slik at dei med lågast inntekt ikkje vert ramma

Det er ikkje meininga å ta omkamp på lovendringa, men eg vil likevel oppmode statsråden om å følgje denne saka tett.

Komiteen erkjenner at i enkelte familiesituasjonar er konfliktnivået så høgt at det gir meir ro og tryggleik rundt barn sin oppvekst at det vert samlivsbrot. Senterpartiet støttar derfor fullt ut at familievernkontora sitt arbeid må vidareutviklast, og at kompetansen vert styrkt. Eg trur det er heilt grunnleggjande at vi erkjenner at òg barn vert tekne med i samtalerommet. Vi støttar òg forslaget om å gi tilbod om éin dags samlivskurs for første-gongsfødande. At det er problem med å dekkje den faktiske etterspørselen, må bety at samlivskurs har vore ein suksess, og vi ser positivt på at dette vert utvida til å gjelde alle nybakte foreldre. Vi støttar Regjeringas forslag om at sambuarar med felles barn under 16 år òg skal ha obligatorisk mekling.

Eg vil rose notatet frå Barneombodet som vert kalla «Rådgiversonen – planlegging for barna ved familiefør- andringer». Sjølv om merknaden frå Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet ikkje gir fleirtal, ber eg statsråden merke seg dei innspela Barneombodet kjem med. Det er grundig, gjennomarbeidd og svært fokusert på det som er til det beste for barn.

**I n g e L ø n n i n g** hadde her gjeninntatt presidentplassen.

**Steinar Bastesen (Kp):** Først: Innstillingen viser til et mindretall som var imot de endringer i bidragsordningen som ble vedtatt våren 2001. Kystpartiet var med i det mindretallet, men det er utelatt fra vedtaket. Jeg ber om at det rettes opp.

Familiepolitikken lider under at det tilsynelatende er lite samarbeid mellom komiteene som behandler ulike saker som gjelder familiens rammevilkår. I meldingen som er til behandling nå, er det erkjent at skilsmissetallene for familier som har funksjonshemmede barn, er stigende, fordi samlivet lider under den kroniske ekstrabelasting som ekteskapet utsettes for. Mødre som føder funksjonshemmede barn, har derfor større risiko for å bli alene om den daglige omsorgen, noe som for mange betyr at de også får redusert mulighet for å forsørge seg selv og sitt barn gjennom en yrkeskarriere utenfor hjemmet.

Likevel fikk Regjeringen med støtte fra SV sist tirs- dag vedtatt en innstramning i bioteknologiloven som skal forhindre at gravide kvinner får informasjon om fosterets helsetilstand, slik at livssituasjonen blir et grunnlag for å vurdere om deres familie- eller samlivsforhold vil tåle påkjenningen med å få et funksjonshemmet barn, også om man eventuelt vil kunne bære ansvaret for dette barnet dersom samlivet ikke tåler en slik belastning.

Man kan undres: Har familiekomiteen overhodet kontakt med helse- og sosialkomiteen? Det påpekes at fami-

lier med funksjonshemmede barn trenger bedre avlastningsordninger for å klare hverdagens påkjenninger, og komiteen vil at familievernkontorene skal ta seg av dette. Avlastningsbehovet blir ikke redusert gjennom å styrke familievernkontorene, men gjennom å gi kommunene de rammevilkårene som er nødvendige for gode avlastningstiltak, men Regjeringen strammer inn på kommune- økonomien. Det hjelper lite at de frie midlene blir større, dersom de ikke er store nok til å dekke behovet for bl.a. avlastningstiltak for pressede barnefamilier, en ikke lov- pålagt oppgave.

Fra hele landet sendes det i disse dagene ut signaler om at kommunene må redusere på avlastningstiltakene og andre tiltak som spesielt skal ivareta de svakeste i samfunnet. Har familiekomiteen kontakt med kommunalkomiteen om dette? I finanskomiteen har regjerings- partiene i forliket med Arbeiderpartiet akseptert at enslige foreldres rett til fradrag for dokumenterte utgifter til stell og pass av barn skal behovsprøves etter inntekt, til tross for at enslige forsørgere opplever at levestandarden til toinntektsfamiliene stadig øker. Samtidig er den behovsprøvde kontantstøtten hevet. Kystpartiet er ikke for kontantstøtten, og vi er imot at den skal finansieres ved at aleneforeldrenes økonomiske vilkår forverres, og ved at den ordinære barnetrygden reduseres, slik det har vært gjort gjennom flere år.

Samlivskurs for nybakte foreldre er en av Kristelig Folkepartis flaggsaker. Men er det disse foreldrene som har størst behov for rådgivning? Hva med de sammensatte familiene, der mine barn og dine barn skal leve sammen med våre barn, der foreldre, og ikke minst besteforeldre, trenger rådgivning i forhold til betydningen av at barn som lever i samme familie, har behov for lik behandling? Dette er et problemområde som ikke tas opp i familiekomiteen.

Kystpartiet mener at det gode ekteskapet er den tryggeste og beste rammen for barn i oppveksten, men vi kan likevel ikke være blinde for at mange barn opplever ulike familiekonstellasjoner. Deres behov er ikke tilstrekkelig ivaretatt i denne stortingsmeldingen.

**Presidenten:** Presidenten vil minne om at beslutnings- ansvaret og beslutningsmyndigheten i Stortinget ikke ligger i fagkomiteene, men hos Stortinget i plenum.

**Statsråd Laila Dåvøy:** Jeg ser på familiemeldingen som en fornyelse av familiepolitikken og er glad for at komiteen deler dette synet. Komiteen slutter opp om Regjeringens vurdering av familien som samfunnets grunn- leggende institusjon, der barn lærer verdier både for sitt eget liv og for samvær med andre. Flertallet er enig i at ekteskapet gir den beste rammen rundt barns oppvekst. Jeg har nettopp ønsket å sette barna i sentrum for poli- tikkutviklingen og også understreke hvor viktig det er med et ansvarlig, forpliktende foreldreskap som gjelder begge kjønn. Det er flott at også komiteen understreker at familie som begrep omfatter mange forskjellige typer samliv.

Jeg er spesielt glad for at alle, bortsett fra Fremskrittspartiet, støtter forslaget om gratis samlivskurs for ektepar og samboere når de får sitt første barn. Etter min vurdering er dette det beste tiltaket for å sikre stabile oppvekstforhold for barn. Jeg har merket meg at noen partier vil tilby kurset ved hver fødsel. Barne- og familiedepartementet jobber nå med å utvikle innholdet i kurset. Regjeringen har foreslått å avsette 5 mill. kr i neste års budsjett til dette tiltaket. Det betyr at vi kan komme i gang i en del kommuner allerede neste år. Her vil også frivillige organisasjoner med sin erfaring spille en viktig rolle.

Arbeiderpartiet og SV foreslår å oppheve separasjonstiden for par som ikke forsørger barn og er enige om skilsmisse. Dette er jeg uenig i. Det er viktig for alle å ha den betenkningstiden som separasjonsinstituttet er ment å være, før ekteskapet oppløses.

Det er viktig med kunnskap om de nye familieformene, ikke minst om forholdene for barn etter samlivsbrudd. Jeg er derfor glad for at en samlet komite er enig i at det skal settes i gang forskning for å kartlegge barns og foreldres erfaringer med delt bosted. Jeg har merket meg at et flertall ønsker å erstatte begrepet «vanlig samværsrett» i barneloven, for å understreke at hver sak må vurderes individuelt.

SV og Senterpartiet er bekymret for at de nye bidragsreglene fører til økte forskjeller mellom barn som bor sammen med begge foreldre, og barn av skilte foreldre. Som kjent skal de nye bidragsreglene evalueres. Resultatene vil bli formidlet til Stortinget i en egen melding og også i budsjettproposisjonen for 2005.

Departementet er i ferd med å utarbeide en odelstingsproposisjon om felles foreldreansvar for samboere med felles barn under 16 år. Jeg er glad for at det er full enighet om at flest mulig foreldre bør ha felles foreldreansvar for felles barn. Vår anbefaling er at farskapet skal erkjennes av far og godtas av mor, og at paret erklærer at de bor sammen. Av dette skal felles foreldreansvar følge automatisk. Jeg tar selvsagt til etterretning at flertallet ønsker en litt annen løsning, og vil følge opp dette i det videre arbeidet.

Jeg er også glad for at komiteen støtter de foreslåtte endringene i meklingsordningen. Alle foreldre med felles barn under 16 år, både ektepar og samboere, skal ved samlivsbrudd møte til én times obligatorisk mekling for at bruddet kan gjennomføres med minst mulige skadevirkninger for barnet. Det frivillige meklingsstilbudet vil bli styrket, slik at man kan bruke mer ressurser i de vanskelige og konfliktfylte sakene. Målet er at flere foreldre kommer fram til en frivillig og god ordning for barna sine.

Jeg registrerer med glede at flertallet støtter forslagene om å styrke fedres rett til fødselspenge, og at en framtidig utvidelse av pappapermisjonen ikke skal gå på bekostning av mors permisjonsperiode. Dette er også god likestillingspolitikk.

I likhet med Regjeringen mener komiteens flertall at det er behov for en bedre tilpasning av kontantstøtten til bruk av deltids plass i barnehage. Regjeringen vil komme

tilbake til dette i forbindelse med endringene på barnehageområdet, som vi arbeider med.

Som komiteen er Regjeringen opptatt av å forebygge vold og finne gode løsninger på et alvorlig samfunnsproblem. Regjeringen ønsker at det skal utvikles en helhetlig politikk på volds- og traumefeltet, med det mål at voldsutsatte kvinner og barn, seksuelt misbrukte og utøvere har tilgang på et godt og helhetlig tilbud. Synliggjøring, samarbeid og kunnskaps- og kompetanseutvikling er familiemeldingens stikkord for innsatsen mot vold. En ny handlingsplan, «Vold i nære relasjoner», vil være klar neste år – sannsynligvis på vårparten, i mai. Planen skal ha et særlig fokus på menn som utøver vold i parforhold, på barn som vokser opp i familier der det utøves vold, og på kompetansen i hjelpeapparatet. Barn er spesielt sårbar når det dreier seg om vold i familier. Krisesentrene og incestsentrene fungerer både som et supplement og en erstatning for det øvrige hjelpeapparatet. Regjeringen jobber nå med en framtidig finansierings- og forvaltningsordning for krisesentrene, og jeg merker meg at flertallet fortsatt ønsker en øremerket ordning.

Jeg må få lov til å bemerke representanten May Hansens, skal vi kalle det angrep, på statsråden. Hun sa at statsråden skulle komme tilbake til i finansiering av krisesentre i budsjettet for 2004. Det var faktisk SV som, i forbindelse med kommuneproposisjonen i år, sammen med et flertall besluttet at dagens finansieringsordning også skulle gjelde for krisesentrene i 2004. Med andre ord ble statsråden stoppet i sitt arbeid med omlegging. Det er grunnen til at det ikke står noe om krisesentrene i budsjettet for 2004. Men vi jobber videre – vi kommer tilbake når Kvinnevoldsutvalget har lagt fram sin innstilling.

En tverrdepartemental arbeidsgruppe vil om kort tid legge fram forslag til tiltak, herunder lovforslag, for bedre å ivareta hensynet til barnet i barnefordelingssaker hvor det framkommer påstander om vold og overgrep mot barnet eller at barnet har vært vitne til vold. Arbeidsgruppen vil videre foreslå tiltak for å bedre muligheten for at trusselutsatte kvinner og barn skal kunne benytte seg av beskyttelsestiltak, som hemmelig adresse og fiktiv identitet. Det foreslås også tiltak i forhold til krisesentrene og opplysningsplikt til barnevernet i de tilfeller hvor det er fare for at barnet vil lide overlast ved at mor flytter tilbake til overgriperen.

Reguleringen når det gjelder samboere, har som siktemål å beskytte barna, og den bør balansere mellom rettigheter og plikter. Jeg er glad for at det også er bred støtte for at samboere ikke likebehandles med ektefeller på generelt grunnlag, men bare på nærmere bestemte rettsområder. Dette er av hensyn til barna.

Representanten Woldseth sier at Fremskrittspartiet i alle sammenhenger ønsker å sikre barnet, men altså ikke dersom foreldrene er samboere. Jeg merker meg det.

Ekteskapet er i en særstilling og bør fortsatt være det. Ekteskap er mer forpliktende og stabile enn samboerskap, og er den beste rammen rundt barns oppvekst.

Til sist: Denne familiemeldingen må ses i sammenheng med andre meldinger og odelstingsproposisjoner

som er framlagt av Regjeringen i år og i fjor. Jeg nevner barne- og ungdomsmeldingen, om at barn og unge er en ressurs, barnevernmeldingen, om ny organisering, mer forebygging, tidlig intervensjon, at barnevernets legitimitet skal styrkes, mer samordning i hjelpeapparatet og større politisk bevissthet om barnevernet. Jeg nevner endringer i ekteskapsloven med tanke på tvangsekteskap. Jeg nevner endringene i barneloven om nye saksbehandlingsregler og en del andre ting, inkorporeringen av Barnekonvensjonen i norsk lov og en rekke handlingsplaner – mot kommersielt press mot barn og unge, mot tvangsekteskap og mot kjønnslemlestelse. Vi holder på med en voldsplan. Vi har laget en plan mot trafficking, altså kjøp og salg av barn, for ikke å snakke om det arbeidet vi har satt i gang når det gjelder seksuelle og fysiske overgrep mot barn.

Denne familiemeldingen har valgt å sette barna i fokus, i likhet med alle de andre meldingene, men den må altså ses på i en helhet.

**Presidenten:** Det blir replikkordskifte.

**Torny Pedersen (A):** Jeg synes Regjeringens politikk når det gjelder diskusjonen rundt ekteskapet, blir for lite nyansert i forhold til virkeligheten. Vi som politikere bør etter min mening utforme en politikk som svarer til virkeligheten og folks behov.

Det er derfor ikke noe mål i seg selv at de som har giftet seg og funnet ut at dette var feil, og som ikke har barn, skal pålegges en separasjonstid. Arbeiderpartiet mener at det å skille seg er en rettighet den enkelte har. I enkelte familier skjer det overgrep og mishandling – det vet vi godt. Det er derfor viktig å understreke at valget om å gå fra hverandre må tas ut fra personlige forhold.

Jeg er skuffet over Høyre og Afshan Rafiq, som for et år siden var veldig positiv til at separasjonstiden skulle kuttes ut. Hun ville sågar vurdere å fremme et privat forslag, og dette var klarert i Høyre. Nå er det stille fra Høyres side. Er det Kristelig Folkeparti som har seiret i Regjeringen?

**Statsråd Laila Dávøy:** Jeg deler ikke representantens syn på at det å være tilhenger av ekteskapet, er for lite nyansert. Det framkommer veldig sterkt i familiemeldingen, hvor vi sier at ekteskapet er mer forpliktende, og det varer lenger. Det dokumenteres også gjennom en del forskning. To til tre ganger så mange samboerskap som ekteskap går i oppløsning. Når vi spør de unge, har de tro på ekteskapet. De ønsker faktisk å gifte seg. Det er bakgrunnen for at vi med stor frimodighet sier at ekteskapet er den beste rammen om barnas oppvekst.

Når det gjelder separasjonstiden, har vi kommet til at vi ønsker å beholde denne. Det er faktisk slik at en del par finner tilbake til hverandre i separasjonstiden. De får en mulighet, hver for seg, til å tenke gjennom sin situasjon i fred og ro. Så fra Regjeringens side mener vi det er viktig å beholde separasjonstiden.

**Karin S. Woldseth (FrP):** Automatisk delt foreldreansvar, uavhengig av foreldrenes samlivsform, skulle vel ivareta barnas beste – ikke skattefordeler fordi man er samboere, og heller ikke arvefordeler fordi man er samboere.

Gjentatte ganger har vi hørt Kristelig Folkeparti peke på hvor viktig ekteskapet er som institusjon, noe Fremskrittspartiet selvsagt støtter. Hvordan kan det da ha seg at en statsråd fra Kristelig Folkeparti nå legger seg på den liberale linjen, og på nye og mer omfattende områder likestiller samboere og ektefeller? Er dette Kristelig Folkepartis nye familieprofil?

**Statsråd Laila Dávøy:** Først vil jeg gjenta at familiemeldingen har et gjennomgripende fokus på barna. Det som er best for barna, er den røde tråden i meldingen. Og vi har sett at i en del samboerskap der, for å ta et eksempel, en av foreldrene dør, har den gjenlevende av og til måttet gå fra hus og grunn fordi man ikke har vært gift og hatt den juridiske trygghetspakken det er å være gift. Nettopp av hensyn til barna har vi innført en del nye rettigheter, spesielt med fokus på dette. Så skal vi heller ikke glemme at det i forslag i familiemeldingen også ligger en del plikter som vi tilfører samboere, igjen av hensyn til barna.

**May Hansen (SV):** Angrepet fra statsråden når det gjelder finansiering, viser vel ganske klart hvorfor SV gjorde som de gjorde. Denne salen har før sagt opp til 20 pst. kommunal finansiering og øremerking. Det som ble fremmet, var rammetilskudd uten lovpålegg. Det betyr, med den dårlige kommuneøkonomien vi har i dag, at flere krisesentre vil bli nedlagt.

Så til spørsmålet: Det er kommet fram en berettiget kritikk i pressen de siste dagene mot meldinga. Meldinga fokuserer ikke på situasjonen til de enslige. Statsråden og komiteen, meg selv inkludert, har ikke gitt enslige en rettmessig plass i denne familiemeldinga. Det å være enslig er også å være familie. Vil statsråden ta ansvar for å rette opp dette, ved f.eks. å iverksette en levekårsundersøkelse for enslige?

**Statsråd Laila Dávøy:** Det er riktig at vi, spesielt fra Regjeringens side, ikke har gått inn på helheten når det gjelder de ensliges kår, selv om de enslige også er nevnt i familiemeldingen som én familietype. Bakgrunnen for det er at vi har valgt en familiemelding der fokus hele tiden har vært på barna. Det er det denne familiemeldingen hovedsakelig dreier seg om. En del enslige har gitt uttrykk for at de ønsker at man ser nærmere også på deres situasjon. Pr. dags dato må jeg si at Regjeringen har ingen spesielle planer om å gå inn og se på de ensliges situasjon. Det er mulig at det heller ikke vil tilligge familieministeren å gjøre det, det tilligger kanskje like mye sosialministeren. Men jeg tar i hvert fall ønsket med meg videre, uten at jeg her og nå kan love at jeg kommer veldig raskt tilbake til det. Men jeg tar det med meg som et innspill.

**Eirin Faldet (A):** Jeg vil faktisk gi honnør til statsråden som har tatt initiativ til å likestille ektepar og samboere der hvor det er barn. Jeg vil ikke kalle dette liberalistisk, jeg synes det bare er å ta til etterretning at livet forandrer seg, og at begrepet «familie» stadig er i endring.

Men det er en ting jeg lurer på, og det er hvorfor ikke Kristelig Folkeparti kan være med og støtte forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet som lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med forslag til endringer i Lov om barn og foreldre slik at barn hvor biologisk far er ukjent og som fødes med forsørgere i partnerskapsforhold, får de samme juridiske rettigheter som barn som fødes med forsørgere i ekteskapsforhold eller samboerforhold.»

Dette er rett og slett for å sikre barna. Tenk om moren dør i barselseng. Hvor står barnet da?

**Statsråd Laila Dāvøy:** Jeg tror representanten Falddet kjenner iallfall mitt partis syn på denne saken. Jeg har lyst til å minne om at det i utgangspunktet i barneloven er slik at det offentlige har en plikt til å fastsette farskap for barn, fordi det regnes som et gode for barna å ha etablert en juridisk forbindelse til begge foreldrene. I den senere tid er det også vedtatt flere lovendringer i denne salen som legger avgjørende vekt på hensynet til den biologiske tilknytningen mellom far og barn. Da tenker jeg selvfølgelig på opphevelsen av anonym sæddonasjon og adgangen til å reise farskapssak med pålegg om DNA-analyse for alle som er i tvil om farskapet. Det er faktisk slik at i tilfeller hvor partneren får barn, kan man også ha en situasjon der det er fedre som ønsker å delta aktivt i barnets oppvekst og også inneha juridiske forpliktelser og rettigheter. Det er jo ikke i alle «partnerfødsler» at det ikke er en far. Det er ett problem.

Så ulike tilfeller trenger ulike løsninger. Jeg tror den løsningen vi har valgt, med stebarnsadsopsjon, og som

Stortinget har vedtatt tidligere, er den beste for barna, altså at man har individuelle vurderinger i hvert tilfelle.

**Presidenten:** Presidenten har hittil levd i den tro at det ved alle fødsler er en far inne i bildet.

**Karin S. Woldseth (FrP):** Er det så å forstå at statsråden mener at det ikke finnes andre løsninger enn lovreguleringer for å sikre barn? Fremskrittspartiet tror faktisk at det dreier seg om voksne, ansvarlige mennesker, og hvis de ønsker å sikre barnet sitt, er det faktisk mulig å gifte seg.

Men jeg fikk ikke svar på hva statsråden og Kristelig Folkepartis nye familieprofil er. Er den sånn at nå er det ikke så nøye om man gifter seg, så lenge man er samboer og ordner seg juridisk?

**Statsråd Laila Dāvøy:** Det blir vel nærmest en gjentakelse, men jeg må påpeke at i familiemeldingen har vi poengtert veldig sterkt at ekteskapet er den beste ramme rundt barns oppvekst. Like fullt mener vi at mennesker i dag må få lov å velge samlivsform. Grunnen til at vi likestiller eller gir samboere flere både rettigheter og plikter, er at barna i slike forhold skal være bedre juridisk sikret enn de er pr. i dag.

Jeg synes at det er et ganske klart svar.

**Presidenten:** Presidenten konstaterer at vi er et par minutter over den reglementsfastede tid for formiddagsmøtet. Det er seks talere inntegnet til treminuttersinnlegg, og presidenten finner det derfor riktig å avbryte formiddagsmøtet nå.

Dermed fortsetter debatten i sak nr. 4 i kveldsmøtet kl. 18.

Møtet hevet kl. 15.05.

---



**Møte torsdag den 27. november kl. 18**

President: K a r i L i s e H o l m b e r g

D a g s o r d e n :

Sakene på dagens kart (nr. 23)

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 4

*Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om familien – forpliktende samliv og foreldreskap (Innst. S. nr. 53 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 29 (2002-2003))*

**Presidenten:** De talere som heretter får ordet, har en talletid på inntil 3 minutter.

**Ulf Erik Knudsen (FrP):** En stund, inntil representanten Bastesen kom på talerlisten, hadde jeg en viss frykt for at jeg kom til å bli den eneste av hankjønn som torde å bevege meg opp på talerstolen i denne debatten. Jeg synes dette er en debatt vi ikke kan la kvinnene i salen monopolisere.

Det har ikke akkurat vært en direkte oppsiktsvekkende debatt, bortsett fra at vi har sett at Kristelig Folkeparti for første gang har omfavnet samboerne – det hadde jeg vel ikke akkurat regnet med – og at Høyre har omfavnet dette med samlivskurs. Jeg har registrert at Høyre tradisjonelt er et parti som har understreket enkeltmenneskets frihet, men også ansvar for eget liv og valg. Jeg har også registrert festtaler og valgtaler der man har tatt til orde for en begrensning av det offentliges vekst og styringsiver. Jeg lurer på hvordan dette kan forklares i forhold til at Høyre nå mener at det offentlige skal stå for samlivskurs, hvor staten skal lære oss hvordan vi skal leve sammen. Hva som blir det neste fra et Kristelig Folkeparti-dominert Høyre, kan vi stille oss spørsmål om. Vi har registrert at Høyre har droppet det meste av politikken sin i det budsjettforliket vi har fått, og her får vi altså et nytt eksempel på det.

Komiteens leder, som også er Høyres talskvinne i denne saken, har sin bakgrunn fra helsevesenet som jordmor. Jeg antar at hun etter å ha bistått ved tusenvis av barnefødsler, har betydelig kunnskap på dette området. Jeg kunne tenke meg å be henne som fagperson vurdere hvordan disse samlivskursene for nybakte foreldre vil virke. Jeg lurer på hvor smart det er, og om man virkelig kan redde noen ekteskap ved å tilby éndagskurs til utslitte foreldre i ammetåka. Jeg er ikke så heldig at jeg selv har barn, men jeg har opplevd veldig mange av mine venner og jevn gamle på nært hold som har fått barn. Mitt inntrykk er at enten er de overlykkelige, eller så er de utslitte – eller så er de begge deler. De fleste av dem er vel begge deler. Felles for dem er at det ikke er så veldig mye som trenger inn. Det kan bli interessant å høre hvordan man i praksis skal få til et innholdsrikt kurs på dette området.

**Trine Skei Grande (V):** Venstre er fornøyd med Regjeringas familiemelding, som vi syns er balansert og tar hensyn til ulike samlivsformer og behov. I utgangspunktet kan det være store forskjeller mellom et kristelig-demokratisk og et liberalt partis syn på familiepolitikk, men det er ikke noe stort problem i denne regjeringa. Vi har blitt enige og står sammen bak familiemeldingen.

Familiebegrepet er vidt, og fokuset på barn er viktig og riktig. Vi er glad for tiltakene som skal bidra til å styrke barns posisjon og rettigheter, f.eks. meklingsordningen for samboere med barn. Vi er også fornøyd med likestillingsperspektivet i meldingen og den sterke vekten meldingen legger på kampen mot vold i familien. Jeg har derfor ikke prioritert å holde et langt, omfattende innlegg i denne debatten, men vi slutter oss til flertallsinnstillingen som foreligger, med unntak av ett punkt. Det gjelder Arbeiderpartiet og Senterpartiets forslag om rettigheter for barn i partnerskapsforhold, forslag nr. 5, som Venstre ønsker å stemme for. Kort om bakgrunnen: Venstre har alltid kjempet for barns rett til å kjenne sitt biologiske opphav. Det vil vi også gjøre i framtiden. Barn har også rett til å ha foreldre, og det er en barnerettighet vi syns det er viktig å hegne om. Derfor kan man ikke straffe barn for at voksne har gjort valg som vi i flertallet ikke alltid er enig i. Derfor ønsker vi å støtte forslaget slik det foreligger.

**Eli Sollied Øveraas (Sp):** Det er ei omfattende melding, som eg sa tidlegare, som det er vanskeleg å dekkje på fem minutt. Derfor vil eg peike på nokre punkt til. Det gjeld fødselspengeordninga med vekt på fedrane sine rettar. Eg er svært nøgd med at meldinga drøftar dette. Skal ein skape forpliktande foreldreskap, må dette leggjast vekt på. Eg trur òg det er svært viktig at både mor og far i langt større grad enn no kan vere heime med fødselspengar samtidig. Det trur eg vil styrkje samlivet og ikkje minst ei felles ansvarskjensle for det nyfødde barnet. Elles kan det vere fleire tiltak retta mot småbarnsforeldre som kan bidra til meir samvær, f.eks. redusert arbeidstid med delvis lønnskompensasjon, rett til ulønna omsorgspermisjon fram til barnet er tre år, forlengd ferie eller ulønna permisjon for småbarnsforeldre, osv.

Alle har nok registrert den pågåande debatten om skilsmisserekneskap, og knapt har det vore så mykje fokus på familiepolitikk sidan vi debatterte kontantstøtta. Sjølv om eg er usamd i det forslaget representanten Eriksen lanserte, er eg samd i at det er viktig å debattere visjonar, målsetjingar og tiltak som fokuserer på det gode samliv. Men eg trur debatten er meir tent med at det vert sett fokus på andre ting enn det ei skilsmisse kostar. For eksempel gode lokalmiljø, gratisskuleprinsippet, der ingen skal bli ståande utanfor det såkalla gode selskap, at alle barn får ta del i fritidsaktivitetar, ein arbeidslivssituasjon som varetek samvær mellom barn og vaksne, og sist, men ikkje minst, kampen mot arbeidsløysa.

Senterpartiet meiner også at ekteskapet står i ei særstilling, men vi kan ikkje vedta gode og lykkelege ekteskap. Storsamfunnet si oppgave er å leggje til rette rundt

alle forhold, anten det er ekteskap, sambuarforhold eller andre måtar å organisere livet sitt på.

Heilt avslutningsvis litt om forslag nr. 5. Eg har ei utfordring til statsråden, for eg trur at Senterpartiet og Kristeleg Folkeparti er samde om at alle barn skal ha rett til å kjenne mor og far. Men dersom far er ukjend og forblir ukjend, fordi assistert befrukting har skjedd i land med andre lover enn det Noreg har, kva då? Kva slags juridisk tryggleik og rettar har det barnet? Den utfordringa vil eg gi statsråden.

Så ei stemmeforklaring. Senterpartiet stemmer for innstillinga, også II, sjølv om vi ikkje er medforslagsstilarar.

**Dagrun Eriksen (KrF):** Jeg synes det har vært en innholdsrik og flott debatt. Men det var ett innlegg jeg bet meg merke i før i dag, og det var representanten Faldets innlegg. Det er vel kanskje en klar illustrasjon på at den debatten som jeg prøvde å dra opp før helga, med fokus på målet og visjonene om hva man ønsker å bidra til, var ganske håpløs med tanke på å føre reelle argumenter.

Problemet i en samlivskonflikt kan ofte være mangel på kommunikasjon, har jeg hørt mange ganger mens jeg har jobbet med denne meldingen. Partene legger mye mer i det den andre sier, eller en legger mye mindre i det den andre sier, eller en legger noe helt annet i det enn det man faktisk sier.

Jeg vil sitere litt fra meldingen, bare for å gjøre det helt klart hva Regjeringen sier i forhold til at mennesker trenger å gå fra hverandre:

«De voksne har, og skal ha, frihet til å velge samlivsform.»

Og videre:

«Regjeringen respekterer at voksne gjør ulike samlivsvalg, og en god oppvekst trenger ikke stå og falle med familieform eller foreldrenes samlivsvalg.»

Videre:

«Når ektepar velger å skille seg, og samboerpar går fra hverandre kan beslutningen i mange tilfeller være en god og riktig løsning.»

Alt dette er hentet fra familiemeldingen, og det er både Kristelig Folkepartis, Høyres og Regjeringens politikk. Jeg skulle ønske vi kunne ha en debatt hvor vi møter hverandre der hvor vi faktisk er, i stedet for å tillegge hverandre meninger.

Og det bringer meg til neste parti, som også har hatt en del uttalelser om Kristelig Folkeparti og dette med samboere og ekteskap.

Det er noen som ikke velger samlivsform, og det er barna. For Kristelig Folkeparti og for Regjeringen har det ikke vært noen trussel mot ekteskapet å bedre barns rettigheter i samboerskap. Jeg skulle ønske at også Fremskrittspartiet kunne innse at når det gjelder barnets rett til å ha en mor og en far med felles foreldreansvar, og barnets mulighet til at foreldrene skal være med i en meklingsordning, ser ikke Kristelig Folkeparti eller Regjeringen det som noen trussel mot ekteskapet. Derfor blir de uttalelsene som Fremskrittspartiet hadde i forhold til Kristelig Folkeparti, ganske utrolige.

I tillegg sa den ene representanten fra Fremskrittspartiet at vi sier ikke at kurs ikke virker, mens den andre representanten snakket om ammetåke, og at man ikke trodde at man fikk noen resultater igjen.

Jeg gleder meg til neste debatt vi skal ha om dette, når vi har fått disse samlivskursene til å gå og vi begynner å se effekten. Da kan det være at jeg kommer til å driste meg til å si: Hva var det vi sa?

**Sonja Irene Sjøli (H):** Først til representanten Woldseth, som før pausen angrep meg for å ha kalt Fremskrittspartiet for naive. Men det gjorde jeg ikke. Det jeg gjorde, var faktisk å sitere representanten Knudsen fra programmet «Standpunkt» i NRK tirsdag denne uken. Og siden han er fraksjonsleder i komiteen for Fremskrittspartiet, tar jeg selvfølgelig hans utsagn alvorlig. Han sa at det er utrolig naivt å mene at samlivskursene vil fungere. Det jeg derimot sa, var at jeg synes Fremskrittspartiet er passive hvis de ikke engang er villige til å forsøke å snu trenden med stadig flere oppløste ekteskap.

Jeg tror selvsagt ikke at alle samlivsbrudd kan forhindres eller forebygges, men jeg er i alle fall i det minste villig til å prøve. Det handler faktisk om å forholde seg til det virkelige livet.

Nettopp gjennom min jobb som jordmor tidligere i livet har jeg lang erfaring fra slikt arbeid. Det er mange gode tilbud allerede, og samlivskursene er viktige. Jeg tror det er en god investering for bedre og varige samliv. Som jordmor arrangerte jeg fødselsforberedende kurs, barselgrupper og egne grupper for nybakte foreldre i helsestasjonens regi. Disse gruppene og dette arbeidet var svært verdifullt for foreldrene, og jeg er sikker på at det forebygde veldig mange problemer akkurat i denne fasen.

Jeg oppfatter det foreslåtte samlivskurset som et supplement, ja, som et verdifullt tillegg til de tilbudene som allerede finnes. Det er da selvsagt ingen tvang – det skal være et tilbud for dem som synes de trenger det.

Så tilbud om samlivskurs synes jeg, i motsetning til representanten Knudsen, er en meget god idé.

**Karin Andersen (SV):** Først til krisesentrene, som statsråden nevnte i stad. Det er riktig at kommunalkomiteen sendte Regjeringens forslag i vår i retur. Det var jo nettopp fordi Regjeringen kom med et meget dårlig forslag. Etter at Regjeringen var blitt bedt av Stortinget om å sikre finansieringen gjennom bedre statlige tilskudd, la de dette inn i rammetilskuddet til kommunene, hvilket betyr at det er helt greit for denne regjeringen at kommunene ikke bruker penger på det. For rammetilskuddet kan de få lov til å bruke til hva de vil, det skal ikke Stortinget bestemme. Jeg kan garantere statsråden at det kommer til å komme nye forslag om dette, for dette må vi ordne. Det står faktisk om liv og død for kvinner – og noen ganger også for barn.

Så til representanten Bastesen, som hadde en visitt til bioteknologiloven som var direkte feil. Det er bare Fremskrittspartiet som har stemt mot de paragrafene som gjelder ultralyd. Og det er ikke slik at gravidens muligheter til

ultral lyd er innskrenket, verken i svangerskapsomsorgen eller i fosterdiagnostikken. Men man har lagt inn en kvalitets sikring på den siste biten, bare sånn at det er klart.

Det som egentlig fikk meg til å ta ordet, var denne debatten om ekteskaps- eller skilsmiseregnskapene, som jeg litt lattermild registrerte kom, og som nå ikke er der mer. Men jeg lurer litt på om representanter for Regjeringen egentlig snakker sammen. I kommunalkomiteen sitter vi nå og behandler St.meld. nr 6, Kostnadsnøkkel for sosiale tjenester i inntektssystemet for kommunene. Der mener Regjeringen at skille og separerte koster mindre og nå skal vektas ned, slik at det ikke skal bety så mye for inntektene i kommunesektoren. Det regner jeg med kanskje var noen av de utgiftene som nå skulle kartlegges, og som var så problematiske for samfunnet.

Så skal jeg gi Kristelig Folkeparti og Dagrun Pedersen den ære at jeg tror at hennes syn i denne saken er vesentlig annerledes enn Fremskrittspartiets og det de har demonstrert her i dag. Men jeg tror kanskje at det viktigste er hvordan vi behandler hverandre, og hvilke holdninger vi har til hverandre når vi snakker om dette. Hvis man hele tida snakker om at noe er bedre enn noe annet, sender man signaler som ikke er gode – ikke til dem av oss som har skilt oss, og som står for det, for å si det sånn, men kanskje til noen av de barna som man sier at man er opptatt av.

Til Fremskrittspartiet har jeg vel kun det å si at jeg synes at det særlig av innlegget til representanten Woldseth i dag virket som om de ikke var opptatt av barns rettigheter i det hele tatt, men kun hadde en slags moralistisk tilnærming til dette, der alle som ikke gjør akkurat slik som Fremskrittspartiet vil, ikke tar vare på familien sin, eller ikke lever slik som man bør. Jeg synes at det er et underlig standpunkt å ha for et liberalistisk parti, der det burde være opp til hver og en hvordan man vil innrette privatlivet sitt.

**Heikki Holmås (SV):** Jeg ville komme med en forsiktig antydning om at jeg mener at akkurat når det gjelder barnefordelingssaker, er likestillingen kjørt rett i grøften. Derfor synes jeg egentlig at det er veldig bra at vi har denne diskusjonen, for jeg tror at det å holde levende denne diskusjonen om hvordan vi kan oppnå likestilling når det gjelder foreldrenes mulighet til å ta del i oppdragelsen av ungene sine, er veldig viktig. Jeg synes vi er kommet et stykke på vei.

Det er sånn at 12 pst. av de ungene som bor sammen med én av foreldrene sine, bor i dag sammen med far. Og dette har det faktisk ikke vært noen utvikling på. Det har i løpet av de siste 15 årene som har gått, ikke vært flere overhodet som har bodd sammen med far. Det betyr at vi egentlig ikke har lyktes med den politikken vi ønsker.

Det finnes i dag ingen oversikt over hvor mange som lever med delt omsorg, selv om jeg vet at departementet jobber med å få det på plass. En av grunnene til dette er at når 90 pst. av kvinnene ikke ønsker å gi far hovedomsorgen ved en skilsmisse, sier det noe om samfunnets syn, at man gjerne setter likhetstegn mellom det å være mor og det å være kvinne. Og det er faktisk en ting som

verken kvinner eller menn – eller barn – har interesse av skal fortsette å være sånn. Jeg vil ha likestilling, og jeg vil at barn skal ha to foreldre som tar – og har – ansvar for oppdragelsen av ungene sine. Erfaringer viser at de fedrene som tar mest ansvar for ungene etter en skilsmisse, og som tar mest ansvar for ungene under oppdragelsen, er de fedrene som også har vært hjemme og tatt en god del fødselspermisjon. Det er oppmuntrende, og det viser at politikk faktisk funker.

Derfor synes jeg at flertallet her i salen er lite grann puddingaktige og lite grann feige når de ikke er med på vårt forslag om å se på hvordan de gjør det på Island. Der har de har innført en ordning hvor en tredjedel av fødselspermisjonen går til far, en tredjedel går til mor, og en tredjedel er det opp til foreldrene å velge hva man skal gjøre med.

Så er jeg skuffet over at flertallet her i salen ikke har skjønnet at økonomi faktisk spiller en rolle for folk, også når det kommer til disse vanskelige sakene. Jeg er spesielt skuffet over at Fremskrittspartiet ikke er med på vårt forslag om at overgangsstønad også skal gis til jenter – unge jenter spesielt – som er i en situasjon der det vil være naturlig for dem å velge delt omsorg, men der det vil være en økonomisk katastrofe for dem å gi fra seg hovedomsorgen for ungen, rett og slett fordi de da vil miste muligheten til å få de pengene.

Jeg vil si at jeg er veldig glad for den biten som går på at flertallet nå slutter opp om å fjerne begrepet vanlig samværsrett. Jeg vil gjerne utfordre statsråden på akkurat det punktet og spørre hvordan hun har tenkt å følge opp vår fellesmerknad på side 28.

**Presidenten:** Presidenten vil bemerke at å omtale stortingsrepresentanter som puddingaktige og feige er langt fra parlamentarisk skikk.

**May Hansen (SV):** Jeg ønsker fra SVs ståsted å si litt mer om kontantstøtten. Kontantstøtten har ført til en negativ utvikling når det gjelder likestilling mellom småbarnsmødre og -fedre, småbarnsforeldres yrkesdeltakelse og benyttelse av barnehage. Kontantstøtten har også ført til mer deltid for kvinner, og etter at kontantstøtten ble innført, har barnehageutbygginga stoppet opp. Dette er etter SVs syn ikke en ønsket utvikling. Vi mener at det barnehageforliket, med makspris, som nå ligger i Stortinget, og som vi skal behandle i forbindelse med dette budsjettet, gir foreldrene en større valgfrihet.

Jeg bad også om ordet for å svare representanten Bas-tesen, men det har min kollega representanten Karin Andersen gjort helt utmerket, så det skal jeg ikke komme inn på.

Det jeg syns debatten har manglet, er synspunkter om samlivskurs eller ikke samlivskurs. Til representanten fra Fremskrittspartiet vil jeg si at jeg også er jordmor. Jeg har tatt imot nesten 2 000 barn, og har sett utrolig mange i ammetåka i barselgrupper. Slike grupper er noe som det er stor etterspørsel etter.

Det vi ikke har sagt helt klart her i dag når det faktisk gjelder samlivskurs, alt vi gjør i familiepolitikken, er at

utgangspunktet for å få til et godt samliv må være trygge økonomiske rammer. Det er viktig for samliv og foreldreskap. Det har komiteen sagt enstemmig.

Det er anslått at det fins ganske mange fattige barn i dette landet. Og mange av disse opplever sosiale begrensninger som en følge av familiens økonomi. For disse familiene trengs det et kraftig økonomisk løft. Komiteen peker også på at arbeidsledighet fører til dårlig økonomi for de familiene som rammes. Dette kan igjen gi sosiale problemer, som rammer barna spesielt.

Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at forbruksutgifter for bidragsmottakere er basert på SIFOs standardbudsjetter. Disse medlemmene vil også påpeke at SIFOs standardbudsjett ikke omfatter utgifter til videregående skolegang, spesialisert til fritidsbruk, feriereiser, skoleturer osv.

Det som må være utgangspunktet for en god familiepolitikk i dette landet, er faktisk at vi er et så rikt land at det er helt uhørt at barn lever under fattigdomsgrensa. Vi har en boligpolitikk som må legge til rette for at familier kan klare seg, og vi må ha sosialbudsjetter som gjør at de som trenger ekstra hjelp, har muligheten til å leve, og vi må ha et trygdesystem som også gjør at barns behov blir ivarettatt. Det er mye, mye viktigere enn om man er samboer, gift eller lever i partnerskap.

**Harald T. Nesvik (FrP):** Det er alltid spennende når man kaster seg inn i en debatt på slutten, å se hvilke reaksjoner som er vekket i salen etter at man har hatt ordet. Det skal bli veldig spennende å se etter det innlegget jeg har tenkt å holde nå iallfall.

En liten visitt til SV: SV har også gjennom innstillingen her vist hvor familievennlige de er på alle mulige måter. I henhold til det som står, tar de vare på enslige forsørgere og hele den pakken. Jeg vil stille SV et konkret spørsmål: Hvordan henger det sammen med de påstandene og det man har vinklet på i debatten om familiemeldingen her i dag, når man ser på hva Sosialistisk Venstreparti gjør i sosialkomiteen? La oss ta en organisasjon som tidligere het AAN, som nå heter Amatea. SV går faktisk inn for å fjerne alle tilskudd til den organisasjonen – en innarbeidet organisasjon som har hjulpet veldig mange i en fase av livet der de virkelig har behov for hjelp, nettopp for å møte den familiesituasjon som man vil komme opp i senere. Det er gledelig å se at Karin Andersen allerede har vært oppe med hånden, så nå er vel debatten i gang.

Jeg er småbarnsfar. Jeg har to små barn hjemme, og vil i den forbindelse knytte et par kommentarer til merknaden fra komiteens flertall som går på samlivskurs. Jeg må si jeg har stor respekt for jordmødrene i denne salen. De har gjort en fantastisk jobb. De har hjulpet mange familier. Men er det jordmødrene som skal påta seg jobben med å holde samlivskurs? Jeg tror ikke det. Det skal bli interessant å høre kommentaren til den merknaden. Det står følgende:

«Fordelen med samlivskurs er at det er et lavterskelt tilbud og ikke et behandlingstilbud.»

Så langt er jeg med. Men så står det videre:

«Det er for dem som vil forebygge og for dem som vil investere i et varig og forpliktende samliv.»

Ærlig talt! Må jeg nå sørge for at jeg får et samlivskurs for å signalisere at jeg ønsker et forpliktende samliv – varig forpliktende? Jeg tror ikke det. Jeg tror faktisk at jeg klarer det uten samlivskurs. Og når det gjelder hvordan vi skal motta det budskapet som disse samlivskursene skal innebære, setter jeg store spørsmålsteget ved dette forslaget.

Det forundrer meg ikke at venstresiden i denne salen går inn for det, for de ønsker at staten og det offentlige skal være med og styre oss og hjelpe oss fra vugge til grav. Her har man til og med gått helt ned til å bli fødselshjelper. Men Høyre forundrer meg. Jeg synes ikke representanten Sonja Sjøli svarte på spørsmålet fra representanten Knudsen fra Fremskrittspartiet. Hva er det egentlig som ligger bak dette forslaget? Tror man virkelig at man får de store effektene hvis nybakte foreldre gjennomgår et éndagskurs i samliv?

**Eirin Faldet (A):** Jeg synes ikke representanten som nå hadde ordet, skal være så redd. Det er jo ikke noen tvang, dette her.

Fremskrittspartiet stilte seg litt undrende til at jeg snakket så mye om samlivsbrudd i mitt første innlegg. Men det bør ikke forundre Fremskrittspartiet, for Arbeiderpartiet har alltid og vil alltid snakke om og for de svakeste i samfunnet.

Det er faktisk slik at i motsetning til Fremskrittspartiet er det ikke alle som kan støtte seg til å være sin egen lykkesmed. Da må noen andre støtte den gruppen. Derfor mitt engasjement for barn som opplever samlivsbrudd. Arbeiderpartiet synes ikke det er noe poeng å bruke tale tid til å snakke om dem som fungerer bra, og som har det greit.

Jeg tror at statsråden har lagt fram den familiemeldingen som vi har behandlet, for faktisk å forbedre hverdagen for flere. Det tror jeg absolutt har vært statsrådets intensjon. Det er også bredt flertall for de aller fleste forslagene.

Det forbauser meg at Fremskrittspartiet, som i alle sammenhenger framhever menneskets frie valg, som å kunne velge sin måte å leve sammen på, enten en velger ekteskap eller samboerskap, nå synes det er så rart at vi sidestiller ekteskap og samboerskap. Dette er til sjuende og sist den voksnes verden. Det får så være, synes jeg, med voksne. Arbeiderpartiet er mest opptatt av barnas rett til trygghet og kjærlighet. Barn velger ikke sine foreldre og spør selvsagt ikke etter vielsesattest.

Vi kan alle være helt enige med statsråden i at det er best for barna å kjenne sin biologiske far, men vi som har levd en stund, vi vet at livet ikke alltid er så enkelt som det vi skulle ønske oss. Og vi vet at mange barn fødes med ukjent biologisk far. Derfor har Senterpartiet og Arbeiderpartiet fremmet det forslaget som jeg henviste til i mitt første innlegg. Det er altså av hensyn til barna, det er barnas rett som er det viktigste for oss. Jeg ber igjen statsråden vurdere dette forslaget.

**Ulf Erik Knudsen (FrP):** En liten presisering av Fremskrittspartiets syn når det gjelder dette med kursvirksomheten: Når man hører enkelte innlegg, f.eks. fra komitelederen, kan man få inntrykk av at Fremskrittspartiet mener at samlivskurs ikke virker. Dette er ikke riktig. Det vi sier, er at vi ikke tror på disse politikerbestemte éndags offentlige kursene, som skal gis rett etter fødsel. Det er disse vi er skeptiske til, og det er på dette området jeg tror det er naivt å tro at disse vil virke.

Det er slik at det er mange menigheter, foreninger osv. som driver med en omfattende virksomhet innen samlivskurs, og jeg er helt sikker på at mange av disse kursene er flotte og virker helt utmerket. Men jeg tror at det som er felles for dem, er at de er noe mer omfattende enn et éndagskurs i ammetåka.

Komiteens leder var også inne på dette i sitt siste innlegg, hvor hun sier at det er mange tilbud allerede. Dette er en helt riktig observasjon. Da hadde jeg faktisk trodd at et parti som Høyre ville si at man ikke trenger å gjøre det slik at staten skal blande seg inn i dette, hvis det er mange tilbud allerede. Hvis noe virker utmerket, og det er et tilbud i markedet, hvorfor må da staten blande seg inn og fortelle hvordan dette må gjøres?

**Statsråd Laila Dåvøy:** Jeg er nødt til å gi et tilsvarende svar til representanten Karin Andersen når det gjelder krisesentrene, og repetere litt av historien.

Faktum er at Stortinget – og kanskje i særdeleshet SV – i alle fall ikke har bidratt til en forutsigbarhet for krisesentrene, for i desember 2002 vedtok og bekreftet Stortinget at denne statsråden skulle komme tilbake med en innlemming av krisesentrene i kommunenes finansieringssystem fra 2004. Denne statsråden fulgte opp i forhold til kommuneproposisjonen, hvor dette forslaget kom. Samtidig varslet Regjeringen at den ville vurdere et lovforslag, en eventuell lovfesting av dette tilbudet. Så er det at man i forbindelse med kommuneproposisjonen i juni i kommunalkomiteen vedtok at man ikke skulle gå for dette tiltaket. Hadde man gjort det, eller hadde jeg kunnet jobbe videre med det, hadde man i alle fall hatt en sak i Stortinget pr. dags dato som man kunne diskutert om man var enig i, eller ikke enig i. Istedenfor bekreftet flertallet, med SVs stemmer, at man skulle fortsette dagens finansieringssystem i 2004. I dag foreslår man en ny fordelingsnøkkel, fortsatt øremerket.

Vi står overfor en stor utfordring når det gjelder krisesentrene. Jeg hadde møte med en rekke krisesentre for to dager siden, og det er helt utvilsomt at noen har store problemer med økonomien. Men det er også slik at mange krisesentre ikke har problemer med økonomien, de får sine tilskudd og har sine langsiktige avtaler med kommunene. Det er ikke sikkert at en prosentdeling mellom det statlige og det kommunale nivået, enten det er 50-50 eller 80-20, i seg selv vil hjelpe de sentrene som faktisk trenger en økning. For det er heller ikke alle som trenger det. Så dette bør spisses på en bedre måte.

Så har jeg lyst til å si at vi stopper ikke – jeg stopper ikke – arbeidet, for vi trenger forutsigbarhet. Kvinnevoldsutvalget kommer med sin innstilling 4. desember i

år. Det vi spesielt ser på, er hvilken forvaltningsmodell man skal velge for krisesentrene. Jeg tror tiden er kommet for å se helhetlig på hele voldsproblematikken i alle de instanser vi har der det jobbes med vold, mot kvinner, mot barn, og også se nærmere på overgriperen og de behandlingstilbudene vi har.

Så dette må følges opp. Og vi skal følge det opp. Men som sagt: Stortinget har ikke akkurat bidratt til forutsigbarhet, når man i løpet av ett år har gjort tre forskjellige forslag. Og hva skal en statsråd gjøre? Vi prøver å følge opp så godt vi kan. Men vi fortsetter arbeidet.

Så til dette med vanlig samvær, som representanten Heikki Holmås var opptatt av. Det må i så fall en lovendring til. Jeg skal følge dette opp på vanlig måte.

**Karin Andersen (SV):** En statsråd som ønsker å sikre krisesentrenes virksomhet, og som mener at finansieringsordningen slik den er i dag, ikke er god nok, kan legge fram et forslag for Stortinget som er troverdig, og som er slik at man er sikker på at staten tar et større medansvar og sikrer finansieringen.

SV var ikke med på det forslaget om å innlemme dette i rammetilskuddet for kommunene, og grunnen til det er jo at da blir staten totalt fri for medfinansieringsansvar. Da er det kommunene som har hele ansvaret alene, og vi vet nå hvordan kommuneøkonomien er landet rundt. Der sitter de og leter etter noe de kan legge ned. Og når Regjeringen på forhånd ikke hadde lovfestet det, men sagt at det skulle man gjøre etterpå, er det klart at kommunalkomiteen på ingen måte kunne ta sjansen på dette. Risikoen ville jo da være at før Regjeringen hadde greid å få et lovforslag igjennom i Stortinget, hadde flere krisesentre gått konkurs og vært nedlagt.

Langsiktige avtaler med en kommune er jo akkurat så langsiktige som budsjettene er. Finnes det ikke penger, har selv keiseren tapt sin rett. Slik er det i kommuneøkonomien, og det har også denne Regjeringen ansvaret for.

Så til hvorfor SV ikke har støttet Amatheia, som er et rådgivningskontor med en livssynsparagraf. Nei, SV støtter ikke det. SV mener at det ikke er statens oppgave å støtte slike livssynsrådgivningskontorer. Vi ønsker å støtte rådgivningskontorer som har et nøytralt livssyn, for vi mener at det er riktig. Vi mener at det er feil av staten å skulle gå inn og gi støtte til dem som står for et spesielt livssyn i denne saken. Det kunne jo tenkes å være forskjellige, men vi vet også at det er ulikt syn på de rettighetene som ligger i abortloven, etter hvem man spør om råd. Vi ønsker å gi støtte til dem som er klare på at dette er en rettighet man har, og som ikke forsøker, for å si det sann, å påføre folk større problemer enn det de har fra før. Det er flere av rådgivningsinstitusjonene som kunne ha gitt slik rådgivning, som ikke får støtte. Vi mener at denne typen rådgivning burde styrkes på mange områder, men vi er altså helt klare på at vi ikke ønsker dette gjennom Amatheia eller andre rådgivningsinstanser som er knyttet opp mot spesielle livssyn.

**Karin S. Woldseth (FrP):** Jeg kunne ikke la en del av disse aldeles uhørte påstandene bli hengende i luften.

Representanten Andersen fra SV snakker om at i mitt innlegg var barnet totalt fraværende, det minnet om moralisme, og det eneste som var akseptert, var det synet Fremskrittspartiet hadde.

Først må jeg jo si at representanten Andersen i sitt siste innlegg tenderer mot moralisme i aller høyeste grad, ved å ekskludere rådgivningsorganisasjoner som har et livssyn. Hvis det ikke er moralisme å nekte dem å formidle rådgivning, så vet ikke jeg.

Jeg vil råde representanten Andersen til å lese mitt innlegg, hvis hun overhodet ikke hørte hva jeg sa. Seks ganger i innlegget snakket jeg om det beste for barnet og barnets rettigheter. Seks ganger! Da blir det ganske oppsiktsvekkende at representanten vil ha det til at vi har tatt utelatt barna. Det er jo nettopp av hensyn til barna vi gang på gang, år etter år, har fremmet forslag om automatisk delt foreldreansvar. Vi har ikke fått tilslutning av noe parti en eneste gang. Nå er vi riktignok på god vei med dette fellesforslaget med Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV om at vi skal komme tilbake med en egen sak om automatisk delt foreldreansvar. Men vi har altså ikke mistet fokus på barna, snarere tvert imot. Det er dem vi fokuserer på.

Så må jeg også si noe til representanten Faldet, som synes det er så rart at Fremskrittspartiet ikke vil likestille samboere og ektepar, når vi hevder at vi setter barna i fokus. Nå er det slik at hvilken samlivsform det enkelte paret velger, og deres juridiske rettigheter overfor hverandre, har ingen betydning for barna. Når det gjelder de lovendringsforslagene som ligger til behandling, bl.a. til skatteloven og arveloven, er det ektefellen, eventuelt samboeren, som vil nyte godt av disse, og det at en samboer blir sittende i uskiftet bo, får ingen konsekvenser for barnet som sådant. Derfor er det altså ikke slik at vi har glemt barna, snarere tvert imot. Det er derfor vi også prøver å beskytte barnet ved å hevde at man fremdeles bør velge ekteskapet, fordi det forplikter. Hvorfor skal man likestille samboere, når samboere har valgt å leve et mindre forpliktende liv? Hvorfor skal de ha de samme rettighetene som noen som inngår et forpliktende ekteskap?

**Dagrun Eriksen (KrF):** Representanten Andersen er så opptatt av at ekteskapet ikke skal fremheves, at hun kaller meg Pedersen, som var mitt navn før jeg giftet meg. Jeg tror vi iallfall kan anerkjenne ekteskapet såpass at vi kan si at jeg nå heter Eriksen!

Det er viktig for meg å framheve at ekteskapet er den mest stabile rammen rundt barns oppvekst. Vi vet at uansett om foreldrene er samboere eller ektepar, er det å oppleve et samlivsbrudd en tung affære for barn. Derfor våger vi å peke på at noe av og til kan være bedre enn andre ting, særlig når det gjelder stabilitet og en ramme rundt barns oppvekst.

I forhold til dette med samlivskurs synes jeg det er trist at enkelte har så liten tro på dette. Også i den nye ordningen er det de frivillige organisasjonene, menighetene, kommunene, helsesøstrene, jordmødrene, som skal

få lov til å være med og utvikle hvordan disse kursene skal være.

Når det gjelder dette med ammetåke, synes jeg det er ganske graverende at man sier at en kvinne og/eller et par rett etter de har fått et barn, ikke er i stand til å motta kunnskap, ikke er i stand til å motta det som faktisk ville være det de får på et slikt kurs. Et av familievernkontorene her i byen har sagt til meg at nå sier helsesøstrene at det ikke lenger er vekt og kilo og slike ting man er opptatt av på disse møtene, men hvordan vi kan få til å leve det gode samliv. Jeg har tro på denne interessen for å få til det gode samliv, og jeg har tro på at folk også etter at de har fått et barn, er i stand til å ta imot kunnskap – ammetåke eller ikke.

**Presidenten:** Sonja Irene Sjøli har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

**Sonja Irene Sjøli (H):** Ja, i motsetning til representanten Knudsen vet jeg en del om ammetåke, jeg har vært der selv et par ganger. Det er ikke slik at vi blir sløve – slik som en prøver å framstille det her – vi blir faktisk ganske konsentrerte, konsentrerte om det viktigste, nemlig å ha omsorg for det nyfødte barnet. Ammende kvinner er fullt ut i stand til å takle det meste, også å ta imot kunnskap.

Det er betryggende å høre at representanten Nesvik ikke har behov for samlivskurs. Men det er faktisk en del ute i den virkelige verden som har behov for hjelp og støtte i denne perioden. Som sagt, det er ikke noen tvang, det er et tilbud. Jeg mener at samlivskurs, sammen med flere andre tilbud, kan bidra til å forebygge. Det har jeg også svart på tidligere.

Jeg tror helsestasjonen er et kompetansesenter for familie og barn, og jeg vil tro at det er naturlig at kursene legges dit. Det er mange tilbud allerede. Jeg tror samlivskursene kommer som et supplement, der det er andre faggrupper enn helsesøstre og jordmødre som skal inn, nemlig familierådgivere osv.

**Statsråd Laila Dåvøy:** Når det gjelder debatten om krisesentrene, synes jeg det er en viktig debatt, og jeg synes det var leit at vi ikke fikk muligheten til å få en forutsigbar finansiering på plass fra 2004. Jeg var innstilt på å fremme et forslag før Kvinnevoldsutvalget kom med sin innstilling, før altså kommunalkomiteen gjorde sitt vedtak om å opprettholde dagens finansiering i 2004. Jeg stresser dette litt, fordi jeg blir beskyldt av representanten May Hansen for ikke å følge opp Stortingets vedtak. Finansieringen i dag vil bli den samme som i 2004. Finansieringen er forankret lokalt, vertskommunen må godkjenne budsjettene, staten får dette inn fra vertskommunen og gir tilsvarende det krisesentrene har fått lokalt.

Når det gjelder utfordringene krisesentrene i dag står overfor med hensyn til standard og kvalitet, er jeg ikke så sikker på at de er så lette å løse selv om man har en annen prosentfordeling, nemlig 80-20. Det er kanskje bare en økning i budsjettrammene til de sentrene som virkelig

trenger det, som kan sikre denne typen standardøkning. Da kan det tenkes at det krever andre tilnæringsmåter.

Mitt mål er at vi så raskt som mulig i 2004 skal kunne komme tilbake til Stortinget med et helhetlig forslag knyttet til krisesentrene, der vi ser både på en finansieringsmodell og ikke minst på en forvaltningsmodell. Dette er viktig, og jeg håper at det skal være mulig å få gjort dette på en god måte, uten at det kommer veldig mange flere forslag til hvordan vi skal gjøre dette. Kanskje vi skal ta en helhetlig debatt så raskt som mulig i 2004.

Jeg har også lyst til å si litt om samlivskurs. Jeg synes at Fremskrittspartiet harselerer ganske mye over disse samlivskursene. Vi har samlivskurs i dag, det er riktig. Vi har ulike typer. Noen går over to dager, noen går på kveldstid, og noen gjør det på litt andre måter. Det er mange organisasjoner som står bak og driver disse kursene, og det er også en del offentlige instanser som gjør det. Det er veldig stor etterspørsel etter disse kursene. Kursene er meget gode. Jeg har snakket både med folk som driver kurs, og med foreldre som har gått der, og de sier at de er meget nyttige. Vi bruker i dag mellom 4 mill. og 5 mill. kr på disse samlivskursene fra statens side. Det er en egenandel knyttet til det. Etterspørselen er faktisk oppe i 16 mill. Vi har et behov for langt flere samlivskurs. Når vi spør de unge i dag – vi har gjort en undersøkelse som det er henvisning til i familiemeldingen – sier de at ja, vi har behov for å få hjelp, kanskje et slikt kurs vil være nyttig for oss.

**Presidenten:** May Hansen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

**May Hansen (SV):** Jeg kjenner at jeg blir litt varm når statsråden sier at det er SVs skyld at vi nå ikke har en forutsigbar finansiering av krisesentrene. Jeg tror faktisk at krisesentrene ikke hadde vært så mye på dagsordenen de siste to årene, hvis det ikke hadde vært for alt det SV har foreslått, de spørsmål SV har stilt, og alle de merknader vi har skrevet i budsjetter.

Jeg blir også litt bekymret når statsråden sier at noen krisesentre har gode økonomiske vilkår. Krisesentre er nedlagt dette året, det er dårlige bygninger, de er ikke tilrettelagt for barn, og de er ikke tilrettelagt for handikappede. Det er dårlige lønnsvilkår for de ansatte, det er ikke anstendige lønnsvilkår, noen får omtrent ikke betalt for å jobbe der. En forutsigbar finansiering er ikke lagt inn i rammetilskuddet uten at det er lovpålagt.

**Presidenten:** Karin Andersen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

**Karin Andersen (SV):** Først en unnskyldning til representanten Eriksen for at jeg brukte feil navn.

Så til Fremskrittspartiet og barnas rett: Ja, jeg opplever at Fremskrittspartiet sier at barnas rett er avhengig av at foreldrene velger den samlivsform som Fremskrittspartiet liker. Poenget er jo ikke at barn ikke har arverett etter foreldrene sine uten dette, men poenget er at begge foreldrene skal være økonomisk sikret, i ordnede for-

hold, hvis de er samboere og går fra hverandre. Det er barna dette dreier seg om, og det er i de forhold det er barn, at det nå er regulert slik.

Jeg skjønner at folk ikke vil gifte seg når de vil være samboere. Det synes jeg at vi skal respektere. Det er voksne folk som kan bestemme sjøl. Men når det gjelder barn, dreier dette seg om å sikre disse rettighetene, og der svikter Fremskrittspartiet. For å si det slik: Det er en politikerbestemt samlivsform. Dette må da skurre litt hos Fremskrittspartiet.

Så til rådgivning for gravide: Livssynssamfunn kan gjøre dette sjøl. Returspørsmålet må vel være: Synes Fremskrittspartiet at muslimske rådgivningskontorer kan gjøre dette?

**Presidenten:** Eirin Faldet har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

**Eirin Faldet (A):** Bare en kort presisering: Karin Andersen har akkurat nå vært innom dette med barnas rett til å arve foreldrene sine. Det kan ikke henge igjen at barn i samboerforhold er mindre beskyttet og har dårligere rettigheter enn barn i ekteskap.

Og så må jeg si at nå har jeg hørt så mye om ammetåke, at man skulle tro vi var i Meteorologisk institutt. Det er jo ikke sånn at kvinner havner i ammetåken når de får barn. Det er faktisk en diagnose.

**Statsråd Laila Dævøy:** SV skal ha honnør for å ha satt krisesentrene på dagsordenen mange ganger i denne sal. Det tror jeg har vært klokt, og det er nødvendig. Jeg tror det er et av de viktigste tiltakene vi har når det gjelder kvinner og barn som har vært utsatt for vold.

Men like fullt er det slik at noen krisesentre har nye bygninger, noen krisesentre har langsiktige avtaler med omegnskommunene, noen krisesentre har lønnsvilkår tilsvarende det som er i den kommunen de holder til i, noen krisesentre er tilrettelagt for funksjonshemmede, noen krisesentre har ansatt profesjonelle, andre driver virksomheten mer ved hjelp av frivillig innsats. Det er veldig interessant å jobbe med krisesentrene, snakke med dem, for de har litt ulik tilnærming og vil også gjerne være litt ulike, bl.a. når det gjelder dette med å ansette profesjonelle eller drive med frivillig innsats. Men mange krisesentre sliter, og mange av dem sliter mye. Forutsigbarheten er for noen dårlig, fordi kommuneadministrasjonen i den kommunen de holder til i, eller kommuner som tidligere har støttet dem, nesten hvert eneste år vil stoppe utbetalingen. Men så viser det seg likevel at krisesentrene de siste årene samlet sett har fått ganske god økning – i år, f.eks., 15 pst. økning fra i fjor. Det betyr ikke at vi ikke har noen krisesentre som faktisk har fått det litt dårligere, og som sliter av den grunn. Jeg har ikke med meg noen oversikt i dag, men det skal vi komme med når vi skal debattere krisesentrenes nye finansieringsordning og en forvaltningsmodell for hele voldsområdet.

Mitt poeng er derfor: Vi er nødt til å få en helhetlig debatt så raskt som mulig, hva gjelder både krisesentre og

andre tiltak knyttet til voldsutsatte kvinner og barn. Det håper jeg at vi skal få om ikke lenge.

**Presidenten:** Karin S. Woldseth har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

**Karin S. Woldseth (FrP):** Rett til arv for samboere, økt sosialhjelp, skatteloven, forsikringsavtaleloven, yrkesskadeforsikringsloven, endring i straffeprosessloven, fritak for vitneplikt og gjeldsforfølgning – ingen av disse lovendringene har noe med barns beste og barns rettigheter å gjøre. Ingen! Dette er kun en tilpasning av samboere i forhold til ektepar og for å gjøre rettighetene til samboere bedre.

Noe annet som jeg må få lov til å bemerke: Hvis representanten Andersen fra Sosialistisk Venstreparti hadde tatt seg bryet med å lese merknadene fra komiteen, ville hun ha sett at komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti vil be Regjeringen om å «utrede og komme tilbake med forslag til endring i barneloven slik at foreldre som er gift, samboere eller foreldre som ikke har bodd sammen, blir likestilt i barnefordelingssaker».

Hvis representanten Andersen da mener at vi ikke går for barnets rett, uavhengig av samlivsform, begriper ikke jeg hva hun mener.

**Dagrun Eriksen (KrF):** Nå tror jeg vi nærmer oss slutten, så jeg vil bare ha en kort oppsummering.

I dag får vi igjennom at vi får et tilbud om gratis samlivskurs for alle, vi får en økt tilgjengelighet til de eksisterende samlivskursene, vi får styrket familieverntjenesten, vi får nå felles foreldreansvar for samboere, vi får obligatorisk mekling for samboere, vi styrker selve meklingsordningen, vi styrker foreldreveiledningen, vi styrker fedres rett til fødselspenger, vi følger opp barn som vokser opp i familier hvor det oppstår vold, vi setter i gang forskningsprosjekter for å finne årsaken til at vold oppstår i familien, vi fokuserer på mannen som overgriper, det skjer en del endringer i forhold til samboere, og vi skal også se på en bedre tilpasning av kontantstøtten for bruk av deltidsbarnehage.

Etter mitt syn har vi nå diskutert en familiepolitikk med visjoner inn i framtiden. Jeg gleder meg til å se resultatene av dette. Men vi kommer til å følge nøye med på om de visjonene vi hadde, faktisk nås. Hvis ikke må de justeres.

**A n n e B e r i t A n d e r s e n** hadde her overtatt presidentplassen.

**Presidenten:** Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 753)

S a k n r . 5

*Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 47/2003 av 16. mai 2003 om innlemming i*

*EØS-avtala av direktiv 2002/65/EF om fjernsalg av finansielle tenester til forbrukarar (Innst. S. nr. 29 (2003-2004), jf. St.prp. nr. 79 (2002-2003))*

**Presidenten:** Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

**Magnar Lund Bergo (SV)** (ordfører for saken): De to hovedelementene i direktivet er informasjonsplikt før og/eller i forbindelse med at det blir gjort avtaler ved fjernhandel, og angrerett. Endringene dreier seg om regler om krav til informasjon som skal gis forbrukeren før avtalen blir gjort, krav om at forbrukeren skal få opplysninger og avtalevilkår skriftlig, og innføring av en rett til å gå fra avtalen.

Bakgrunnen for direktivet er at utviklingen på det finansielle området har vært rask og omfattende de siste årene. Stadig nye produkter har blitt utviklet, samtidig som folk i stadig større grad gjør avtaler om finansielle tjenester pr. telefon eller via Internett.

Begrepet «finansielle tjenester» favner vidt og dekker bl.a. forsikring og individuelle pensjonsordninger, tradisjonelle banktjenester som kontohold, avtaler om betalingskort og betalingsformidling, og dessuten investerings tjenester, så som avtaler som er knyttet til kjøp av fondsdeler og aksjer. Regjeringen har i sitt forslag til Stortinget understreket at definisjonen av «finansielle tjenester» ikke er uttømmende, og legger til grunn en dynamisk forståelse av begrepet, slik at den vil fange opp nye produkter som blir utviklet. Komiteen har lagt til grunn at begrepet «finansielle tjenester» er et område som er i stadig utvikling, og at departementet derfor ikke bør legge til grunn en lovtekst som avgrenser mot nye eller eksisterende tjenester som burde vært omfattet av loven, men overlate dette til praksis.

Komiteen har i behandlingen av saken også lagt til grunn at endringen ikke i noe tilfelle skal svekke forbrukernes rettigheter i forhold til dagens regelverk.

Videre mener komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, at fjernsalg av finansiell rådgivning bør inngå i lovforslaget. Flertallet viser til Forbrukerrådets notat av 6. mai 2003 til Barne- og familiedepartementet, hvor det heter at

«finansiell rådgivning er (...) et område hvor beskyttelseshensynet og behovet for opplysninger fra tjenesteyter er stort),

og at

«Forbrukerrådet er av den oppfatning at dette bør (...) falle inn under lovens virkeområde».

Videre har komiteen gjennom behandlingen bedt departementet vurdere de nye bestemmelsene som er lagt inn i angrerettloven, som i dag som hovedregel ikke om-



**(Lund Bergo)**

fatter fjernsalg av finansielle tjenester. Angrerettloven er kompleks og vanskelig å forstå for forbrukere og næringsdrivende. Komiteen er derfor av den oppfatning at departementet i implementeringen og samordningen også bør vurdere ulike alternativer, herunder en egen samlet lov som omhandler fjernsalg, inkludert finansielle tjenester.

Til slutt vil jeg peke på at komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet påpeker at norsk rett pr. i dag ikke er i samsvar med direktivets artikkel 8. Vi peker på at det i finansavtaleloven fastsettes en egenandel på kr 800 i tilfeller hvor forbrukeren ikke er å laste for kortmisbruk, og vi har derfor bedt Regjeringen komme tilbake til Stortinget med lovendringsforslag som i større grad ivaretar forbrukernes interesser, basert på innholdet i harmonisering av direktivet på dette området.

Vi viser også til at finansavtalelovens krav om egenandel på kr 8 000 ved grov uaktsomhet neppe kan opprettholdes ved implementering av dette direktivet. Vi ber derfor Regjeringen også på dette punkt komme tilbake til Stortinget med lovendringsforslag som i større grad ivaretar forbrukernes interesser, basert på harmonisering av direktivet på dette området.

Jeg vil ta opp de forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet som er inntatt i innstillingen.

**Presidenten:** Representanten Magnar Lund Bergo har tatt opp de forslag han refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5  
(Votering, se side 754)

**K a r i L i s e H o l m b e r g** gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Vi går til votering over sakene på dagens kart.

*Votering i sak nr. 1*

Komiteen hadde innstillet:

**I**

Stortinget ber Regjeringen om å foreta en evaluering av Den kulturelle skolesekken i løpet av våren 2006 og legge denne fram for Stortinget.

**II**

Stortinget ber Regjeringen sørge for at mest mulig av de tildelte midlene kommer barna til gode gjennom kulturopplevelser, og vil derfor øke andelen av midlene fra Den kulturelle skolesekken som går til lokale tiltak til 70 pst. i 2004 og 80 pst. i 2005. Midlene skal gå uavkortet til tiltak i kommunene, og departementet må komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan dette best kan sikres.

**Presidenten:** Presidenten gjør oppmerksom på at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet av de også vil støtte II.

**V o t e r i n g :**

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

**III**

Stortinget ber Regjeringen legge til grunn ved fordelingen av midler til Den kulturelle skolesekken at det innenfor den sentrale ordningen settes av midler til utvidelse av Rikskonsertenes skolekonsertordning.

**Presidenten:** Presidenten antar at Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil stemme imot.

**V o t e r i n g :**

Komiteens innstilling bifaltes med 51 mot 45 stemmer.  
(Voteringsutskrift kl. 19.14.02)

Videre var innstillet:

**IV**

St.meld. nr. 38 (2002-2003) – Den kulturelle skolesekken – vedlegges protokollen.

**V o t e r i n g :**

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

*Votering i sak nr. 2*

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget ber Regjeringen ta initiativ overfor institusjoner på kunst- og kulturområdet med sikte på at samlingene i større grad kan bli tilgjengelig for allmennheten, privatpersoner, næringsliv og offentlige virksomheter, for eksempel gjennom utlån/utleie av kunst- og kulturgjenstander.

**V o t e r i n g :**

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

*Votering i sak nr. 3*

**Presidenten:** Under debatten er det satt fram 11 forslag: Det er

- forslagene nr. 1–10, fra Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 11, fra Rolf Reikvam på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteses først over forslag nr. 11, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide en veiledende norm for ressursinnsats til den enkelte skole. Normen må legge til grunn en basisbevilgning og ulike variabler som skolestørrelse, antall elever pr. alderstrinn, antall læretimer m.m.»

**V o t e r i n g s t a v l e n e** viste at 13 representanter hadde stemt for forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og 80 hadde stemt mot.

(Voteringsutskrift kl. 19.15.35)

**Heikki Holmås (SV)** (fra salen): Jeg stemte feil.

**Presidenten:** Da skal stemmetallene være 79 mot og 14 for forslaget fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget er dermed ikke bifalt.

Det voteres så over forslagene nr. 1–10, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om innføring av en stykkprisfinansiering i grunnskole og videregående opplæring. Stykkprisen skal innrettes etter størrelsen på skolen og differensieres etter elevenes individuelle behov for tilpasset opplæring, og et basisbeløp pr. skole skal også vurderes i et slikt opplegg.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen snarest legge frem sak om overføring av ansvar for skoleskyss for grunnskoleelever fra fylkeskommunene til kommunene.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til lov- og regelendringer som kan gi den enkelte skole og den enkelte skoleeier større mulighet til selv å organisere skolens egen drift og innhold innenfor felles nasjonale retningslinjer. En ordning med egne driftsstyrer på alle skoler skal omhandles.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem egen sak om økt foreldreinnflytelse i grunnskolen og i videregående skole med nødvendige lovforslag. Saken skal omhandle foreldretilsyn etter dansk modell tilpasset annen tilsynsmyndighet samt en ordning med foreldrevalgte representanter i skolens driftsstyrer.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige forslag slik at obligatorisk opplæring i skriftlig sidemål utgår og muntlig sidemålsundervisning videreføres som en integrert, men mindre del av norskundervisning.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem melding om ressursbruk og resultater for bruk av ressurser til opplæring i samisk og finsk samt opplæring i morsmål og tospråklig undervisning for elever med innvandrerbakgrunn.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjennomføre nødvendige endringer slik at Nasjonalt organ for kvalitet i ut-

danningen (NOKUT) får ansvar for godkjenning og tilsyn med hele utdanningssektoren fra og med grunnskole til og med høyere utdanning, og påse at det utarbeides nasjonale retningslinjer for arbeid med kvalitetsutvikling i alle utdanningsinstitusjoner.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i den annonserte stortingsmelding på grunnlag av Kvalitetsutvalgets innstilling gi en utdypning og konkretisering av opplæringslovens uttrykk i § 8-2 «pedagogisk og sikkerhetsmessig forsvarlig.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem ny melding om lærerutdanning basert på utvidelse til fem års utdanningstid, med obligatorisk utdanning de tre første år som kvalifikasjon for undervisning i 1.-4. klassetrinn i grunnskolen, og der ordningen med førskoleutdanning som mulig basis for undervisning i 1.-4. klassetrinn i grunnskolen avvikles.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at grunnskolen endres fra 10 til 9 år og legge frem nødvendige forslag. Stortinget legger til grunn at dagens ressurser til grunnskolen opprettholdes ved overgang fra 10 til 9 år.»

**V o t e r i n g :**

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.16.20)

Komiteen hadde innstillet:

I

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2004 gi en vurdering av om inntektsystemet på en tilfredsstillende måte fanger opp de store endringene i elevtall som mange fylkeskommuner får de neste årene. Spesielt er det viktig å få vurdert om behovet for investeringer blir ivarettatt.

**Presidenten:** Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de ønsker å stemme imot.

**V o t e r i n g :**

Komiteens innstilling bifaltes med 59 mot 37 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 19.16.54)

Videre var innstillet:

II

St.meld. nr. 33 (2002-2003) – om ressursituasjonen i grunnopplæringen m.m. – vedlegges protokollen.

**V o t e r i n g :**

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

*Votering i sak nr. 4*

**Presidenten:** Under debatten er det satt fram 19 forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Eirin Faldet på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslag nr. 2, fra Karin S. Woldseth på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslagene nr. 3 og 4, fra Eirin Faldet på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 5 og 6, fra Eirin Faldet på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 7, fra Karin S. Woldseth på vegne av Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 8 og 9, fra May Hansen på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslag nr. 10, fra Karin S. Woldseth på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 11–19, fra May Hansen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Forslagene nr. 11-19, fra Sosialistisk Venstreparti, tas opp til votering.

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med forslag om å endre ekteskapsloven i tråd med ekteskapslovgivningen i Sverige.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag for Stortinget om endringer i Barnelovens kapittel 2 som ivaretar likebehandling mellom barn som fødes med samboende foreldre av ulikt kjønn og samme kjønn.

Stortinget ber videre Regjeringen endre retningslinjene for stebarnsadoptsjon i tråd med denne lovendringen, slik at søknad om stebarnsadoptsjon skal innvilges i de tilfeller der barnet ville vært omfattet av en slik lovendring.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om lovendringer som juridisk likestiller ekteskap og partnerskap.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at adopsjonsstøtten skal tilsvare Folketrygdens grunnbeløp på 1G.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede en mulig endring av reglene i folketrygdloven for overgangsstonad for å møte behovene til foreldre med felles/delt omsorg, og komme tilbake til Stortinget i egnet form.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innføre automatisk barnetrygd til begge parter ved delt bosted.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen endre nødvendige regler slik at skatteklasser II skal gjelde for begge parter med delt omsorg.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utvide fars fødselspermisjon fra 4 til 8 uker.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere erfaringene med den islandske modellen for fødselspermisjon og vurdere om den skal innføres i Norge.»

*V o t e r i n g :*

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 82 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.18.25)

**Presidenten:** Det votes over forslag nr. 10, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme sak om automatisk felles foreldreansvar.»

*V o t e r i n g :*

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.18.48)

**Presidenten:** Det votes så over forslagene nr. 8 og 9, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjøre det mulig for begge foreldre å bli vurdert for bostøtte for familier med dårlig økonomi.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge forholdene til rette slik at foreldre som ønsker det, kan lage samværsavtaler i forkant av et eventuelt brudd og få avtalen godkjent av fylkesmannen.»

*V o t e r i n g :*

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 76 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.19.14)

**Presidenten:** Det votes over forslag nr. 7, fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede og komme tilbake med forslag til endring i barneloven slik at foreldre som er gift, samboere eller foreldre som ikke har bodd sammen, blir likestilt i barnefordelingssaker.»

*V o t e r i n g :*

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 68 mot 28 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift 19.19.36)

**Presidenten:** Det votes over forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med forslag til endringer i Lov om barn og foreldre slik at barn hvor biologisk far er ukjent og som fødes med forsørgere i partnerskapsforhold, får de samme juridis-

ke rettigheter som barn som fødes med forsørgere i ekteskapsforhold eller samboerforhold.»

Her har Sosialistisk Venstreparti og Venstre varslet støtte.

#### V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 50 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift 19.20.06)

**Presidenten:** Det voteses så over forslag nr. 6, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å lage en opptrappingsplan som tar sikte på å øke adopsjonsstøtten til 1G.»

Her har Sosialistisk Venstreparti varslet at de støtter forslaget subsidiært.

#### V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 51 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.20.36)

**Presidenten:** Det voteses så over forslagene nr. 3 og 4, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med forslag om å endre ekteskapsloven slik at når ektefeller er enige i skilsmisse og hvor ingen av partene forsørger barn, skal det ikke gjelde noen separasjonstid.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede mulighetene for foreldre til å lage en avtale, og avklare sitt forhold til hverandre og barnet i forhold til samvær og bosted før samlivsbruddet er gjennomført.»

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 57 mot 39 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.21.11)

**Presidenten:** Det voteses over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen automatisk prisjustere barnetrygden årlig ved hver budsjettframleggelse.»

#### V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 62 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.21.36)

**Presidenten:** Det voteses over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen følge utviklingen med rapportert merbruk av kontantstøtten blant svake grupper.»

#### V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 51 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.21.56)

Komiteen hadde innstillet:

#### I

Stortinget ber Regjeringen fremme sak om offentlige ansattes plikter både i forhold til taushetsplikt og opplysningsplikt.

#### V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

#### II

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med forslag til endringer om felles foreldreansvar for samboere når farskapet er erkjent, og partene har erklært at de bor sammen.

Presidenten antar at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker å stemme imot.

#### V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 59 mot 36 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.22.40)

Videre var innstillet:

#### III

St.meld. nr. 29 (2002-2003) – om familien – forpliktende samliv og foreldreskap – vedlegges protokollen.

#### V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

#### *Votering i sak nr. 5*

**Presidenten:** Under debatten har Magnar Lund Berge satt fram to forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, og det vil bli votert først over disse forslagene.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme lovendringsforslag vedrørende finansavtalelovens bestemmelse om egenandel på kr 800 i tilfeller hvor kortbrukeren

ikke er å laste for kortmisbruk. Lovforslaget må i større grad ivareta forbrukers interesser, basert på innholdet i harmonisering av direktivet på dette området.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen, når det gjelder finansavtalelovens krav om egenandel på kr 8000 ved grov uaktsomhet, komme tilbake til Stortinget med lovendingsforslag som i større grad ivaretar forbrukers interesser, basert på harmonisering av direktivet på dette området.»

#### V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 74 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.23.24)

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget gjev samtykke til at Noreg tek del i avgjerda i EØS-komiteen nr. 47/2003 av 16. mai 2003 om innlemming i EØS-avtala av direktiv 2002/65/EF om fjernsal av finansielle tenester til forbrukarar.

#### V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

#### S a k n r . 6

#### Referat

**Presidenten:** Det er ikke omdelt noe referat til representantene, men presidenten vil ta opp en sak under dette punktet.

Det dreier seg om at et romertall i innstilling S. nr. 2 (2003-2004) fra arbeidsordningskomiteen om fordelingen av budsjettet ble sendt til feil komite. Innstillingen ble vedtatt i Stortingets møte 16. oktober 2003.

Presidenten vil derfor foreslå referatsak:

(87) St.prp. nr. 1 (2003-2004) Justis- og politidepartementet

VII. Avhending av sivilforsvarsanlegg – fordeles på nytt og sendes forsvarskomiteen, Rammeområde 8.

– Det anses vedtatt.

Møtet hevet kl. 19.25.

---